

ZDRUŽENI NARODI

**Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk**

CEDAW/C/SVN/4

8. maj 2007

Izvirnik: ANGLEŠKI

ODBOR ZA ODPRAVO DISKRIMINACIJE ŽENSK

**OBRAVNAVA POROČIL, KI JIH DRŽAVE POGODBENICE ODDAJO PO 18.  
ČLENU KONVENCIJE**

**Četrto periodično poročilo držav pogodbenic**

**SLOVENIJA<sup>1</sup>**

KAZALO

**UVOD**

Odstavki

**SPLOŠNI PODATKI**

- A) POGOJI, V KATERIH SLOVENIJA ODPRAVLJA DISKRIMINACIJO ŽENSK V VSEH NJENIH OBLIKAH
- B) UKREPI, SPREJETI ZA IZVAJANJE KONVENCIJE, IN VPLIV RATIFIKACIJE KONVENCIJE NA SLOVENSKE SPLOŠNE, DRUŽBENE, GOSPODARSKE, POLITIČNE IN PRAVNE RAZMERE
- C) INSTITUCIJE ZA ZAGOTAVLJANJE PRAVICE DO ENAKOSTI ŽENSK IN MOŠKIH TER ZA ODPRAVO KRŠITEV PREPOVEDI DISKRIMINACIJE ŽENSK
- D) SREDSTVA IN NAČINI ZA ZAGOTAVLJANJE IN SPODBUJANJE RAZVOJA IN KREPITVE VLOGE IN POLOŽAJA ŽENSK

|  |              |
|--|--------------|
| UVELJAVLJANJE DOLOČIL POSAMIČNIH ČLENOV KONVENCIJE                               | 1-185        |
| 1. ČLEN <b>DISKRIMINACIJA ŽENSK</b>  | <b>1</b>     |
| 2. IN 3. ČLEN <b>UKREPI ZA ZAGOTOVITEV NAČELA ENAKOSTI ŽENSK IN MOŠKIH</b>       | <b>2-21</b>  |
| 4. ČLEN <b>SPODBUJANJE DEJANSKE ENAKOSTI SPOLOV Z ZAČASNIMI POSEBNIMI UKREPI</b> | <b>22-27</b> |
| 5. ČLEN <b>ODPRAVA PREDSDOKOV IN STEREOTIPOV</b>                                 | <b>28-63</b> |
| 6. ČLEN <b>TRGOVINA Z ŽENSKAMI IN PROSTITUCIJA</b>                               | <b>64-74</b> |

<sup>1</sup> Uvodno poročilo, ki ga je Vlada Slovenije oddala je pod CEDAW/C/SVN/1, odbor ga je obravnaval na šestnajstem zasedanju. Drugo periodično poročilo Vlade Slovenije je pod CEDAW/SVN/2, odbor ga je obravnaval na devetindvajsetem zasedanju. Tretje periodično poročilo Vlade Slovenije je pod CEDAW/C/SVN/3, odbor ga je obravnaval na osemindvajsetem zasedanju.

|   |         |
|---|---------|
| 7. ČLEN ŽENSK V POLITIČNEM IN JAVNEM ŽIVLJENJU                                    | 75-95   |
| 8. ČLEN ŽENSK KOT PREDSTAVNICE VLADE V MEDNARODNIH ORGANIZACIJAH IN V DIPLOMACIJI | 96-98   |
| 9. ČLEN DRŽAVLJANSTVO   | 99      |
| 10. ČLEN IZOBRAŽEVANJE  | 100-113 |
| 11. ČLEN ZAPOSLOVANJE   | 114-142 |
| 12. ČLEN ZDRAVJE ŽENSK  | 143-164 |
| 13. ČLEN DRUGA PODROČJA EKONOMSKEGA IN DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA                       | 165-171 |
| 14. ČLEN KMEČKE ŽENSK   | 172-176 |
| 15. ČLEN ENAKOST PRED ZAKONOM   | 177     |
| 16. ČLEN ZAKONSKA ZVEZA IN DRUŽINSKA RAZMERJA                                     | 178-185 |

DODATEK 1: UPORABLJENI PRAVNI VIRI

DODATEK 2: STATISTIČNI PODATKI

## UVOD

Republika Slovenija si pri poročanju o uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk prizadeva dosledno spoštovati obveznosti, opredeljene v 18. členu konvencije, saj poročanje nadzornemu mehanizmu dojema kot priložnost, da s pregledom notranje zakonodaje, politike in prakse oceni napredek, dosežen pri udejanjanju idealov in standardov konvencije, ter prepozna težave in ovire, ki preprečujejo polno uživanje vseh državljskih, političnih, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic žensk.

Pri pripravi četrtega poročila so bili upoštevani:

- smernice o obliki in vsebini poročil, ki jih je sprejel Odbor za odpravo diskriminacije žensk in veljajo za vsa poročila, ki se odboru predložijo po 31. decembru 2002;
- splošni komentarji Odbora za odpravo diskriminacije žensk k posamičnim določilom konvencije;
- zadnja priporočila Urada Visoke komisarke Združenih narodov za človekove pravice za poročanje po mednarodnih pogodbah s področja človekovih pravic;
- smernice za pripravo poročil Republike Slovenije po mednarodnih paktih, konvencijah in protokolih Organizacije Združenih narodov s področja človekovih pravic in zagovorov poročil ter za uresničevanje priporočil odborov, ki nadzorujejo izvajanje konvencij s strani držav pogodbenic, ki jih je sprejela Vlada Republike Slovenije 3. marca 2005;
- priporočila, ki so sestavni del sklepnih ugotovitev Odbora za odpravo diskriminacije žensk z obravnave drugega in tretjega periodičnega poročila Republike Slovenije na 29. zasedanju odbora (10. julija 2003).

Tokratno poročilo podaja predvsem spremembe, ki so nastale pri uresničevanju določil konvencije v obdobju od predložitve prejšnjega poročila (december 2002), ter informacije in podatke, za katere je zaprosil Odbor za odpravo diskriminacije žensk v svojem poročilu o obravnavi drugega in tretjega poročila Republike Slovenije. Pri pripravi poročila so sodelovala vsa pristojna ministrstva in vladne službe, k presoji predloga poročila ter predložitvi mnenja in morebitnih predlogov za dopolnitve in spremembe pa so bile povabljene tudi nevladne organizacije, dejavne na področjih, ki jih ureja konvencija.

Mnenje Odbora za odpravo diskriminacije žensk, ki ga je odbor podal v svojem pisnem poročilu po skupni obravnavi drugega in tretjega poročila Republike Slovenije o uresničevanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk na 29. zasedanju leta 2003, je delegacija RS predstavila javnosti na novinarski konferenci. K predstavitvi je delegacija povabila tudi predstavnico nevladne organizacije, ki je spremljala obravnavo slovenskih poročil pred odborom. Poročilo delegacije in poročilo Odbora za odpravo diskriminacije žensk je obravnavala Vlada Republike Slovenije 9. septembra 2003 in sprejela sklep, s katerim je pristojna ministrstva in vladne službe zadolžila, da preučijo poročilo odbora in sprejmejo ukrepe, ki bodo omogočili

izvedbo priporočil odbora in zagotovili, da bo Republika Slovenija v tokratnem poročilu podala čim več podatkov in informacij, ki jih pričakuje odbor. Seznanjanje najširše javnosti z napredkom in pomanjkljivostmi pri izvajanju določil Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk v Republiki Sloveniji se zagotavlja tudi z objavo vsakokratnega poročila Republike Slovenije in v slovenščino prevedenega poročila Odbora za odpravo diskriminacije žensk na spletni strani Urada za enake možnosti.

## **SPLOŠNI PODATKI**

### **a) Pogoji, v katerih Slovenija odpravlja diskriminacijo žensk v vseh njenih oblikah**

#### **Prebivalstvo**

##### *Osnovni podatki*

V Republiki Sloveniji je bilo konec leta 2004 1.997.590 prebivalk in prebivalcev, od tega 977.052 moških in 1.020.538 žensk. Žensk je bilo 51,19 odstotkov celotnega prebivalstva. V primerjavi s podatki tretjega poročila je število prebivalcev v obdobju do leta 2004 nekoliko naraslo, delež prebivalk pa se je znižal za 0,1 odstotne točke.<sup>2</sup>

##### *Rodnost in splavnost*

Podatki za obdobje med letoma 2000-2004 kažejo, da se Slovenija s povprečjem 9 živorojenih otrok na 1.000 prebivalk in prebivalcev v letu 2004 uvršča med države z zelo nizko rodnostjo. Število rojenih otrok leta 2001 (17.477 živorojenih otrok) in 2004 (17.961 živorojenih otrok) sicer kaže, da se rodnost povečuje. Povprečna starost matere ob otrokovem rojstvu se povečuje in je bila leta 2004 29,2 leta, medtem ko je bila v letu 2001 28,5 leta (podatki za starost matere pri živorojenih otrocih).<sup>3</sup> Število dovoljenih splavov iz leta v leto upada. V letu 2000 jih je bilo 8.429, v letu 2001 7.799, v letu 2002 pa 7.327 dovoljenih splavov.<sup>4</sup> Splavnost v letu 2003 je bila 13,5 na 1.000 žensk v rodnem obdobju in se je v zadnjih desetih letih občutno znižala (splavnost je leta 1995 bila 20,8 na 1.000 žensk v rodnem obdobju).

##### *Zakonska zveza in razveza*

V letu 2004 se je v primerjavi z letom 2000 opazno znižalo število sklenjenih zakonskih zvez in hkrati povečalo število razvez. Leta 2000 je bilo sklenjenih 7.201 zakonskih zvez in opravljenih 2.125 razvez. Leta 2004 je bilo sklenjenih 6558 zakonskih zvez, kar je 643 zakonskih zvez manj, razvez pa je bilo v istem letu 286 več. Povprečna starost ženina in neveste ob sklenitvi zakonske zveze je iz leta v leto višja, leta 2004 so bili ženini povprečno stari 32,6 leta, neveste pa 29,6 leta.<sup>5</sup>

##### *Staranje prebivalstva in umrljivost*

Podatki o starostni strukturi prebivalstva kažejo, da se staranje prebivalstva, ki je značilno za razvite družbe, nadaljuje. Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu za obdobje 2003/2004 je bilo 77,4 leta, in sicer 73,5 leta za dečke in 81,1 leta za deklice. Primerjava s podatki za obdobje 2000/2001 (75,9 leta) pokaže, da je bilo pričakovano trajanje življenja v obdobju 2003/2004 za 1,5 leta višje.<sup>6</sup>

Podatki o umrljivosti kažejo, da se umrljivost v zadnjih petih letih ni bistveno spremenila (18.588 umrlih v letu 2000 in 18.523 umrlih v letu 2004). Umrljivost dojenčkov je nizka; v letu 2004 je znašala 3,7 umrlih dojenčkov na 1.000 živorojenih.<sup>7</sup>

---

<sup>2</sup> Glej Dodatek, Tabela 1, 2 in 3.

<sup>3</sup> Glej Dodatek, Tabela 4 in 5.

<sup>4</sup> Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002, Inštitut za varovanje zdravja RS. 2004.

<sup>5</sup> Glej Dodatek, Tabela 6 in 7.

<sup>6</sup> Glej Dodatek, Tabela 8.

<sup>7</sup> Glej Dodatek, Tabela 9 in 10.

## **Izobraževanje**

### *Osnovno in srednje izobraževanje*

V Sloveniji je osnovnošolsko izobraževanje obvezno. V šolskem letu 2003/2004 je bilo v osnovne šole vpisanih 177.535 učenk in učencev, od tega 86.310 ali 48,6 odstotka deklic. Srednje šole je v tem šolskem letu obiskovalo 100.132 dijakinj in dijakov, od tega 50.238 oziroma 50,2 odstotka deklet. Iz tega je razvidno, da nekoliko več deklet kot fantov nadaljuje izobraževanje na srednji stopnji.

### *Višješolsko strokovno in visokošolsko izobraževanje*

Vedno več študentk in študentov se odloča za študij na višješolskih strokovnih programih ter visokošolskih zavodih in univerzah. Tako je bila v letu 2004 v terciarno izobraževanje vključena že skoraj polovica prebivalstva, starega od 19 do 23 let.

V študijskem letu 2000/2001 je bilo na visokošolski dodiplomski študij vpisanih 82.812 študentk in študentov, od tega 57,2 odstotka žensk. Istega leta je diplomiralo 10.232 študentk in študentov, od tega 59,2 odstotka žensk. V študijskem letu 2004/2005 je bilo v sistem visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja vpisanih 91.229 študentk in študentov, od tega 54.163 oziroma 59,4 odstotka žensk, študij pa je končalo 11.608 študentk in študentov, od tega 7.334 oziroma 63,2 odstotka žensk. Ženske se pogosteje odločajo za nadaljevanje študija na visokošolskih zavodih in univerzah, višji je tudi delež žensk, ki končajo to stopnjo izobraževanja.

### *Podiplomsko izobraževanje*

Med magistricami in magistri ter specialistkami in specialisti, ki so končali študij leta 2001, je bilo 50,2 odstotka žensk, leta 2004 pa je bilo med njimi 54,4 odstotka žensk. Leta 2001 je doktoriralo 298 doktoric in doktorjev znanosti, med njimi 49,0 odstotka žensk. V letu 2003 se je delež doktoric znanosti znižal na 41,4 odstotka, v letu 2004 pa na 40,6 odstotka.

## **Gospodarski položaj**

### *Gospodarski razvoj*

Slovenija ima stabilno rast bruto domačega proizvoda in je v letu 2003 dosegla 70 odstotkov BDP na prebivalko oziroma prebivalca EU-15. Bruto domači proizvod se je v letu 2004 realno povečal za 4,6 odstotka, kar je najvišja gospodarska rast po letu 1999. Leta 2000 je BDP na prebivalko oziroma prebivalca znašal 9.599 USD, dve leti pozneje 11.088 USD, po zadnjih podatkih za leto 2004 pa je BDP na prebivalko oziroma prebivalca 16.112 USD. Leta 2004 je Slovenija dosegla 3,2-odstotno povprečno letno stopnjo inflacije.

### *Zaposlenost in brezposelnost*

Leta 2004 je bila stopnja aktivnosti prebivalstva 59 odstotkov (ženske 52,5 odstotka; moški 65,9 odstotka), stopnja delovne aktivnosti pa 55,3 odstotka (ženske 48,9 odstotka; moški 62,0 odstotka). Delež aktivnih žensk v starostnem obdobju od 15 do 64 let je bil v tem obdobju 65,0 odstotka (moških 74,5 odstotka), delež delovno aktivnih žensk v istem starostnem obdobju pa je bil 60,5 odstotka (moških 70,0 odstotka). Stopnja anketne brezposelnosti se je v zadnjih letih zmanjšala s 7,7 odstotka leta 2000 na 6,1 odstotka leta 2004. Vendar pa se je razlika v brezposelnosti med moškimi in ženskami v istem obdobju povečala, tako da je bila v letu 2004 brezposelnost žensk za 0,7 odstotne točke višja od brezposelnosti moških.<sup>8</sup>

### *Struktura trga dela*

Trg dela v Sloveniji je horizontalno in vertikalno segregiran po spolu. Ženske prevladujejo med zaposlenimi v storitvenih dejavnostih, predvsem na področjih zdravstva in socialnega varstva,

---

<sup>8</sup> Glej Dodatek, Tabela 11.

izobraževanja, finančnega posredništva ter gostinstva in turizma. V nekmetijskih dejavnostih predstavljajo ženske eno tretjino vseh delovno aktivnih, najmanj žensk pa je zaposlenih na področju gradbeništva. Hkrati pa je žensk na najvišjih in najbolje plačanih delovnih mestih (visokih uradniških mestih, na menedžerskih položajih in med zakonodajalkami oziroma zakonodajalci) zgolj tretjina, kljub temu, da v povprečju dosegajo višjo izobrazbeno stopnjo in usposobljenost kot moški.

#### *Dohodkovna politika*

Povprečne mesečne plače moških so višje od plač žensk v skoraj vseh gospodarskih panogah, kljub temu da Zakon o delovnih razmerjih določa, da morajo biti ženskam in moškim zagotovljene enake možnosti in enaka obravnava pri plačah in drugih prejemkih iz delovnega razmerja. Podatki za leto 2002 kažejo, da ženske z enako stopnjo strokovne usposobljenosti kot moški za svoje delo v povprečju zaslužijo 10 odstotnih točk manj.

#### **Javno in politično življenje**

Z zagotovitvijo enakih možnosti žensk in moških pri kandidiranju na volitvah v državne organe in organe lokalnih skupnosti v Ustavi Republike Slovenije se je Slovenija zavezala k sprejetju zakonskih in podzakonskih aktov ter posebnih ukrepov, katerih cilj je zagotoviti uravnoteženo zastopanost spolov ter enakost žensk in moških na vseh ravneh političnega odločanja. Doslej sta z določbami o najnižjem deležu žensk in moških na kandidatnih listah že bila dopolnjena dva volilna zakona, in sicer Zakon o volitvah poslank in poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament in Zakon o lokalnih volitvah, v pripravi pa so tudi spremembe in dopolnitve Zakona o volitvah v Državni zbor, ki bodo določile najnižji delež zastopanosti spolov na kandidatnih listah.

Na zadnjih volitvah v Državni zbor Republike Slovenije leta 2004 je bilo izvoljenih 11 žensk (12,2 odstotka), po končni vzpostavitvi parlamenta pa je poslansko mesto od skupaj 90-ih poslank in poslancev zasedlo 12 žensk (13,3 odstotka). V primerjavi s številom poslank v prejšnjem mandatu ostaja število žensk v najvišjem zakonodajnem telesu nespremenjeno.

V Vladi Republike Slovenije od skupno 15 ministrskih položajev le enega zaseda ministrica (6,7 odstotka), in sicer ministrica, ki vodi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Tudi oba ministra brez listnice sta moška. Generalni sekretariat vlade vodi generalni sekretar, na položajih državnih sekretarjev oziroma sekretark pa so 4 ženske (22,2 odstotka).

Delež žensk v političnem odločanju je tudi na lokalni ravni zelo nizek. Na lokalnih volitvah leta 2002 je bil delež žensk na kandidatnih listah 21-odstoten, izvoljenih mestnih in občinskih svetnic pa je bilo 13,1 odstotka. Na teh volitvah je bilo izvoljenih 12 oziroma 6,2 odstotka županj.

Pozitiven vpliv uvedbe najmanj 40-odstotne zastopanosti žensk in moških na kandidatnih listah za volitve poslank in poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament pa zrcali 43-odstoten delež žensk med izvoljenimi poslankami in poslanci v Evropski parlament.

#### **b) Ukrepi, sprejeti za izvajanje konvencije, in vpliv ratifikacije konvencije na slovenske splošne, družbene, gospodarske, politične in pravne razmere**

##### *Vpliv ratifikacije konvencije*

Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in priporočila Odbora za odpravo diskriminacije žensk, ki so sestavni del sklepnih ugotovitev z obravnav poročil Republike Slovenije po tej konvenciji, so izhodišče za oblikovanje politike, programov in drugih ukrepov za vzpostavljanje dejanske enakosti žensk in moških v slovenski družbi in se uporabljajo v zakonodajni in izvršilni veji oblasti. Določila konvencije in priporočila odbora so pomembne podlage za utemeljitev pobud in predlogov ukrepov, ki jih vladnim resorjem predloži Urad Vlade Republike Slovenije za enake možnosti. Za izhodišče pa določila konvencije in priporočila odbora med drugimi uporabljajo tudi nevladne organizacije.

Konvencija je bila eden temeljnih dokumentov pri pripravi predloga Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, ki ga je oktobra 2005 sprejel Državni zbor.

Republika Slovenija je v letu 2004 ratificirala Opcijski protokol h Konvenciji, s čimer je priznala pristojnost Odbora za odpravo diskriminacije žensk, da sprejema in obravnava sporočila oseb ali skupin oseb pod jurisdikcijo države pogodbenice, ki trdijo, da so žrtve kršitve katere koli pravice, navedene v Konvenciji, ki jo zakrivi ta država pogodbenica, ali se lahko predložijo v njihovem imenu.

Amandma k prvemu odstavku 20. člena Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk bo ratificiran z uredbo Vlade Republike Slovenije v prvi polovici leta 2006.

### **c) Institucije za zagotavljanje pravice do enakosti žensk in moških ter za odpravo kršitev prepovedi diskriminacije žensk**

#### ***Komisija Državnega zbora Republike Slovenije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti***

Komisija Državnega zbora RS za politiko enakih možnosti je bila po volitvah leta 2000 ob reorganizaciji parlamentarnih delovnih teles ukinjena, njene pristojnosti pa je prevzel Odbor za notranje zadeve. Po zadnjih volitvah v letu 2004 je bila ustanovljena Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti, ki je med drugim pristojna tudi za enakost spolov.

#### ***Urad Vlade Republike Slovenije za enake možnosti***

Urad za enake možnosti je tudi po reorganizaciji državne uprave samostojna strokovna služba Vlade Republike Slovenije. Temeljno načelo pri delu urada je skrb za uresničevanje pravne enakosti moških in žensk ter dejansko zagotavljanje enakosti spolov na vseh področjih življenja. Pristojnosti urada so opredeljene v sklepu vlade o njegovi ustanovitvi in delovanju, Zakonu o enakih možnostih žensk in moških ter Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja. Urad za enake možnosti izvaja tudi dejavnosti za vključitev načela enakosti žensk in moških v vladne politike ter oblikuje in spremlja izvajanje ukrepov za odpravo neenakosti, ki temeljijo na spolu, na vseh področjih življenja. Svoje naloge opravlja v sodelovanju z ministrstvi in drugimi javnimi službami, z mednarodnimi, domačimi in tujimi vladnimi in nevladnimi organizacijami in drugimi institucijami ter s tujimi in domačimi strokovnjakinjami oziroma strokovnjaki.

V uradu je bilo oktobra 2005 zaposlenih 10 oseb, kar predstavlja 20-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2002, ko je Slovenija Odboru za odpravo diskriminacije žensk predložila tretje poročilo po konvenciji.

#### ***Zagovornica enakih možnosti žensk in moških***

V skladu z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških je v letu 2003 v okviru Urada za enake možnosti začela delovati zagovornica enakih možnosti žensk in moških, ki obravnava primere domnevnega neenakega obravnavanja zaradi spola.

#### ***Koordinatorice oziroma koordinatorji za enake možnosti v ministrstvih***

Z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških je vzpostavljen nov mehanizem za integracijo načela enakosti spolov v vladne politike in njeno uresničevanje ter nadzor. Vsako ministrstvo je imenovalo koordinatorico oziroma koordinatorja za enake možnosti žensk in moških, ki pri izvajanju nalog sodeluje z Uradom za enake možnosti.

#### ***Koordinatorice oziroma koordinatorji za enake možnosti v samoupravnih lokalnih skupnostih***

Zakon o enakih možnostih žensk in moških omogoča, da samoupravne lokalne skupnosti imenujejo koordinatorico oziroma koordinatorja za enake možnosti, ki sodeluje pri oblikovanju in izvajanju politike enakosti spolov na lokalni ravni, pri tem pa sodeluje z Uradom za enake možnosti. Do julija 2005 je koordinatorico za enake možnosti imenovalo 10 občin.

### ***Komisija za uveljavitev vloge žensk v znanosti***

Komisija za uveljavitev vloge žensk v znanosti je bila ustanovljena kot strokovno telo, ki deluje pri Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. Sestavlja jo 15 članic oziroma članov, od katerih je ena zaposlena na ministrstvu in opravlja naloge sekretarke komisije. Komisija pripravlja letne programe dela, pretežno na področjih informiranja oziroma ozaveščanja javnosti, vključevanja načela enakosti spolov v programske dokumente raziskovalne in razvojne politike ter ustrezne normativne akte, ter spodbujanja mrežnega povezovanja raziskovalk in raziskovalcev, ki se na različnih področjih ukvarjajo z raziskovanjem spolov. Ob zaključku tekočega leta komisija pripravi poročilo o svojem delu za ministrstvo. Stroške dela komisije financira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

### **d) Sredstva in načini za zagotavljanje in spodbujanje razvoja in krepitve vloge in položaja žensk**

#### *Proračunska sredstva Urada za enake možnosti*

Proračunska sredstva Urada za enake možnosti za leto 2005 znašajo 90.800.000 SIT (približno 454.000 USD), brez plač za zaposlene pa znašajo 37.400.000 SIT (približno 187.000 USD). Dodatna sredstva za izvajanje raziskovalnih projektov in dejavnosti za ozaveščanje ciljnih skupin ali najširše javnosti pa urad redno zagotavlja z uspešnimi prijavi na razpise za sofinanciranje projektov za spodbujanje enakosti spolov iz različnih mednarodnih programov.

Urad za enake možnosti od leta 2003 izvaja javne razpise za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij na podlagi proračunskih sredstev na posebni postavki in skladno z Uredbo o pogojih in merilih za sofinanciranje projektov na področju enakih možnosti žensk in moških, ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije. Sofinanciranju je bilo leta 2003 namenjenih 3,3 odstotka proračuna urada, leta 2004 5 odstotkov, leta 2005 pa 4,7 odstotka proračuna. Leta 2003 je bilo izbranih 10 projektov (nasilje nad ženskami, diskriminacija na delovnem mestu, invalidne ženske, delavnice na temo enakosti spolov za mlade, enakost žensk in moških na podeželju) in leta 2004 12 projektov (usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, motnje hranjenja, nasilje nad ženskami, podoba žensk v medijih, spolno nadlegovanje na delovnem mestu, invalidne ženske in nasilje, invalidne ženske in socialna izključenost, zaposlovanje invalidnih žensk). Tudi leta 2005 je urad sofinanciral 12 izbranih projektov (invalidne ženske in nasilje, delo s povzročitelji nasilja, nasilje nad ženskami, delavnice na temo enakosti spolov za mlade, vloga žensk v medijskih razpravah, ženske v izobraževanju in na trgu dela, invalidne ženske in trg dela, ženske in podjetništvo).

Urad za enake možnosti namenja sredstva tudi raziskavam ter sofinancira knjige z vsebinami, pomembnimi za zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških. Razpisu za financiranje raziskav je bilo v letu 2005 namenjenih 4,7 odstotka proračuna urada, razpisu za sofinanciranje knjig pa 1,7 odstotka proračuna.

#### ***Proračunska sredstva ministrstev ter drugih vladnih služb in uradov***

Glede na to, da je oblikovanje politike za enake možnosti spolov, ki vključujejo pristop, ki uporablja splošne in posebne ukrepe, ter pristop, ki načelo enakosti spolov integrira v programe in politike na področjih, za katera so poleg urada pristojna ministrstva, druge vladne službe in uradi ter lokalne skupnosti, so finančna sredstva za razvoj in krepitev položaja žensk sestavni del njihovih proračunov. Za doseganje cilja enakosti spolov je predvsem značilno, da se pri proračunski porabi pozornost preusmerja v učinkovitejše in pospešeno vključevanje načela enakosti spolov v procese, ki že potekajo. Tako je v Resoluciji o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških za obdobje 2005 – 2013 predvideno, da bo za ukrepe, namenjene ustvarjanju enakih možnosti žensk in moških, iz državnega proračuna namenjenih 231,3 milijona SIT (približno 1.156.500 USD). Sredstva proračunskih uporabnikov bodo po posameznih ukrepih in aktivnostih natančneje opredeljena v dveletnih periodičnih načrtih.

## **Organizacije civilne družbe**

Organizacije civilne družbe so pomemben partner pri izvajanju različnih projektov, pri zagotavljanju enakih možnosti žensk in moških pa dejavno sodelujejo z dajanjem pobud, odzivanjem na zakonodajne predloge in ukrepe, spremljanjem stanja, poročanjem o položaju žensk in moških v Republiki Sloveniji, opozarjanjem na težave, s katerimi se soočajo ženske pri uživanju zajamčenih pravic, ipd. Sodelovanje nevladnih organizacij pri izvajanju določil konvencije za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk je podrobneje predstavljeno pri poročanju o uresničevanju posameznih členov konvencije.

Nevladne organizacije in druge organizacije civilne družbe so bile vključene v celoten proces priprave Resolucije o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških za obdobje 2005-2013 in v pripravo tokratnega poročila o uresničevanju določil konvencije. Sodelovanje organizacij civilne družbe je bilo ključnega pomena, saj prav njihovo delovanje omogoča prepoznavanje in ustrezno obravnavo različnih problemov v vsakdanjem življenju žensk in moških.

## **UVELJAVLJANJE DOLOČIL POSAMIČNIH ČLENOV KONVENCIJE**

### **1. člen DISKRIMINACIJA ŽENSK**

1. Poleg Zakona o enakih možnostih žensk in moških, ki je bil sprejet leta 2002 in je opredelil enakost spolov ter neposredno in posredno diskriminacijo zaradi spola, kar je bilo pojasnjeno že v tretjem poročilu Republike Slovenije, je prepoved diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine opredelil še Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, ki je bil sprejet v letu 2004 in je temeljni in splošni zakon o prepovedi diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine, torej tudi na podlagi spola. Zakon v 4. členu opredeljuje neposredno in posredno diskriminacijo, v 5. členu pa tudi nadlegovanje. Zakon določa, da neposredna diskriminacija zaradi osebne okoliščine obstaja, če je oseba zaradi te osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot druga oseba. Posredna diskriminacija zaradi osebne okoliščine obstaja pa je opredeljena kot diskriminacija, pri kateri na videz nevtralne določbe, merila ali ravnanje v enakih ali podobnih situacijah in pogojih postavlja osebo z določeno osebno okoliščino v manj ugoden položaj kot druge osebe, razen če tako razlikovanje objektivno upravičuje legitimni namen in če so sredstva za doseganje opredeljenega cilja primerna in potrebna. Neposredna ali posredna diskriminacija so tudi navodila v smislu prejšnjih odstavkov. Nadlegovanje je v zakonu opredeljeno kot nezaželeno ravnanje, temelječe na katerikoli osebni okoliščini, ki ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo ter žali njeno dostojanstvo. Tako ravnanje šteje za diskriminacijo.

### **2. in 3. člen UKREPI ZA ZAGOTOVITEV NAČELA ENAKOSTI ŽENSK IN MOŠKIH**

2. Vlada Republike Slovenije je v skladu s priporočili Odbora okrepila svoja prizadevanja za preprečevanje diskriminacije in zagotovitev dejanske enakosti žensk. Od predložitve tretjega poročila do tokratnega poročanja je Slovenija sprejela ustavni zakon in tri zakone, ki so pomembni z vidika spodbujanja enakosti žensk, in sicer Ustavni zakon o spremembi 43. člena Ustave Republike Slovenije, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament ter Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja. Za učinkovitejše izvajanje nekaterih zakonskih določb je vlada sprejela tudi podzakonske akte in v njih natančneje opredelila način njihovega izvajanja ter spremljanja učinkovitosti pri doseganju ciljev, zaradi katerih so zakonske določbe bile uvedene.

3. Kot je navedeno v delu besedila, kjer so v poglavju "Splošni podatki" predstavljene institucije za zagotavljanje pravice do enakosti žensk in moških ter za odpravo kršitev prepovedi diskriminacije žensk je Urad za enake možnosti tudi po reformi državne uprave v letu 2003 ohranil svoj neodvisni status in tako ostaja osrednje strokovno vladno telo za spodbujanje enakih



možnosti žensk in moških, kar je v svojem poročilu priporočil tudi Odbor za odpravo diskriminacije žensk.

4. Komisija za uveljavitev vloge žensk v znanosti, o kateri poročamo v poglavju Splošni podatki, c) Institucije za zagotavljanje pravice do enakosti žensk in moških ter za odpravo kršitev prepovedi diskriminacije žensk, od leta 2003 pregleduje normativne akte, ki urejajo raziskovalno dejavnost v Sloveniji, in podaja predloge za odpravo ugotovljenih potencialno diskriminatorskih določil, ki so se do tedaj upoštevala s strani ustreznega telesa.

5. Pomembno vlogo pri doseženem napredku pri uvajanju in uveljavljanju zakonskih in programskih ukrepov so, kot je že poudarjeno v poglavju "Splošni podatki", imele nevladne organizacije in druge civilno družbene skupine. Posebej učinkovita sta v obdobju, za katerega poročamo, bila kakovosten dialog in posledično vplivno partnerstvo med organizacijami civilne družbe ter Uradom za enake možnosti in poslankami ter poslanci Državnega zbora pri oblikovanju pobude za dopolnitev Ustave Republike Slovenije z določbo, ki je uvedla pozitivno obveznost uvajanja posebnih ukrepov za večje vključevanje žensk v politično odločanje. Ta prizadevanja so se strnila v civilnodružbenem gibanju, ki se je poimenovalo Koalicija za uveljavitev uravnotežene zastopanosti žensk in moških pri javnem in političnem odločanju. Koalicija, ki združuje posameznice in posameznike iz različnih slovenskih krajev, iz nevladnih in vladnih organizacij, sindikatov, političnih strank ter javnih in zasebnih institucij je bila formalno ustanovljena februarja 2001. Zastavila si je en sam cilj, in sicer preseči občutno podzastopanost žensk v organih politične oblasti z uvajanjem načela uravnotežene zastopanosti v volilno zakonodajo. Najprej je oblikovala predlog za že omenjeno dopolnitev Ustave Republike Slovenije, kasneje pa tudi predloge za dopolnitve volilne zakonodaje. Zaupanje, ki se je ustvarilo in krepilo med to civilnodružbeno pobudo, parlamentom in vlado ter posamičnimi strokovnjakinjami in strokovnjaki za ustavno pravo in volilno zakonodajo, ter podpora medijev, sta omogočila, da se je nizka zastopanost žensk pri političnem odločanju prepoznala kot resen politični problem, ki so ga poslanke in poslanci državnega zbora z vložitvijo predloga ustavnega zakona uspešno prenesli v razpravo in odločanje o ustavnih spremembah.

6. Junija 2004 je Državni zbor sprejel Ustavni zakon o spremembi 43. člena Ustave Republike Slovenije, s katerim je bil čленu, ki zagotavlja splošno in enako volilno pravico, dodan nov četrti odstavek, ki zakonodajalca pooblašča, da z zakonom določi ukrepe za spodbujanje enakih možnosti žensk in moških pri kandidiranju na volitvah v državne organe in organe lokalnih skupnosti.

7. To pooblastilo zakonodajalec že uresničuje, saj je bil julija 2005 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalnih volitvah, ki v 70.a členu določa, da morajo politična stranka ali volivci, ki v volilni enoti predlagajo več kot enega kandidata za člana občinskega sveta, določiti kandidate oziroma kandidatne liste tako, da pripada vsakemu od obeh spolov najmanj 40 odstotkov kandidatov oziroma mest na kandidatni listi ter svoje kandidatke in kandidate na prvi polovici kandidatne liste razporediti izmenično po spolu. Občinska volilna komisija bo zavrnila liste, ki ne bodo sestavljene skladno s temi določili. Do volitev leta 2014, ko bo 40-odstotna zastopanost žensk in moških obvezna, zakon uvaja prehodno obdobje, tako da bo za prve lokalne volitve leta 2006 veljala določba o najmanj 20- odstotni zastopanosti žensk in moških na kandidatnih listah, za volitve 2010 pa določba o najmanj 30-odstotni zastopanosti žensk in moških. V prehodnem obdobju se sme uporabljati tudi delno odstopanje od načela izmeničnosti v zgornji polovici kandidatne liste, in sicer zadošča, da so kandidatke in kandidati na prvi polovici kandidatne liste razporejeni tako, da je najmanj vsaka tretja kandidatka oziroma kandidat drugega spola. Kolikšne pozitivne učinke bo imel zakon na zastopanost žensk in moških v občinskih svetih, bo mogoče oceniti šele po lokalnih volitvah prihodnje leto.

8. V pripravi je tudi že Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah v državni zbor, ki bo prav tako določil ukrepe za spodbujanje enakih možnosti moških in žensk pri kandidiranju, predvidoma pa bi naj bil sprejet v začetku leta 2006.

9. Še pred omenjeno spremembo ustave je bil z načelom uravnotežene zastopanosti žensk in moških na kandidatnih listah dopolnjen in spremenjen Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament. 15. člen zakona določa, da na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 40 odstotki. Vsaka lista mora biti sestavljena tako, da je najmanj en kandidat vsakega od spolov uvrščen v zgornjo polovico liste. Liste kandidatov in kandidatov, ki niso sestavljene skladno s tem določilom, so neveljavne. Kot je navedeno v poglavju Splošni

podatki, je bila uvedba najmanj 40-odstotnega deleža žensk in moških na kandidatnih listah učinkovita, saj je omogočila da so med sedmimi slovenskimi poslankami in poslanci v Evropskem parlamentu tri ženske.

10. Maja 2004 je bil sprejet Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, ki je temeljni in splošni zakon (lex generalis) o prepovedi diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine, torej tudi na podlagi spola. Zakon v 1. členu določa skupne temelje in izhodišča za zagotavljanje enakega obravnavanja vsakogar pri uveljavljanju njegovih pravic in obveznosti ter pri uresničevanju njegovih temeljnih svoboščin na katerem koli področju družbenega življenja, zlasti pa na področju zaposlovanja, delovnih razmerij, vključevanja v sindikate in interesna združenja, vzgoje in izobraževanja, socialne varnosti, dostopa do dobrin in storitev ter oskrbe z njimi, in sicer ne glede na osebne okoliščine posameznice oziroma posameznika kot so narodnost, rasa ali etnično poreklo, spol, zdravstveno stanje, invalidnost, jezik, versko ali drugo prepričanje, starost, spolna usmerjenost, izobrazba, gmotno stanje, družbeni položaj ali druge osebne okoliščine. V 4. in 5. členu zakon opredeljuje neposredno in posredno diskriminacijo ter nadlegovanje. Kot nosilce nalog ustvarjanja pogojev za enako obravnavanje zakon v 7. členu določa Državni zbor, Vlado Republike Slovenije, ministrstva ter druge državne organe in organe samoupravnih lokalnih skupnosti.

11. Pri oblikovanju rešitev in predlogov za doseganje namena Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja je predvideno tesnejše sodelovanje med Vlado RS in pristojnimi ministrstvi ter socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami (tako sodelovanje je opredeljeno v samem zakonu). Na podlagi zakona je bil avgusta 2004 ustanovljen tudi Svet Vlade RS za uresničevanje načela enakega obravnavanja (v nadaljevanju: svet). Njegove temeljne naloge so skrb za izvajanje zakona; spremljanje, ugotavljanje in ocenjevanje položaja posameznih družbenih skupin z vidika uresničevanja načela enakega obravnavanja; oblikovanje predlogov, pobud in priporočil za sprejem predpisov in ukrepov, potrebnih za uresničevanje načela enakega obravnavanja, ter njihova predložitev vladi; oblikovanje in predložitev predlogov za spodbujanje izobraževanja, ozaveščanja in raziskovanja na področju enakega obravnavanja; seznanjanje z delom zagovornice načela enakosti. Svet sestavlja 24 članic in članov, med njimi so 9 predstavnic in predstavnikov ministrstev ter vladnih služb, 4 predstavnice in predstavniki strokovnih institucij, po ena predstavnica oziroma predstavnik italijanske in madžarske narodnostne manjšine, predstavnica oziroma predstavnik Zveze Romov Slovenije ter 8 predstavnic in predstavnikov nevladnih organizacij, ki delujejo na področju enakega obravnavanja.

12. Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja v IV. poglavju določa tudi delovanje zagovornika oziroma zagovornice načela enakosti, ki v neformalnem postopku obravnava primere domnevne diskriminacije. Zagovornica načela enakosti je na podlagi tega zakona začela delovati s 1. januarjem 2005. V 22. členu zakona je določba o obrnjenem dokaznem bremenu. Če diskriminirana oseba navaja dejstva, ki opravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, mora domnevna kršiteljica oziroma kršitelj dokazati, da v obravnavanem primeru ni kršil načela enakega obravnavanja oziroma prepovedi diskriminacije. V 23. členu pa je opredeljena pravica nevladnih organizacij, da sodelujejo v sodnih in upravnih postopkih na strani diskriminirane osebe.

13. Enaka pooblastila kot zagovornica oziroma zagovornik načela enakosti ima tudi zagovornica oziroma zagovornik enakih možnosti žensk in moških, ki obravnava primere domnevne diskriminacije na podlagi spola. Institut zagovornice oziroma zagovornika enakih možnosti žensk in moških, ki je bil uveden z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških, je podrobneje predstavljen v že obravnavanem tretjem poročilu. Od začetka delovanja v letu 2003 do 30. 6. 2005 je zagovornica enakih možnosti žensk in moških prejela 28 pobud za obravnavo primerov domnevne diskriminacije zaradi spola.

14. Izmed vseh prejetih pobud so jih 17 podale ženske, v 7 primerih so bili pobudniki moški, 2 pobudi sta bili predloženi s strani nevladne organizacije v imenu moškega, v 2 primerih pa je bil pobudnik sindikat.

15. Zagovornica je v navedenem obdobju v okviru obravnave prejetih pobud izdala 13 mnenj, pri čemer je v osmih primerih ugotovila, da je obstajala diskriminacija zaradi spola, v petih primerih pa ni šlo za neenako obravnavanje zaradi spola. Pri treh pobudah je zagovornica postopek zaključila, bodisi zaradi poteka časa bodisi iz razloga, da v opisanem ravnanju ni bilo mogoče potrditi diskriminacije. Obravnavani primeri so bili z različnih področij, od delovnih

razmerij in zaposlovanja, vodenja sodnih in upravnih postopkov do nagrajevanja v športu. V primerih, ko je zagovornica ugotovila obstoj diskriminacije na podlagi spola, je v mnenju kršitelje prepovedi neenakega obravnavanja zaradi spola opozorila na ugotovljene nepravilnosti in jim priporočila, na kakšen način naj jih odpravijo. Tako je npr. zagovornica organizatorjem maratonov priporočila, da za ženske in moške udeležence maratona uvede enako višino nagrad za oba spola, delodajalcu je npr. priporočila sprejem izjave o politiki proti spolnemu nadlegovanju, študentskim servisom, da ne objavljajo del ločeno po spolu, zdravstveni zavarovalnici spremembo splošnih pogojev, ki iz zdravstvenega zavarovanja z medicinsko asistenco v tujini izključujejo stroške, nastale zaradi nosečnosti, zapletov med nosečnostjo, prekinitve nosečnosti ali poroda. Mnenja zagovornice so sicer nezavezujoča, vendar se je v praksi pokazalo, da kršitelji njena priporočila v določeni meri upoštevajo in jim ni vseeno, če je njihovo ravnanje prepoznano za diskriminatorno. S začetkom veljavnosti Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja pa so mnenja zagovornice postala vplivnejša, saj lahko v primeru, če kršitelj ne odpravi ugotovljenih nepravilnosti v skladu z njenimi priporočili oziroma je v roku, ki ga je določila, ne obvesti o sprejetih ukrepih, mnenje odstopi pristojni inšpekciji.

16. Septembra 2004 je Vlada Republike Slovenije na podlagi 14. člena Zakona o enakih možnostih žensk in moških sprejela *Uredbo o kriterijih za upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti spolov*. V njem je natančneje opredeljen postopek zagotavljanja uravnotežene zastopanosti žensk in moških pri sestavi delovnih teles ter imenovanju in predlaganju predstavnic oziroma predstavnikov vlade. Uredba tako kot zakon določa, da je načelo spolno uravnotežene zastopanosti upoštevano, ko je zagotovljena najmanj 40-odstotna zastopanost enega spola. Uredba v posebej opredeljenih okoliščinah, ko gre za utemeljen objektivni razlog, dopušča odstopanje od tega načela. Taka izjema je na primer dopustna v primerih, ko je članstvo v določenem vladnem delovnem telesu določeno po funkciji.

17. Oktobra 2005 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel *Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških (2005 – 2013)*. Predlog resolucije je v sodelovanju z ministrstvi in drugimi vladnimi službami, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, socialnimi partnerji, raziskovalnimi institucijami, nevladnimi organizacijami in drugimi organizacijami civilne družbe ter posameznimi strokovnjaki in strokovnjakinjami pripravil Urad za enake možnosti, pred posredovanjem v državni zbor pa ga je obravnavala in sprejela vlada. Resolucija vključuje zaveze iz Pekinške deklaracije in Izhodišč za ukrepanje<sup>9</sup> ter zaključke s 23. posebnega zasedanja Generalne skupščine z naslovom »Ženske 2000: enakost spolov, razvoj in mir za enaindvajseto stoletje«. <sup>10</sup> Resolucija je strateški dokument, ki določa cilje in ukrepe ter ključne nosilce politik za uresničevanje enakosti spolov na posameznih področjih življenja žensk in moških za obdobje 2005 – 2013. Temeljni namen je izboljšati položaj žensk in zagotavljati hitrejši napredek pri uveljavljanju dejanske enakosti spolov. Zakon o enakih možnosti žensk in moških je uvedel tudi sistematično spremljanje izvajanja nacionalnega programa. 17. člen zakona namreč vlado zavezuje k rednemu dveletnemu poročanju državnemu zboru o ukrepih in dejavnostih, ki jih je izvedla v zadnjih dveh letih izvajanja nacionalnega programa. Pripravo poročil koordinira Urad za enake možnosti.

18. Konkretna naloga in aktivnosti za doseganje ciljev in izvajanje ukrepov bodo opredeljene v *periodičnih načrtih*, ki se pripravljajo vsaki dve leti in natančneje določajo časovni rok ter način izvedbe posameznih nalog in aktivnosti. Za pripravo predloga načrtov je zadolžen Urad za enake možnosti, ki ga v obravnavo in sprejem predloži vladi. Prvi periodični izvedbeni načrt je še v postopku priprave.

19. V skladu z dokumentom »Svet po meri otrok«, sprejetem na 27. posebnem zasedanju Generalne skupščine ZN leta 2002, Vlada RS pripravlja srednjeročni nacionalni program za izboljšanje položaja otrok in mladine.

20. V skladu s sklepi Druge svetovne skupščine o staranju in Madridskega mednarodnega akcijskega načrta o staranju, sprejetega aprila 2002, je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v začetku leta 2003 pripravilo »Poročilo o izvajanju programa razvoja varstva starejših oseb na področju socialnega varstva do leta 2005«. Eno od temeljnih poudarkov poročila je, da je treba politike, povezane s staranjem prebivalstva, podrobno proučiti z dolgoročnega vidika in s

<sup>9</sup> Sprejeta na Četrty svetovni konferenci o ženskah, Peking, 4. – 15. september 2005.

<sup>10</sup> Resolucija Generalne skupščine ZN A/RES/S-23/2 in A/RES/S-23/3.

stališča trajnostnega družbenega razvoja, pri tem pa upoštevati globalne pobude in načela, sprejeta na mednarodnih konferencah in srečanjih ter na vrhu Združenih narodov. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v letu 2005 pripravilo zasnovo dokumenta Strategije varstva starejših oseb do leta 2010, katere namen je, da se s celovito in dolgoročno zasnovano politiko pripravimo na demografske spremembe ter zagotovimo vsem starejšim prebivalkam in prebivalcem RS pogoje za varno in kakovostno življenje ter polno vključevanje. Strategija bo posebno pozornost namenila vprašanjem enakosti spolov, predvsem z vidika zagotavljanja participacije starejših žensk in odločanja o pomembnih vprašanjih, zdravstvenega varstva, možnosti izobraževanja in preprečevanja nasilja.

21. Vključenost načela enakosti žensk in moških v druge zakonske in programske ukrepe je navedena v nadaljevanju poročila o izvajanju posamičnih členov konvencije v Republiki Sloveniji.

#### **4. člen**

#### **SPODBUJANJE DEJANSKE ENAKOSTI SPOLOV Z ZAČASNIMI POSEBNIMI UKREPI**

22. Kot je bilo pojasnjeno že v tretjem poročilu, sta pravno podlago za sprejemanje posebnih ukrepov, podala 7. in 8. člen Zakona o enakih možnostih žensk in moških. Zakon opredeljuje tri vrste posebnih ukrepov:

- pozitivne ukrepe, s katerimi se ob enakem izpolnjevanju predpisanih meril in pogojev dajejo prednosti osebam spola, ki so na določenem področju družbenega življenja, predvsem vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja, poklicnega življenja in javnega ter političnega udejstvovanja, zastopane v manjšem številu oziroma so zaradi svojega spola v neenakem položaju, in prenehajo veljati, ko je dosežen cilj, zaradi katerega so bili uvedeni; podlaga za njihovo uvedbo so akcijski načrti, ki temeljijo na analizi in opredeljujejo razloge za sprejem pozitivnih ukrepov, cilje, ki naj se z njimi dosežejo, začetek izvajanja ukrepov, način spremljanja doseganja ciljev ter nadzor nad njihovim izvajanjem;
- spodbujevalne ukrepe, s katerimi se z uvedbo posebnih ugodnosti ali spodbud odpravlja neuravnotežena zastopanost oziroma neenak položaj zaradi spola, ki se lahko uvedejo z opredelitvijo v načrtih za izvedbo nacionalnih programov na posamičnih področjih in v internih aktih organov oblasti in drugih subjektov v javni sferi, gospodarskih subjektov, političnih strank, organizacij civilne družbe in drugih subjektov smiselno glede na naravo in vsebino področja, na katerem delujejo;
- programske ukrepe, ki v obliki aktivnosti za ozaveščanje in akcijskih načrtov na določenih področjih spodbujajo ter ustvarjajo dejansko enakost spolov, in se lahko uvedejo na enak način kot spodbujevalni ukrepi.

23. Pravno podlago za sprejemanje ukrepov pozitivnega razlikovanja tudi na podlagi drugih osebnih okoliščin in ne samo na podlagi spola opredeljuje tudi Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja. V skladu s 6. členom tega zakona so pozitivni ukrepi z zakonom določeni začasni ukrepi, ki so namenjeni preprečevanju manj ugodnega položaja oseb zaradi določene osebne okoliščine oziroma predstavljajo nadomestilo za manj ugoden položaj.

24. Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v evropski parlament v tretjem in četrtem odstavku 15. člena določa, da na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kot 40 odstotki. Določbe zakona, ki podrobneje urejajo način izvajanja tega posebnega ukrepa, so navedene v 8. odstavku tega poročila.

25. Podobne posebne ukrepe uveljavlja tudi Zakon o lokalnih volitvah (glej 6. odstavek).

26. Zagotavljanje uravnotežene zastopanosti pri imenovanjih je s posebnim ukrepom urejeno tudi v Uredbi o kriterijih za upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti spolov (glej 15. odstavek).

27. Mnogi ukrepi, ki po svoji naravi ali namenu, zaradi katerega so bili uvedeni, sodijo med posebne ukrepe, so vključeni tudi v programske dokumente, namenjene npr. spodbujanju zaposlovanja, odpravljanju brezposelnosti in večji socialni vključenosti.

## **5. člen** **ODPRAVA PREDSDOKOV IN STEREOTIPOV**

### ***Izobraževanje za enakost spolov***

28. Vzgoja za enakost spolov je poseben cilj na področju vzgoje in izobraževanja, zastavljen v Resoluciji o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005 – 2013. Vzgoja za enakost spolov je vključena v okviru osnovnošolskega izbirnega predmeta državljanska kultura, na srednjih šolah pa je vzgoja za enakost spolov vključena v okviru obveznih izbirnih vsebin, kot so državljanska kultura, vzgoja za družino, mir in nenasilje, trgovina z ljudmi ipd..

29. O enakosti spolov se izobražujejo tudi različni profili kadrov v državnem sektorju, na primer pravosodne delavke in delavci v okviru programa usposabljanja za človekove pravice. Center za izobraževanje v pravosodju, ki je nosilni organ za izobraževanje sodnic in sodnikov, državnih tožilcev in tožilcev ter državnih pravobranilk in pravobranilcev, pogosto organizira šole in seminarje, ki vključujejo tudi področje varstva človekovih pravic žensk. Pravosodni organi se udeležujejo tudi študijskih obiskov v tujini, ki jih organizirajo tuje izobraževalne institucije, kjer med drugim obravnavajo človekove pravice, ki izhajajo iz mednarodnih pravnih instrumentov. Podobne programe izobraževanja imajo na primer tudi policija, zdravstveni sektor in centri za socialno delo.

30. Na področju izobraževanja za enakost spolov so aktivne tudi medvladne organizacije v Sloveniji. Tako center Sveta Evrope v Republiki Sloveniji vsako leto organizira natečaj za otroke in mlade, katerega cilj je spoznavanje s človekovimi pravicami. V šolskem letu 2004/2005 je bil razpisan natečaj na temo »Sem državljanka – sem državljan v spreminjajoči se Evropi«.

31. Urad za enake možnosti na več načinov prispeva k izobraževanju in vzgoji za enakost spolov. Različne dokumente mednarodnih, medvladnih in regionalnih organizacij posreduje ciljnim skupinam ter zainteresiranim posameznicam in posameznikom, izdaja in posreduje prevode določenih mednarodnih dokumentov, s korpusom gradiv in literature ter znanjem in izkušnjami zaposlenih podpira delo študentk in študentov, ki za teme seminarskih, diplomskih in magistrskih nalog vedno pogosteje izbirajo vsebine, pomembne za enakost spolov. Poleg tega tudi sam pripravlja in objavlja publikacije. Kot prispevek k izobraževanju za enakost spolov je urad v obdobju, za katerega poročamo, izdal priročnik in zloženko *Zagovornica enakih možnosti žensk in moških*, priročnik *Posebni ukrepi za zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških*, brošuri *Moje pravice in Nediskriminacija* ter zloženko *Spolno nadlegovanje na delovnem mestu*. Pravkar pa urad zaključuje pripravo za natis priročnika o integraciji načela enakosti spolov (Gender mainstreaming). V okviru sofinanciranja knjig z vsebinami, pomembnimi za spodbujanje enakosti spolov, je urad omogočil izid knjige o pozitivnem razlikovanju, priročnika za medije o upoštevanju načela enakih možnosti spolov ter priročnika o psihosocialni pomoči ženskam in otrokom, ki preživljajo nasilje.

32. Komisija za uveljavitev vloge žensk v znanosti (glej poglavje Splošni podatki, c) Institucije za zagotavljanje pravice do enakosti žensk in moških ter za odpravo kršitev prepovedi diskriminacije žensk) je v letu 2004 na vseh treh slovenskih univerzah izvedla dve informativni delavnici z naslovom "Enakost možnosti spolov na univerzi". Delavnici sta bili namenjeni seznanjanju širše univerzitetne javnosti z aktualnimi problemi diskriminacije spolov v znanosti in raziskovanju v Sloveniji in Evropi, ter predstavljanju dejavnosti komisije.

33. Tudi nevladne organizacije imajo pomembno vlogo pri izobraževanju za enakost spolov. Poleg tega, da sodelujejo pri izvedbi programov izobraževanja in usposabljanja različnih javnih uslužbenk in uslužbencev, so izdale tudi publikacije, kot so npr. *KOMPAS: Priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah*, priročnik *Človekove pravice žensk: Uvodna pojasnila in dokumenti*, zbornik *Women and trafficking (v angleščini)*, *Kje v sestavljenki: Trgovanje z ljudmi v Sloveniji, iz in preko nje* itd.

34. V okviru evropskega leta invalidov (2003) je Fakulteta za socialno delo v Ljubljani organizirala konferenco z naslovom »Tako lepa, pa invalid! – Socialno delo proti diskriminaciji hendikepiranih žensk«, katere namen je bil opozoriti na ovire, predsodke in diskriminacijo, s katerimi se srečujejo hendikepirane ženske v vsakdanjem življenju.

## **Družinsko življenje**

35. Raziskava Eurostata iz leta 2004<sup>11</sup> je pokazala, da v Sloveniji še vedno obstaja tradicionalna delitev vlog med spoloma. Podatki o tem, koliko časa namenjajo zaposlene ženske in moški pridobitnemu delu in študiju<sup>12</sup> (ženske 4:23, moški 5:25) ter domačemu delu<sup>13</sup> (ženske 4:24, moški 2:09), kažejo na to, da je delitev družinskega dela med partnerjema oziroma staršema še vedno neenakovredna in pretežno v breme žensk. Izsledki raziskave kažejo, da ženske večinoma opravljajo delo kot je kuhanje, pospravljanje, pranje, nakupovanje in skrb za otroke ter ostarele in bolne družinske članice in člane. Moški pa opravijo večino popravil v hiši, medtem ko je delo na vrtu precej enakomerno porazdeljeno med ženske in moške. Matere, v primerjavi z očeti, namenjajo več časa skrbi za otroke (skrb za otroke, mlajše od 6 let: ženske 2:23, moški 0:56) in preživljanju časa z otroki (otroci do 9. leta starosti: ženske 6:09, moški 4:07). Moški pa več časa kot ženske namenjajo prostemu času (ženske 3:51, moški 4: 37).

## **Oglaševanje delovnih mest**

36. Že v tretjem poročilu je predstavljena določba 25. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki delodajalcu prepoveduje objavo delovnih mest samo za moške ali samo za ženske, razen če je določen spol nujen pogoj za opravljanje dela. Objava prostega delovnega mesta tudi ne sme nakazovati, da daje delodajalec pri zaposlitvi prednost določenemu spolu. V zvezi z objavami prostih delovnih mest so inšpektorice in inšpektorji za delo v letu 2004 ugotovili skupno 38 kršitev, od tega so v 6 primerih ugotovili kršitev, ko delodajalke oziroma delodajalci pri objavi prostega delovnega mesta niso upoštevali enake obravnave glede na spol. Pri tem so delovno mesto objavili bodisi zgolj za ženske bodisi zgolj za moške.<sup>14</sup>

37. V zvezi s to določbo je Urad za enake možnosti v letu 2004 izvedel obširno akcijo ozaveščanja, ki jo je usmeril v Zavod za zaposlovanje, delodajalke in delodajalce, študentske servise in tiskane medije. Urad je pripravil predloge za oglase za zaposlitev ter jih posredoval približno tisoč velikim in srednjim podjetjem, javnim ustanovam, sindikatom, študentskim servisom, združenjem delodajalcev in sindikatom ter društvom kadrovskih delavk in delavcev. S posebnim dopisom je k odgovornemu ravnanju pozval tudi oglasne oddelke dnevnih časnikov. Poleg akcije ozaveščanja je urad opravil tudi analizo oglasov za zaposlitve, objavljenih v treh osrednjih dnevnih časopisih pred akcijo ozaveščanja in po njej. Pred akcijo ozaveščanja je bila v 74 odstotkih oglasov kršena zakonska določba o objavi delovnih mest, po njej pa se je delež kršitev zmanjšal za 27 odstotkov.

## **Nasilje nad ženskami in nasilje v družini**

38. Odbor za odpravo diskriminacije žensk je ob obravnavi drugega in tretjega poročila Republike Slovenije izrazil zaskrbljenost zaradi pojavnosti nasilja nad ženskami, vključno z nasiljem v družini, in zaradi blagih kazni za kazniva dejanja nasilja nad ženskami. Kazenski zakonik resda ne določa posebnega kaznivega dejanja nasilja nad ženskami, je pa tako dejanje opredeljeno kot katero od kaznivih dejanj iz petnajstega (kazniva dejanja zoper življenje in delo), šestnajstega (kazniva dejanja zoper človekove pravice in svoboščine), devetnajstega (kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost) ali devetindvajsetega (kazniva dejanja zoper javni red in mir) poglavja Kazenskega zakonika.

39. Razponi kazni so predpisani sorazmerno s težo posameznih kaznivih dejanj. Tako je na primer kaznivo dejanje lahke telesne poškodbe iz 133. člena Kazenskega zakonika določena

---

<sup>11</sup> *How Europeans spend their time: Everyday life of women and men* (Data 1998 – 2002). Eurostat. 2004.

<sup>12</sup> Evropska anketa o porabi časa med pridobitno delo in študij uvršča glavno oziroma drugo zaposlitev ter povezane aktivnosti, odmore in potovanja med delovnim časom, iskanje zaposlitve, študij oziroma poklicno izobraževanje.

<sup>13</sup> Evropska anketa o porabi časa med pridobitno delo in študij uvršča gospodinjsko delo, skrb za otroke in ostarele, vrtnarjenje, skrb za domače živali, gradnjo in popravila, nakupovanje in druge storitve, upravljanje z gospodinjstvom.

<sup>14</sup> Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2004, julij 2005.

denarna kazen ali kazen zapora do enega leta, vendar navedeno kaznivo dejanje vsebuje tudi kvalificirano obliko, za katero je predpisana kazen zapora do treh let. Kazenski zakonik v 134. in 135. členu določa kaznivi dejanji hude in posebno hude telesne poškodbe, kjer so določene kazni zapora do pet ali deset let oziroma od enega do desetih let ali najmanj treh let (kar v skladu z določbami Splošnega dela Kazenskega zakonika pomeni največ petnajst let). Za kaznivo dejanje grdega ravnanja iz 146. člena Kazenskega zakonika je sicer res določena le denarna kazen ali kazen zapora do šestih mesecev, vendar navedeno kaznivo dejanje obsega tiste poškodbe, ki pomenijo manj kot lahko telesno poškodbo (na primer praske ali odrgnine, ter v primeru psihične prizadetosti strah oziroma razburjenje).

40. S spremembami in dopolnitvami Kazenskega zakonika v letu 2004 so bile določene tudi strožje kazni za kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, predvsem v primerih zlorabe položaja ob storitvi takega kaznivega dejanja (184. člen), napada na slabotnejšo osebo (182. člen) ali na osebo, mlajšo od petnajst let (183. člen).

41. V zvezi z obravnavo nasilja nad ženskami je pomembno tudi kaznivo dejanje nasilništva po 299. členu Kazenskega zakonika. Navedeno kaznivo dejanje se lahko stori s hudo žalitvijo, grdim ravnanjem ali ogrožanjem varnosti, ki v družini povzroči ogroženost, zgražanje ali prestrašenost. Za temeljno obliko je predpisana kazen zapora do dveh let, če pa je pri dejanju povzročena lahka telesna poškodba, je predpisana kazen zapora do treh let. V tem kaznivem dejanju gre torej za stek z zgoraj navedenima dejanjema lahke telesne poškodbe in grdega ravnanja. Če pa je z dejanjem nasilništva kdo hudo telesno poškodovan ali je njegova posledica celo smrt, gre za stek z zgoraj navedenima kaznivima dejanjem hude in posebno hude telesne poškodbe ali umora po 127. členu Kazenskega zakonika

42. Pomemben je tudi ukrep prepovedi približevanja določenemu kraju ali osebi, opredeljen v 195. členu Zakona o kazenskem postopku, o katerem smo poročali v tretjem poročilu Republike Slovenije o uresničevanju določil konvencije.

43. Konec avgusta 2003 so začele veljati spremembe in dopolnitve Zakona o policiji, ki policistkam in policistom daje večje pristojnosti pri posredovanju v primerih nasilja v družini. Policistka oziroma policist lahko odredi prepoved približevanja določenemu kraju ali osebi, ki zajema tudi prepoved nadlegovanja po komunikacijskih sredstvih. Policija je ukrep prepovedi približevanja začela izvajati septembra 2004, ko so pričela veljati natančna navodila policiji, kako ravnati v takšnih primerih, ki jih opredeljuje Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi. Ta ukrep policistke in policisti izrekajo v primerih utemeljenega suma, da je oseba storila prekršek z elementi nasilja ali je neposredna zalotena pri takem dejanju. V obeh primerih je za izrek ukrepa potrebno ugotoviti razlog ali sum, da bo kršitelj oziroma kršiteljica ogrozila življenje, osebno varnost ali svobodo osebe, s katero je ali je bila v bližnjem razmerju. Obstoj okoliščin za izrek ukrepa lahko policisti in policistke ugotovijo neposredno ob posredovanju, lahko pa te okoliščine ugotavljajo z zbiranjem obvestil oziroma na podlagi podatkov, ki jim jih posredujejo center za socialno delo ali drugi subjekti. Ukrep prepovedi približevanja se ne izreče, če policija v postopku med posredovanjem ugotovi razloge za sum, da je oseba storila kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti ali na predlog oškodovanke oziroma oškodovanca. Od sprejetja pravilnika so v letu 2004 policistke in policisti izrekli 14 ukrepov prepovedi približevanja, v prvem polletju leta 2005 pa 49 ukrepov.<sup>15</sup>

44. Kršitve, povezane z nasiljem v družini, opredeljuje tudi Zakon o prekrških zoper javni red in mir. V njem je določeno, da stori prekršek, kdor na nedovoljen način občutno moti mir ali ogroža varnost kakšne osebe v zasebnem prostoru. Decembra 2005 Vlada Republike Slovenije sprejela predlog novega zakona (predlog Zakon o varstvu javnega reda in miru), v katerem so prekrški, povezani z družinskim nasiljem, posebej opredeljeni, zanje pa so predpisane višje kazni kot doslej. Z uveljavitvijo novega Zakona o varstvu javnega reda in miru bo mogoče bolj sistematično zbirati podatke s področja nasilja v družini.

45. Republika Slovenija je sprejela pomembne zakonodajne spremembe za odpravo in preprečevanje nasilja nad ženskami v družini. V pripravi pa sta tudi akcijski načrt za preprečevanje nasilja v družini in raziskovalni projekt "Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava" (smernice za reformo kazenskega materialnega prava), ki bo podal

---

<sup>15</sup> Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, 2005.

teoretične osnove za odločitev, ali je v slovenskem Kazenskem zakoniku potrebno opredeliti samostojno kaznivo dejanje nasilja v družini. Napredek je dosežen tudi pri vzpostavljanju mehanizma za sistematično zbiranje podatkov o nasilju nad ženskami, težave pa se pojavljajo, ker tožilstva in sodstvo nasilja nad ženskami v družini ne evidentirajo ločeno, temveč kot vso drugo kriminaliteto.

46. Naloge policije na področju problematike nasilja v družini so opredeljene v srednjeročnem načrtu dela policije za obdobje 2003 do 2007. Mednje sodijo analiza ukrepov, ugotavljanje napak in pomanjkljivosti, izobraževanje in usposabljanje policistk in policistov ter aktivno sodelovanje pri nastajanju in izvajanju novih zakonskih rešitev. Policija redno organizira usposabljanja in specializacije o nasilju v družini, nad otroci in ženskami. Izvajajo jih strokovnjakinje in strokovnjaki iz vrst policije, tožilstva, sodstva, socialnega dela in zdravja, pogosto pa sodelujejo tudi strokovnjakinje in strokovnjaki iz domačih in tujih nevladnih organizacij. Generalna policijska uprava in posamične policijske uprave pa vsako leto organizirajo tudi okrogle mize in posvete o mladostniški kriminaliteti, nasilju nad otroci in nasilju v družini. Policistke in policisti ter kriminalistke in kriminalisti o teh temah seznanjajo tudi učiteljice in učitelje, starše in otroke. Policija z namenom seznanjanja o možnostih preprečevanja nasilja in primernega odziva nanj izdaja tudi letake in zloženko.

47. Pomembno novost je uvedel tudi Stanovanjski zakon iz leta 2003, ki občinam, državi, javnemu stanovanjskemu skladu ali neprofitnim stanovanjskim organizacijam omogoča, da v primerih dodeljevanja bivalne enote za začasno reševanje stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb, lahko oddajo tako bivalno enoto v najem na podlagi seznama upravičenk oziroma upravičencev do dodelitve take bivalne enote (torej ne na podlagi javnega razpisa). V to kategorijo so uvrščene tudi ženske in ženske z otroki, žrtve nasilja v družini. Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem na ženskam in ženskam z otroki, žrtvam nasilja v družini, ki začasno bivajo v materinskih domovih in zatočiščih (varnih hišah, zavetiščih, centrih za pomoč žrtvam kaznivih dejanj) omogoča, da sodelujejo na razpisu za oddajo neprofitnih stanovanj tudi v kraju začasnega bivališča.

48. Ministrstvo za notranje zadeve je ključni vir podatkov o razširjenosti nasilja nad ženskami. Po podatkih ministrstva je med žrtvami kaznivih dejanj zoper življenje in telo v povprečju približno petina žensk. Leta 2004 je bilo med žrtvami umorov 26,3 odstotka žensk, ženske so bile žrtve v 14,7 odstotka primerih pri hudi telesni poškodbi ter v 24 odstotkih primerov pri lahko telesni poškodbi in enakem deležu pri primerih ogrožanja z nevarnim orodjem.<sup>16</sup>

49. V obdobju 2001 – 2004 se je delež žensk, žrtev prekrškov zoper javni red in mir nekoliko zmanjšal. Leta 2001 je bil ta delež 42,3 odstotka, leta 2004 pa 38,8 odstotka. V istem obdobju pa se je občutno povečal delež prekrškov v primerih nasilja v družini, in sicer z 2.566 ali 15,5 odstotka primerov v letu 2001 na 4.443 ali 26,7 odstotka od vseh prekrškov zoper javni red in mir v letu 2004. Večina prekrškov, ko je šlo za nasilje v družini, je bila storjena v stanovanju, in sicer v skoraj 90 odstotkih primerov.<sup>17</sup>

50. Novembra 2003 je varuh človekovih pravic z namenom pomagati žrtvam ter zaščititi žrtve in družbo pred škodo, ki jo povzroča nasilje v družini, organiziral strokovni posvet »Nasilje v družini – poti do rešitev«. Nanj je povabil strokovnjakinje in strokovnjake iz različnih ministrstev in vladnih služb ter nevladnih organizacij, ki delujejo na področju boja proti nasilju v družini. Na podlagi ugotovitev strokovnega posveta je junija 2004 varuh človekovih pravic izdal posebno poročilo, v katerem so zbrane praktične izkušnje, potrebe in predlogi strokovnjakinj in strokovnjakov, ki se vsak dan srečujejo in ukvarjajo s problematiko nasilja v družini.

51. Strokovni svet za problematiko nasilja nad ženskami, ki že od leta 2001 deluje v okviru Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, je v letu 2003 opravil analizo stanja o nasilju nad ženskami v družini<sup>18</sup>. Analiza je bila namenjena pregledu načinov institucionalne obravnave (zdravstvo, pravosodje, policija, centri za socialno delo in nevladne organizacije) žensk z izkušnjo nasilja v družini ter pravnih podlag obravnave nasilja nad ženskami. Analiza je na podlagi

---

<sup>16</sup> Glej Dodatek, Tabela 13.

<sup>17</sup> Glej Dodatek, Tabela 14.

<sup>18</sup> Robnik, S., Skornšek – Pleš, T., Veselič, Š. in Strokovni svet za problematiko nasilja. *Nasilje nad ženskami v družini: Analiza stanja*. 2003.



vprašalnika, na katerega so odgovarjale policijske uprave, pokazala, da je največ osumljencev in žrtev nasilja v zakonskem ali izvenzakonskem razmerju (34 odstotkov), sledi prijateljsko razmerje oziroma znanstvo (25 odstotkov), neznanstvo (15 odstotkov), 3 odstotki pa je bivših zakonskih oziroma zunajzakonskih partneric in partnerjev. Na podlagi izsledkov te analize so bila pripravljena izhodišča in osnutek predloga sistemskega zakona o preprečevanju nasilja v družini. Julija 2005 je bil s sklepom pristojnega ministra svet na novo imenovan, njegove naloge pa so opredeljene kot skrb za pripravo strokovnih podlag in dajanje smernic za sprejem ustrezne zakonodaje s področja nasilja nad ženskami ter spremljanje njenega izvajanja.

52. Dejavnosti za preprečevanje nasilja nad ženskami so sestavni del programa dela Urada za enake možnosti. Urad je ob mednarodnih dnevih akcij boja proti nasilju nad ženskami leta 2004 pripravil posvet »Spregovorimo o nasilju nad starejšimi ženskami«, na katerem so sodelovale predstavnice in predstavniki nevladnih organizacij, centrov za socialno delo, patronažnih služb, društev upokoženk in upokožencev, pravosodja, policije ter zainteresirane posameznice in posamezniki. Analiza, predstavljena na posvetu, je pokazala, da so starejše ženske veliko pogosteje žrtve različnih oblik nasilja v domačem okolju kot starejši moški. Najpogostejši obliki nasilja nad starejšimi ženskami sta psihična in čustvena zloraba ter telesna zloraba, storilci nasilnih dejanj pa so najpogosteje njihovi partnerji.

53. V okviru javne službe opravljajo storitve pri odpravljanju obstoječih tisk in težav oziroma zaščite posameznic in posameznikov v primeru nasilja centri za socialno delo. Centri za socialno delo imajo pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju pomoči storilki oziroma storilcu, ko poskušajo odpraviti vzroke za nasilniško ravnanje in s tem preprečiti, da bi se ponovilo. Novost predstavljajo regijske koordinatorice oziroma koordinatorji, ki koordinirajo in nudijo strokovno podporo delavkam in delavcem na centrih za socialno delo in žrtvam nasilja ter se vključujejo v delo medinstitucionalnih timov za preprečevanje nasilja. V obdobju 2004-2005 se je na centrih za socialno delo zaposlilo 12 regijskih koordinatoric oziroma koordinatorjev.

54. Pri prepoznavanju nasilja zaposlenih v zdravstveni negi in njihovem ustreznemu ravnanju ima pomembno vlogo Delovna skupina za nenasilje pri Zbornici zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zvezi društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije. Delovanje delovne skupine je usmerjeno predvsem v krepitev vloge in odgovornosti zaposlenih v zdravstvenih institucijah za zmanjševanje tolerance do nasilja nasploh in v preprečevanje in odpravljanje nasilja na delovnem mestu. V okviru svojega delovanja je delovna skupina med drugim pripravila posebne protokole za ravnanje zaposlenih v zdravstveni negi, ko pri svojem delu pridejo v stik z ženskami, žrtvami nasilja v družini, izvedla številna strokovna usposabljanja za zaposlene o spolnem nasilju na delovnem mestu ter dejavno sodelovala v različnih javnih kampanjah in pripravila različna izobraževalna gradiva, namenjena zaposlenim v zdravstveni negi, uporabnicam in uporabnikom bolnišničnih storitev, obiskovalkam in obiskovalcem bolnišnic in drugim, ki vstopajo v zdravstvene institucije.

55. Urad za enake možnosti je na podlagi javnega razpisa za sofinanciranje projektov nevladnih organizacij v letu 2004 in 2005 finančno podprl izvedbo 12 projektov s področja nasilja nad ženskami. Projekti so bili med drugim usmerjeni v prepoznavanje in obravnavanje nasilja na področju zdravstvene nege, spolno nadlegovanje na delovnem mestu, nasilje nad invalidnimi ženskami, zagovorništvo za ženske, ki doživljajo nasilje, individualnemu in skupinskemu svetovanju in podpori žrtvam, treningu socialnih veščin za povzročitelje nasilja, preprečevanju nasilja in ozaveščanju širše javnosti.

56. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sofinancira preventivne programe za preprečevanje nasilja v družini. V letu 2004 je na podlagi javnega razpisa sofinanciralo 24 programov, ki so jih izvajale nevladne organizacije in javni zavodi, ter za njihovo izvedbo namenilo 9 milijonov SIT (približno 40.000 USD). V letu 2005 pa je ministrstvo izvajanju programov varnih hiš, kriznega centra in drugih programov za pomoč žrtvam nasilja namenilo 247 milijonov SIT (približno 1.235.000 USD). Drugim programom, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo s to problematiko, pa je namenilo še dodatnih 78.862.555 SIT (približno 394.000 USD).

57. Poleg nacionalnih nevladnih organizacij, ki imajo neprecenljivo vlogo pri preprečevanju in odpravljanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini, pomoči in podpori žrtvam ter delu s storilci oziroma storilkami, so na tem področju v Sloveniji dejavne tudi izobraževalne, raziskovalne in druge institucije, mednarodne nevladne organizacije ter mediji.

## **Spolno nadlegovanje na delovnem mestu**

58. V tretjem poročilu je predstavljen 45. člen Zakona o delovnih razmerjih, ki prepoveduje spolno nadlegovanje na delovnem mestu. Prepoved nadlegovanja na delovnem mestu je vključena tudi v decembra 2005 sprejetem spremenjenem in dopolnjenem Zakonu o javnih uslužbencih. Dodani 15.a člen prepoveduje vsako nezaželeno fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje ali vedenje javne uslužbenke oziroma uslužbenca, ki temelji na katerikoli osebni okoliščini in ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo delovno okolje za osebo ter žali njeno dostojanstvo.

59. Za primere spolnega nadlegovanja se uporabljajo določbe 184. člena Kazenskega zakonika, ki kot kaznivo dejanje opredeljujejo kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja, za katerega je predpisana zaporna kazen do petih let, za kvalificirano obliko tega kaznivega dejanja pa od enega do osmih let zapor. Statistični podatki policije<sup>19</sup> kažejo, da število kaznivih dejanj zoper kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja v zadnjih letih niha. V letu 2003 je bilo zoper kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja 12 kaznivih dejanj, v letu 2004 pa 21, žrtve teh dejanj pa so bile zvečine ženske.

60. Od začetka leta 2003, ko je začel veljati novi Zakon o delovnih razmerjih, se za obravnavo primerov spolnega nadlegovanja na delovnem mestu uporabljajo tudi določbe tega zakona, ki so bile že opisane v tretjem poročilu Republike Slovenije.

61. Z namenom informirati o 45. členu Zakona o delovnih razmerjih, ki delodajalca obvezuje k zagotavljanju delovnega okolja, v katerem noben delavec oziroma delavka ne bo izpostavljena spolnemu nadlegovanju, je Urad za enake možnosti konec leta 2003 pripravil posvet o spolnem nadlegovanju na delovnem mestu, namenjen delodajalkam in delodajalcem, sindikatom, odvetnicam in odvetnikom, zaposlenim na področju upravljanja s človeškimi viri, laični in strokovni javnosti (policija, pravosodje, nevladne organizacije). Po posvetu je urad vsem velikim in srednjim podjetjem, sindikatom, nevladnim organizacijam in v x javnemu sektorju (ministrstva, lokalne skupnosti, zdravstvene in socialne ustanove, pravosodje, izobraževalne ustanove itd.) razposlal gradiva s posveta, med drugim tudi publikacijo *Kako se spopasti s spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu?* ter primer *Izjave o politiki proti spolnemu nadlegovanju*. Leta 2004 pa je urad izdal informativno zloženko *Spolno nadlegovanje na delovnem mestu*, ki jo je distribuiral istim ciljnim skupinam.

62. Zagovornica enakih možnosti žensk in moških je v letu 2003 obravnavala eno pobudo povezano s spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu. Ugotovila je, da je so bile vse pobudnice (5 zaposlenih) izpostavljene spolnemu nadlegovanju s strani nadrejenega in je zato delodajalcu priporočila, da sprejme izjavo o politiki proti spolnemu nadlegovanju, kar je delodajalec tudi storil. Tudi v letu 2004 je zagovornica obravnavala eno pobudo glede spolnega nadlegovanja.

63. Inšpektorice in inšpektorji za delo v letu 2004 niso ugotovili kršitev v zvezi s spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu. Prejeli pa so več anonimnih ključev delavk, ki so prosile inšpektorice in inšpektorje za strokovno pomoč, niso pa želele podati prijave v zvezi s tem, ker je bil tisti, ki naj bi jih nadlegoval, največkrat njihov nadrejeni.<sup>20</sup>

## **6. člen TRGOVINA Z ŽENSKAMI IN PROSTITUCIJA**

64. V obdobju od predložitve tretjega periodičnega poročila je Republika Slovenija ratificirala Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu ter Protokol za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroci, ki dopolnjuje konvencijo.

65. V letu 2004 so bile sprejete tudi spremembe in dopolnitve 19. poglavja (Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost) in 35. poglavja (Kazniva dejanja zoper človečnost in mednarodno pravo) Kazenskega zakonika. Maja 2004 je začela veljati sprememba Kazenskega zakonika, ki je

<sup>19</sup> Vir: Ministrstvo za notranje zadeve. 2005.

<sup>20</sup> Vir: Poročilo o delu Inšpektorata za delo RS za leto 2004, 2005.

v novem 185. členu opredelila zlorabo prostitucije in tako združila prejšnji opredelitvi kaznivih dejanj zvodništva (185. člen) in posredovanja pri prostituciji (186. člen). To kaznivo dejanje je opredeljeno kot sodelovanje pri prostituciji druge osebe zaradi izkoriščanja ter navajanje ali spodbuditev druge osebe k prostituciji ali pridobitev druge osebe za prostitucijo z uporabo sile, grožnje ali s preslepitvijo. Dejanje se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let, če pa je storjeno proti mladoletni osebi ali proti več osebam, ali v okviru hudodelske združbe, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

66. V Kazenski zakonik je bil dodan tudi nov 387.a člen, ki opredeljuje kaznivo dejanje trgovine z ljudmi. Poleg opredelitve kaznivega dejanja v skladu s Protokolom o preprečevanju, zatiranju in kaznovanju trgovine z ljudmi, predvsem z otroci in ženskami, je v členu tudi kvalificirana oblika temeljnega kaznivega dejanja, če je storjeno proti mladoletni osebi ali s silo, grožnjo, preslepitvijo, ugrabitvijo ali zlorabo podrejenega ali odvisnega položaja, ali z namenom prisiljevanja k nosečnosti ali umetni oploditvi, ki je razlog za strožje kaznovanje. H kvalificiranim oblikam temeljnega kaznivega dejanja sodijo tudi okoliščine, ko je dejanje storjeno v okviru organizirane hudodelske združbe za izvrševanje takih dejanj ali pridobitve velike premoženjske koristi. Za temeljno kaznivo dejanje je predpisana zaporna kazen od enega do desetih let, za kvalificirane oblike temeljnega dejanja pa se storilec oziroma storilka kaznuje z zaporom najmanj treh let.

67. Decembra 2005 je bil sprejet tudi Zakon o zaščiti prič, ki ureja pogoje in postopke za zaščito prič in drugih oseb, ogroženih zaradi sodelovanja v kazenskem postopku. Z njegovo uveljavitvijo je v primeru izpolnjenih pogojev za zaščito ogroženih oseb, ki jih opredeljuje 10. člen zakona, zagotovljena tudi učinkovita in ustrezna zaščita prič, žrtev trgovine z ljudmi, in drugih ogroženih oseb.

68. V letu 2004 je policija obravnavala 14 kaznivih dejanj, povezanih s trgovino z ljudmi. Zaradi kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerje (387. člen Kazenskega zakonika) je bila podana ena kazenska ovadba na škodo petih žrtev, polnoletnih oseb ženskega spola. Za kaznivo dejanje zvodništva po 185. členu Kazenskega zakonika so bili na Okrožno državno tožilstvo podani eno poročilo o obravnavi suma kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerje in dve poročili o obravnavi suma kaznivega dejanja zvodništva. Za novo definirano kaznivo dejanje zlorabe prostitucije je bilo na pristojna državna tožilstva podanih 5 kazenskih ovadb in dve poročili. V enem primeru, ko je kaznivo dejanje zlorabe prostitucije storjeno v škodo ženske, je državni tožilec pravno opredelitev kaznivega dejanja spremenil v kaznivo dejanje trgovine z ljudmi.<sup>21</sup> Kazenske ovadbe so bile vložene proti skupaj 12 osebam, vse oškodovanke, bilo jih je 25, so bile ženske, a jih je bilo samo 19 spoznanih za žrtve trgovine z ljudmi.

69. Leta 2003 je bilo po vseh tedaj veljavnih členih kazenskega zakonika (zvodništvo, posredovanje pri prostituciji in spravljanje v suženjsko razmerje), skupaj odkritih 16 kaznivih dejanj, za katera je bilo skupaj osumljenih 34 domnevnih storilk in storilcev kaznivega dejanja, oškodovank teh kaznivih dejanj pa je bilo skupaj 22. Leta 2004 pa je bilo po zgoraj navedenih členih kazenskega zakonika in spremenjenih oziroma dopoljenih členih (zloraba prostitucije in trgovina z ljudmi), ki so začeli veljati maja 2004, skupaj odkritih še 9 kaznivih dejanj, za katera je bilo osumljenih 12 oseb, vseh oškodovank pa je bilo 29.

70. Policija ugotavlja, da je trgovanje z ljudmi, zlasti z ženskami, na območju Republike Slovenije povezano izključno s spolnim izkoriščanjem. Odkrivanje in preiskovanje trgovine z ženskami in zlorabe prostitucije je zelo zahtevno, predvsem zaradi novi zakonskih opredelitev izvršitvenih oblik kaznivih dejanj. Zbiranje in zavarovanje dokazov zoper osumljence, ki izkoriščajo dekriminalizacijo prostitucije in se povezujejo s storilkami oziroma storilci iz tujine, je v veliki meri odvisno od sodelovanja žrtev.

71. Za boljše odkrivanje in preiskovanje trgovine z ljudmi Generalna policijska uprava izvaja intenzivna usposabljanja kriminalistk in kriminalistov, pri katerih, tako kot pri usposabljanjih, navedenih v delu besedila o preprečevanju nasilja nad ženskami v okviru poročanja po 5. členu konvencije, sodelujejo strokovnjakinje in strokovnjaki iz domačih in tujih drugih institucij in nevladnih organizacij.

---

<sup>21</sup> Vir: Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2004.

72. V juliju 2003 je minister za notranje zadeve podpisal *Izjavo o zavezanosti: legalizacija statusa žrtev trgovine z ljudmi*, s katero se je Slovenija zavezala, da bo žrtvam trgovine z ljudmi nudila ustrezno pomoč in zaščito ter jim zagotovila ustrezen pravni status. Septembra 2003 sta Ministrstvo za notranje zadeve in Urad generalne državne tožilke Republike Slovenije z nevladno organizacijo *Ključ*, ki izvaja programa pomoči in podpore žrtvam trgovine z ljudmi, sklenila *Sporazum o sodelovanju na področju zagotavljanja pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v Republiki Sloveniji*. Sporazum opredeljuje postopke delovanja in specifičnega sodelovanja pri nujenju pomoči žrtvam, vključno z urejanjem njihovega statusa v državi, celostno pomočjo in obveščanjem žrtev med procesom rehabilitacije ter nadaljnjim odločanjem o sodelovanju z organi pregona. Žrtvi, ki v Republiki Sloveniji prebiva nezakonito, sporazum zagotavlja trimesečno začasno bivanje v Republiki Sloveniji. Dovoljenje za trimesečno začasno bivanje izda pristojni organ na podlagi potrdila, da je nastanjena v varnem prostoru, ki ga zagotavlja društvo *Ključ*. To obdobje je namenjeno seznanitvi žrtve z vsemi potrebnimi informacijami ter njeni oskrbi s psihosocialno, zdravniško in pravno pomočjo. Po obdobju "razmisleka" se lahko žrtev odloči za nadaljnje sodelovanje v kazenskem postopku. V primeru, da bi njeno pričanje utegnilo biti pomembno za kazenski postopek, lahko upravni organ na podlagi izjave vrhovnega državnega tožilstva izda dovoljenje za začasno prebivanje iz drugih utemeljenih vzrokov po 40. členu Zakona o tujcih z veljavnostjo do enega leta. Če v času veljavnosti dovoljenja za začasno prebivanje kazenski postopek, v katerem žrtev sodeluje kot priča, ni zaključen, se lahko dovoljenje podaljša do konca kazenskega postopka. Po končanem kazenskem postopku se lahko žrtvi, ki je v njem sodelovala kot priča, na podlagi potrdila društva *Ključ*, da je bila vključena v program rehabilitacije, dovoljenje za začasno prebivanje podaljša še enkrat iz drugih utemeljenih razlogov po 40. členu Zakona o tujcih.

73. Že v tretjem periodičnem poročilu je Slovenija poročala, da je Vlada Republike Slovenije leta 2001 ustanovila Medresorsko delovno skupino za boj proti trgovini z ljudmi, ki usklajuje vladno politiko za boj proti trgovini z ljudmi in pomoč žrtvema. Na podlagi predloga, ki ga je pripravila medresorska delovna skupina, je vlada leta 2004 sprejela Akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi. Načrt temelji na delovanju vseh vladnih ministrstev in služb ter drugih institucij in organizacij, ki so zastopane v medresorski delovni skupini (ministrstva, policija, državni zbor, vrhovno državno tožilstvo, mednarodne in domače nevladne organizacije in mediji) za preprečevanje trgovine z ljudmi in za zaščito žrtev. Prav tako temelji na usposabljanju in mednarodnem sodelovanju osebja, uradnic in uradnikov ter prostovoljk in prostovoljcev, ki se pri svojem delu soočajo s področjem trgovine z ljudmi.

74. V letu 2003 sta Mednarodna organizacija za migracije in nevladna organizacija Mirovni inštitut opravila raziskovalno študijo o trgovini z ljudmi v Sloveniji. Študija ugotavlja, da je Slovenija ciljna država, država izvora in tranzitna država, trgovina z ljudmi pa je večinoma omejena na trgovino z ženskami za namene spolne zlorabe. Študija navaja ocene društva *Ključ*, edine nevladne organizacije v Sloveniji, ki nudi pomoč žrtvam trgovine z ljudmi, da prek Slovenije letno potuje v Zahodno Evropo 1.500 do 2.500 žensk, ki bi utegnile biti ali postati žrtve trgovine z ljudmi.

## **7. člen** **ŽENSKÉ V POLITIČNEM IN JAVNEM ŽIVLJENJU**

75. Republika Slovenija je v letu 2004, kot že navedeno v 5. odstavku tega poročila, Ustavo Republike Slovenije dopolnila z določbo o spodbujanju enakih možnosti žensk in moških pri kandidiranju na volitvah v državne organe in organe lokalnih skupnosti z uvajanjem posebnih ukrepov v zakone.

76. Še pred sprejetjem ustavnega dopolnila o enakih možnostih žensk in moških pri kandidiranju za volitve je bil sprejet Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament, ki je kot prvi volilni zakon zapovedal najmanj 40-odstotno zastopanost žensk in moških na kandidatnih listah (glej 8. odstavek tega poročila). Za prve volitve slovenskih poslank in poslancev v Evropski parlament (13. junija 2004) je bilo med 91 v izvolitev predlaganimi kandidatkami in kandidati kar 45,1% žensk. Urad za enake možnosti je pred volitvami v Evropski parlament organiziral javni posvet, na katerem so se predstavile kandidatke za izvolitev v Evropski parlament z vseh kandidatnih list. Izid volitev je zgleden primer ustreznosti uvajanja posebnih ukrepov v volilno zakonodajo, saj so med sedmimi poslankami in poslanci iz Republike Slovenije v Evropskem parlamentu kar tri ženske (42,8 odstotkov).

77. Kot je navedeno v delu poročila, v katerem je predstavljeno uresničevanje določb 2. in 3. člena konvencije, so bile julija 2005 sprejete spremembe in dopolnitve zakona o lokalnih volitvah (glej 6. odstavek).

78. Vlada Republike Slovenije pripravlja tudi Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o volitvah v državni zbor, v katerem bodo prav tako določeni ukrepi za spodbujanje enakih možnosti žensk in moških pri kandidiranju za volitve v zakonodajno telo Republike Slovenije.

79. Z namenom zagotavljanja uravnotežene zastopanosti žensk in moških na imenovane položaje je, kot navedeno v delu poročila, v katerem je predstavljeno uresničevanje določb 2. in 3. člena konvencije, Vlada Republike Slovenije leta 2004 sprejela Uredbo o kriterijih za upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti spolov (glej 15. odstavek). Po podatkih, ki jih zbira in spremlja Urad za enake možnosti, je zastopanost žensk v vladnih telesih, delegacijah, strokovnih svetih in osebah javnega prava ostala na približno enaki ravni kot pred sprejetjem uredbe. Po ocenah Urada za enake možnosti predlagateljice oziroma predlagatelj sestave vladnih teles, delegacij, strokovnih svetov ipd. pogosto uporabijo izjeme, ki v okoliščinah, ki jih opredeljuje uredba, dopuščajo odstopanja od načela uravnotežene zastopanosti. Izjeme se uporabljajo v korist zastopanosti moških predvsem na področje financ, gospodarstva, prometa in obrambe, medtem ko njihova uporaba na področju dela, družine, socialnih zadev in šolstva koristi predvsem zastopanosti žensk. Na ta način se deloma še vedno ohranja delitev na »moška« in »ženska« področja dela, zato poskuša Urad za enake možnosti s sprotnim spremljanjem in opozarjanjem vplivati na vedno bolj spolno uravnoteženo sestavo vladnih teles, delegacij in strokovni svetov.

80. V tretjem poročilu o uresničevanju določil konvencije je Slovenija že seznanila Odbor z obvezo političnih strank, ki jo je uvedel Zakon o enakih možnostih žensk in moških, da Uradu za enake možnosti vsaka štiri leta predložijo načrt, v katerem se opredelijo do vprašanja uravnotežene zastopanosti obeh spolov ter v skladu z opredelitvijo določijo načine in ukrepe za spodbujanje bolj uravnotežene zastopanosti žensk in moških v organih stranke, na kandidatnih listah za volitve v državni zbor in v organe lokalnih skupnosti ter za volitve predsednice oziroma predsednika republike. Navedena je tudi višina denarne kazni za politične stranke, ki kršijo določila zakona. Do 1. decembra 2005 je Uradu za enake možnosti načrt predložilo le 6 političnih strank, 7 jih je napovedalo sprejem in predložitev načrta najkasneje v prvi polovici leta 2006, 5 strank pa je urad pisno obvestilo, da akcijskega načrta ne nameravajo sprejeti, ker jih k zagotavljanju uravnotežene zastopanosti spolov zavezujejo statuti strank. 19 političnih strank, med njimi tudi ena parlamentarna stranka, se na pisne pozive urada ni odzvalo, devet izmed njih pa jih celo ni prevzelo zadnjega dopisa, ki ga je urad političnim strankam avgusta 2005 poslal s povratnico. Urad doslej ni za nobeno stranko sprožil postopka za izrek denarne kazni, ker ocenjuje, da je sodelovanje s strankami z namenom krepitev njihove zavesti o pomenu uravnotežene zastopanosti žensk in moških v organih stranke in pri kandidiranju koristnejše od sankcioniranja. Razen tega, je za mnoge stranke, ki se na dosedanje pisne pobude urada niso odzvale, značilno, da delujejo zgolj na določeni lokalni ravni ali pa so zelo majhne z vidika članstva in šibke glede na strankine strukture, zaradi česar tudi nimajo rednih kongresov ali pa se njihovi organi odločanja sestajajo zelo redko.

### **Ženske na položajih političnega odločanja**

81. Kljub temu, da se delež žensk na kandidatnih listah političnih strank za volitve v Državni zbor počasi dviguje (leta 1992 14,8 odstotka žensk, leta 1996 18,6 odstotka, leta 2000 23,4 odstotka, leta 2004 pa 24,9 odstotka), je izvoljivost žensk nizka. Po zadnjih volitvah v Državni zbor leta 2004 je bilo izvoljenih 11 oziroma 12,2 odstotka žensk, po končni vzpostavitvi parlamenta pa je delež poslank 13,3 odstotka in se v primerjavi s prejšnjim mandatom ni spremenil. Delež žensk je še nižji v Državnem svetu, kjer so po zadnjih volitvah leta 2002 od skupaj 40 članic in članov v svetu 3 ženske (7,5 odstotka), kar je 2 manj kot v prejšnjem mandatu.<sup>22</sup>

82. V letu 2004 je bila opravljena raziskava po zadnjih volitvah v Državni zbor »Državnozborna volitve 2004 z vidika zastopanosti žensk in moških«. Projekt je vsebinsko zajel analizo

---

<sup>22</sup> Glej Dodatek, Tabela 15 in 16.

kandidatnih list ter programov in statutih strank z vidika zagotavljanja enakih možnosti, medijskih soočenj kandidatov in kandidatk pred volitvami, analizo volilnih rezultatov ter predloge ukrepov za večjo zastopanost žensk v parlamentu.

83. Podobno kot na nacionalni ravni je udeležba žensk v političnih organih odločanja nizka tudi na lokalni ravni. Delež kandidatk na listah za mesta svetnic v mestnih in občinskih svetih nekoliko narašča (na zadnjih volitvah leta 2002 jih je bilo 21 odstotkov), vendar je delež izvoljenih svetnic mnogo nižji od deleža izvoljenih svetnikov. Na lokalnih volitvah leta 2002 je bil delež izvoljenih svetnic 13,1 odstotka (leta 1998 11,7 odstotkov) ter 6,2 odstotka županj (leta 1998 4,2 odstotka). Glede na novosti, ki jih je uvedel Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalnih volitvah, je mogoče pričakovati, da bo zastopanost žensk med izvoljenimi svetniki in svetnicami ter na županskih mestih na vsakokratnih naslednji lokalnih volitvah višja.<sup>23</sup>

84. Na podlagi Zakona o lokalni samoupravi imajo Rominje in Romi na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, zagotovljeno predstavnico oziroma predstavnika v občinskem svetu. Med 19 izvoljenimi romskimi svetniki (volitve 2002) je ena romska svetnica oziroma 5,2 odstotka.

85. V Evropski parlament so bile na volitvah leta 2004, kot je navedeno v 8. in 70. odstavku tega poročila, med 7 slovenskimi poslanci in poslankami izvoljene 3 ženske. 42,8- odstotna zastopanost občutno presega povprečje zastopanosti žensk v Evropskem parlamentu.

### **Ženske v vladi**

86. Zastopanost žensk je nizka tudi v Vladi Republike Slovenije, in sicer je po vzpostavitvi vlade po zadnjih volitvah leta 2004 v vladi ena ministrica oziroma 5,9 odstotka, kar je občutno manj kot po volitvah 2000, ko so bile v vladi 3 ministrice (20-odstotna zastopanost). Generalni sekretariat vlade vodi generalni sekretar, na položajih državnih sekretarjev oziroma sekretark pa so 4 ženske oziroma 22,2 odstotka.

87. V vladnih organih in organih javne uprave je zastopanost žensk in moških v primerjavi z zastopanostjo na političnem področju nekoliko bolj uravnotežena. Leta 2004 je bil delež žensk med višjimi upravnimi delavkami oziroma delavci 52 odstotkov, vendar jih je bilo na najvišjih položajih manj. Med uradnicami oziroma uradniki na položaju z mandatom je bil tako delež žensk 25,6 odstotka, najvišji delež žensk je bil med predstojnicami oziroma predstojniki vladnih služb (38,5 odstotka), najnižji pa med generalnimi direktoricami oziroma direktorji direktoriatov (13,3 odstotka).<sup>24</sup>

88. V vladnih telesih je bil leta 2004 delež žensk 36,2 odstotka, najslabše so bile ženske zastopane v delovnih telesih vlade (11,3 odstotka), nekoliko boljše pa v svetih vlade (35,7 odstotka) in delovnih skupinah vlade (38,3 odstotka). Med predstavniki oziroma predstavnicami RS v meddržavnih in mednarodnih delovnih telesih je bil delež žensk 21,8 odstotka. Situacija je bila podobna tudi pri vladnih predstavnicah oziroma predstavnikih v javnih podjetjih, delniških družbah in družbah z omejeno odgovornostjo, kjer je bil delež žensk 20,2 odstotka. Relativno uravnoteženo je bilo stanje zgolj med vladnimi predstavnicami oziroma predstavniki v javnih zavodih, kjer je bil delež žensk 48,9 odstotka, ženske pa so bolj zastopane od moških v socialno varstvenih zavodih (71,4 odstotka žensk) in centrih za socialno delo (70,8 odstotka žensk).<sup>25</sup>

### **Ženske v pravosodju**

89. V sodni veji oblasti je delež sodnic v povprečju višji od deleža sodnikov in se je v zadnjih letih še nekoliko povečal. V sestavi 9-članskega Ustavnega sodišča so 4 ustavne sodnice oziroma 44,4 odstotka; ženska zaseda tudi mesto podpredsednice Ustavnega sodišča. Leta 2004 je bilo med vsemi sodniki oziroma sodnicami 70,5 odstotka žensk. Njihov delež je najnižji na vrhovnem sodišču (34,2 odstotka), najvišji pa na delovnih (83,3 odstotka) in okrajnih sodiščih (77,2 odstotka). Čeprav sodnice prevladujejo na sodiščih, razen na vrhovnem in višjem delovnem in socialnem sodišču, so na mestih predsednice sodišča na 24 okrajnih (od skupaj 44 okrajnih

<sup>23</sup> Glej Dodatek, Tabela 17.

<sup>24</sup> Vir: Ministrstvo za javno upravo. 2005. Stanje na dan 31.12.2004.

<sup>25</sup> Vir: <http://interispo.sigov.si/delovnatelesa/>. Stanje na dan 17.3.2004.

sodišč), 6 okrožnih (od skupaj 11 okrožnih sodišč) ter 2 delovnih sodiščih (od skupaj 3 delovnih sodišč), predsednico pa imajo tudi delovno in socialno sodišče, višje delovno in socialno sodišče ter eno od štirih višjih sodišč.<sup>26</sup>

90. Med državnimi tožilci oziroma tožilkami je delež žensk nekoliko višji od deleža moških. Vendar je tudi na tožilstvih delež žensk med vodilnimi, bolj ko se vzpenjamo po hierarhiji tožilstev, vse nižji. Na okrožnih državnih tožilstvih je delež žensk med vodilnimi 58 odstotkov, na vrhovnem državnem tožilstvu pa 45 odstotkov. Ženska zaseda tudi mesto generalne državne tožilke.

### **Ženske v gospodarstvu, organizacijah delodajalcev in sindikatih**

91. Na najvišjih vodstvenih položajih v gospodarskih družbah, organizacijah socialnih partnerjev ter drugih združenjih in organizacijah je število žensk, kljub temu da v zadnjih letih delež žensk na najvišjih položajih odločanja narašča, še vedno nizko. Leta 2003 je bilo med predsednicami oziroma predsedniki uprave največjih gospodarskih družb in poslovnih subjektov 4 odstotke žensk (leta 2000 ni bilo nobene), med članicami oziroma člani pa 22 odstotkov. Med osebami na menedžerskih položajih je bilo 34 odstotkov žensk.<sup>27</sup> Sto najuspešnejših podjetij in gospodarskih družb v Sloveniji je vodilo 99 direktorjev in 3 direktorice.<sup>28</sup>

92. V vseh največjih slovenskih konfederacijah sindikatov je na predsedniškem položaju moški. Pri pregledu vodstvene strukture sindikatov, ki so člani konfederacij, ugotovimo, da so na položajih predsednic oziroma predsednikov večinoma moški, ženske pa nekoliko bolj pogosto zasedajo mesta podpredsednice, a je njihov delež še vedno dokaj nizek.

93. Podobno je tudi v organizacijah delodajalcev (Združenje delodajalcev Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica Slovenije), kjer na najvišjem položaju predsednice oziroma predsednika organizacije ni nobene ženske. V upravnem odboru Združenja delodajalcev Slovenije so tri članice (20 odstotkov).<sup>29</sup> V vodstvu Gospodarske zbornice Slovenije le dva od petih vodilnih položajev zasedata ženski, in sicer mesto podpredsednice in generalne sekretarke. Med direktorji oziroma direktoricami območnih zbornic Gospodarske zbornice je delež žensk 38,5 odstotka.<sup>30</sup> V Obrtni zbornici Slovenije so v vodstvu samo moški, med predsednicami oziroma predsedniki območnih obrtnih zbornic pa je 8 odstotkov žensk. Ženske prevladujejo na položaju sekretark oziroma sekretarjev območnih obrtnih zbornic, kjer je njihov delež 71 odstotkov.<sup>31</sup>

### **Civilno-družbene pobude**

94. O prizadevanjih Koalicije za uveljavitev uravnotežene zastopanosti žensk in moških v javnem življenju smo poročali že v tretjem poročilu. Koalicija je v preteklih letih vplivala na spremembe volilne zakonodaje, katere cilj je zagotoviti uravnoteženo zastopanost žensk in moških v vseh voljenih organih (glej 4. odstavek).

95. V obdobju od prejšnjega poročanja so se okrepile zmogljivosti nevladnih organizacij za spodbujanje večje udeležbe žensk v politiki, še posebej žensk iz ranljivih družbenih skupin. Tako je v juniju 2003 regionalni center za enakost spolov pri Paktu stabilnosti izvedel regionalni projekt »Romske ženske to zmoremo«, ki je bil namenjen spodbujanju romskih žensk k večjemu vključevanju v javno in politično življenje ter v mrežo nevladnih organizacij za enakost spolov.

---

<sup>26</sup> Vir: <http://www.sodisce.si/vsrs/default.asp?idall=1254&showin=all>, stanje na dan 12.7.2005. Glej Dodatek, Tabela 18.

<sup>27</sup> Vir: Database – Women and men in decision-making, 2005.

[http://www.europa.eu.int/comm/employment\\_social/women\\_men\\_stats/index\\_en.htm](http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/women_men_stats/index_en.htm).

<sup>28</sup> V dveh podjetjih imajo po dva direktorja in v obeh sta oba moška. Vir: Gospodarska zbornica Slovenije. Podatki na dan 2. 2. 2004.

<sup>29</sup> Vir: Združenje delodajalcev Slovenije, lastni izračuni, 2004. [www.zds.si](http://www.zds.si).

<sup>30</sup> Vir: Gospodarska zbornica Slovenije, lastni izračuni, 2004. [www.gzs.si](http://www.gzs.si).

<sup>31</sup> Vir: Obrtna zbornica Slovenije, lastni izračuni, 2004. [www.ozs.si](http://www.ozs.si).

## **8. člen** **ŽENSKÉ KOT PREDSTAVNICE VLADE V MEDNARODNIH ORGANIZACIJAH IN V** **DIPLOMACIJI**

96. Na diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije je bilo leta 2005 skupaj zaposlenih 413 diplomatk in diplomatov, od tega 205 žensk oziroma 49,6 odstotkov.

97. Struktura diplomatsko-konzularnih predstavništev po spolu kaže na neuravnoteženost, tako po hierarhiji kot po delovnih mestih. Med veleposlanicami oziroma veleposlaniki je bilo 22,6 odstotkov žensk, pooblaščenih ministric je bilo 38,6 odstotka, generalna konzulka ena (20 odstotkov), ministrice svetovalk pa 62,1 odstotka. Na položajih svetovalcev oziroma svetovalk in sekretarjev oziroma sekretark so ženske prevladovale na položaju prvega svetovalca oziroma svetovalke (75 odstotkov) in drugih sekretarjev in sekretark (64 odstotkov). Med administrativno tehničnimi uslužbenkami oziroma uslužbenci so vsa delovna mesta korespondentke in upravne referentke zasedale ženske, medtem ko so bili vsi varnostniki in oskrbniki – vozniki zgolj moški.<sup>32</sup>

98. V nadnacionalnih parlamentih, v Evropskem parlamentu in Parlamentarni skupščini Sveta Evrope, so deleži žensk naslednji: v Evropskem parlamentu so med sedmimi slovenskimi poslankami in poslanci 3 ženske (42,8 odstotka), v Parlamentarni skupščini Sveta Evrope pa so v šestčlanski slovenski delegaciji (trije člani oziroma članice in trije namestniki oziroma namestnice) 4 ženske in 2 moška. V Odboru regij Evropske unije je v skupini 14 predstavnic in predstavnikov Republike Slovenije (7 članic oziroma članov in 7 nadometnih članic oziroma članov) 14,3 odstotke žensk, v Ekonomsko-socialnem odboru Evropske unije pa je med 7 predstavnicami in predstavniki Republike Slovenije 28, 6 odstotkov žensk (2 ženski).

## **9. člen** **DRŽAVLJANSTVO**

99. Od zadnjega poročanja ni bilo zakonskih sprememb. Zakon o državljanstvu ne pozna razlik med spoloma. Ureditev je enotna za ženske in moške.

## **10. člen** **IZOBRAŽEVANJE**

100. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, v času od zadnjega poročanja ni prinesel nobenih sprememb. Zakon je bil sprejet že leta 1996 in ne razlikuje glede na spol. V 2. členu zakon med cilji vzgoje in izobraževanja med drugim opredeljuje tudi enake možnosti in enakost spolov:

- zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo;
- vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi.

101. Junija 2004 je Državni zbor sprejel Resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih do leta 2010. Resolucija naj bi zagotavljala dostop do informiranja in svetovanja o učnih možnostih za vse skupine odraslih ter uresničevanje načela enakosti spolov. Posebno pozornost zagotavljanju enakosti v izobraževanju namenja tudi dokument o razvojni strategiji Slovenije, ki ga je vlada sprejela leta 2004.

### **Predšolska vzgoja in izobraževanje v vrtcih**

102. V vrtce je bilo v šolskem letu 2004/2005 vključenih 54.815 oziroma 61,4 odstotka vseh otrok od 1. do 6. leta starosti, kar je za 4,6 odstotne točke več kot leta 2000. V oddelkih za otroke s posebnimi potrebami je bilo vključenih 465 otrok, od tega je 152 oziroma 32,7 odstotka deklic. V vrtcih se je število otrok v šolskem letu 2004/05 povečalo za 300 v primerjavi s

---

<sup>32</sup> Vir: Ministrstvo za zunanje zadeve. 2004. Stanje na dan 18.11.2004. Glej Dodatek, Tabela 19.



prejšnjim šolskim letom. Povečalo se je tudi število osebja, zmanjšalo pa se je število zavodov in oddelkov. V primerjavi z letom 2001 ostaja delež deklic med otroki, ki so vključeni v vrtec, skoraj nespremenjen.<sup>33</sup>

### **Osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje**

103. V Sloveniji je delež deklic in dečkov v osnovnih šolah izenačen. Septembra 1999 se je ob obstoječi 8-letni osnovni šoli začelo postopno uvajanje programa 9-letne osnovne šole, po katerem gredo otroci v šolo s šestim namesto s sedmim letom. V šolskem letu 2004/2005 so se prvič vsi otroci, ki vstopajo v šolo, vpisali v 9-letno osnovno šolo, v šolskem letu 2008/2009 pa bodo vsi osnovnošolski otroci vpisani le v 9-letno osnovno šolo.<sup>34</sup>

104. V šolskem letu 2002/2003 je bilo 2.178 otrok vpisanih v osnovne šole s prilagojenim predmetnikom in učnim načrtom, od tega je bilo 789 oziroma 36,2 odstotka deklic.

105. Delež dijakinj in dijakov, ki obiskujejo programe srednješolskega izobraževanja, je izenačen, vendar razlike v deležih dijakinj in dijakov, vpisanih v posamezne srednješolske programe, kažejo na to, da je srednješolsko izobraževanje še vedno spolno segregirano. Dekleta prevladujejo na usmeritvah kot so tekstilstvo, kemija, farmacija in gumarstvo, ekonomija, zdravstvo, izobraževanje za pedagoške poklice na področju družboslovja, kulture in osebnih storitev. Fantje pa so v večini v programih, ki izobražujejo za področje gozdarstva, lesarstva, gradbeništva, tiska in papirja, elektrotehnike in računalništva, metalurgije in strojništva, prometa in zvez ter rudarstva. Oba spola sta uravnoteženo zastopana le v treh srednješolskih programih, in sicer v agroživilstvu, gostinstvu in turizmu ter v splošnoizobraževalnem programu.<sup>35</sup>

### **Višješolski in visokošolski študij**

106. Podatki o vpisanih študentkah in študentih na univerze in visokošolske zavode v zadnjih letih kažejo, da narašča število mladih, ki želijo po končani srednji šoli nadaljevati izobraževanje. V letu 2004 je bilo v visokošolske programe vpisanih 91.229 študentk in študentov, od tega 54.163 oziroma 59,4 odstotka žensk, v višješolske strokovne programe pa 12.621 študentk in študentov, od tega 6.129 oziroma 48,6 odstotka žensk.<sup>36</sup>

107. V letu 2004 ni prišlo do bistvenih sprememb pri izbiri študija. Tako kot v preteklih letih ženske še naprej prevladujejo na višjih in visokih šolah ter fakultetah, ki izobražujejo za področje zdravstva in socialnega dela ter za pedagoško delo. Delež študentk občutno presega delež študentov tudi na področju družbenih ved, poslovnih ved, prava, umetnosti in humanistike. Delež študentov pa močno presega delež študentk na tehničnih študijih ter znanosti, matematiki in računalništvu. Primerljivo stanje je tudi pri deležu diplomantk na posameznih študijskih programih.<sup>37</sup>

108. V letu 2004 je bilo med tistimi, ki so v tem letu dosegli naziv 1.056 specialistk in specialistov ter magistricami in magistri 596 oziroma 56,4 odstotka žensk, med 355 doktoricami in doktorji znanosti pa je bilo 144 oziroma 40,6 odstotka žensk.<sup>38</sup>

### **Štipendije**

109. Konec leta 2004 je povprečna štipendija znašala 35.100 SIT (približno 180 USD), štipendije pa je prejemale 36.675 dijakinj in dijakov (35,9 odstotka redno šolajočih se dijakinj in dijakov) ter 24.016 študentk in študentov (21,3 odstotka vpisanih študentk in študentov). Med vsemi, ki so prejemale štipendije, je bilo 33.187 oziroma 54,7 odstotka žensk, od tega je štipendije prejemale 18.743 oziroma 51,1 odstotka dijakinj in 14.444 oziroma 60,1 odstotka študentk.

---

<sup>33</sup> Glej Dodatek, Tabela 20.

<sup>34</sup> Glej Dodatek, Tabela 21.

<sup>35</sup> Glej Dodatek, Tabela 22.

<sup>36</sup> Glej Dodatek, Tabela 24.

<sup>37</sup> Glej Dodatek, Tabela 25 in 26.

<sup>38</sup> Glej Dodatek, Tabela 27.

110. Kadrovske štipendije je prejelo le 7.077 oziroma 11,7 odstotka vseh štipendistk in štipendistov, republiške štipendije je prejelo 40.659 oziroma 67 odstotkov štipendistk in štipendistov, Zoisove štipendije za nadarjene dijakinje in dijake ter študentke in študente pa 12.920 oziroma 21,3 odstotka štipendistk oziroma štipendistov. Med prejemnicami in prejemniki kadrovskih štipendij je bilo 37,7 odstotka dijakinj in študentk, in sicer med študentkami in študenti 44,3 odstotka žensk, med dijakinjami in dijaki pa le 26,7 odstotka žensk. Med prejemnicami in prejemniki republiških ali Zoisovih štipendij pa je bil odstotek žensk višji (56,9 odstotka), saj jih je med dijakinjami in dijaki bilo 54,6 odstotka, med študentkami in študenti pa 63,8 odstotka.<sup>39</sup>

### **Vseživljenjsko učenje**

111. V letu 2004 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih do leta 2010 (Ur. l. RS, št. 70/04), ki temelji na konceptu vseživljenjskega učenja. Resolucija ugotavlja, da je premalo programov za odrasle z manj leti šolanja, odrasle s posebnimi potrebami, pripadnice in pripadnike etničnih manjšin itd., zato je potrebno sprejeti posebne ukrepe za izobraževanje ranljivih skupin odraslih, odraslih s posebnimi potrebami, prebivalstva iz manj razvitih regij in demografsko ogroženih območij ter priseljenke in priseljence. Nacionalni program naj bi zagotavljal dostop do informiranja in svetovanja o učnih možnostih za vse skupine odraslih ter uresničevanje načela enakosti spolov.

112. V letih 2002/2003 je bilo v izobraževanje za pridobitev izobrazbe vključenih 17,9 odstotka prebivalstva, starega 15 let in več, od tega je bilo 51,9 odstotka žensk. V nadaljnje izobraževanje je bilo vključenih 19,3 odstotka prebivalstva, starega 15 let in več, od tega 53,4 odstotka žensk. Ženske so pogostejše kot moški vključene v dve (59 odstotkov), tri (63,4 odstotka) oziroma štiri ali več izobraževalne aktivnosti (69,2 odstotka). Priložnostnih oblik izobraževanja se je udeležilo 74,7 odstotka prebivalstva, starega 15 let in več, od tega je bilo 51,4 odstotka žensk. Najpogostejše oblike priložnostnega učenja so učenje preko televizije, z uporabo avdio- in videokaset, uporabo strokovne literature, računalnika ter obiska knjižnic in učnih centrov.<sup>40</sup>

113. Več kot dve tretjini prebivalstva, starega 15 let in več, se nista udeležili niti izobraževanja za pridobitev izobrazbe niti nadaljnjega izobraževanja. Največ jih je kot razlog navedlo, da za izobraževanje nimajo interesa (65,2 odstotka), med njimi je bilo 52,8 odstotka žensk. Kot razloge za neudeležbo v katerikoli obliki izobraževanja ženske pogostejše kot moški navajajo jezikovne razloge (83,4 odstotka) in družinske obveznosti (79,5 odstotka), redkeje kot moški pa ženske kot razlog navajajo preveliko zaposlenost na delovnem mestu (34 odstotkov) in pomanjkljivo izobrazbo (41,6 odstotka).<sup>41</sup>

## **11. člen ZAPOSLOVANJE**

### ***Ženske na trgu dela***

114. Področje zaposlovanja urejajo Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Zakon o varnosti in zdravju pri delu ter Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki so bili vsi predstavljeni že v tretjem poročilu Republike Slovenije, v obdobju, za katerega poročamo v tem poročilu, pa ni prišlo do zakonskih sprememb, ki bi imele poseben vpliv na položaj žensk.

115. Junija 2004 je bil sprejet Ustavni zakon o spremembi 50. člena Ustave Republike Slovenije, s katerim je bila z ustavo izrecno priznana pravica do pokojnine. Spremenjen prvi odstavek 50. člena določa: "Državljeni imajo pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti, vključno s pravico do pokojnine."

---

<sup>39</sup> Glej Dodatek, Tabela 28.

<sup>40</sup> Vir: SURS, Statistične informacije št. 118/2004 (28. april 2004). Glej Dodatek, Tabela 29, 30 in 31.

<sup>41</sup> Vir: SURS, Prva statistična objava, 13.4.2004, št. 48. Glej Dodatek, Tabela 32.

116. Slovenija je že v tretjem poročilu omenila sprejem Zakona o delovnih razmerjih, ki je začel veljati 1. januarja 2003, in 6. člen omenjenega zakona, ki prepoveduje neposredno in posredno diskriminacijo pri zaposlovanju in med trajanjem delovnega razmerja. Inšpektorat RS za delo je v letih 2003 in 2004 ugotovil po 4 kršitve 6. člena (skupaj torej 8 kršitev), od tega je bila v dveh primerih ugotovljena kršitev prepovedi diskriminacije zaradi spola, in sicer ena v letu 2003 in ena v letu 2004.<sup>42</sup> V obeh primerih je bil kršen tudi 25. člen Zakona o delovnih razmerjih, ki prepoveduje objavo prostih delovnih mest samo za moške ali samo za ženske. V primeru iz leta 2003 je delodajalka oziroma delodajalec objavil prosti delovni mesti, pri čemer je kot pogoj za opravljanje dela navedel (moški) spol in določeno starost. Delodajalka oziroma delodajalec oziroma njegova odgovorna oseba sta bila kaznovana za prekršek na podlagi prvega odstavka 229. člena Zakona o delovnih razmerjih. Tudi v primeru iz leta 2004 je bila kršitev v zvezi z objavo delovnega mesta. Delodajalka oziroma delodajalec je namreč v časopisu objavil kot pogoj za zasedbo delovnega mesta moški spol in starost od 25 do 40 let. Zoper delodajalko oziroma delodajalca je bil uveden postopek o prekršku tako zoper pravno kot tudi zoper odgovorno osebo.

117. Inšpektorice in inšpektorji za delo so ugotovili kršitev prepovedi diskriminacije tudi v zvezi z materinstvom, ko so nekatere delodajalke oziroma delodajalci nosečim delavkam, delavkam, ki so se vrnile z dopusta za nego in varstvo otroka, ter drugim delavkam, ki uživajo posebno varstvo zaradi materinstva, odpovedali pogodbo o zaposlitvi. V posameznih primerih delodajalke oziroma delodajalci tem delavkam niso zagotavljali dela ali pa so od njih izsilili podpis neustrezne pogodbe o zaposlitvi. V letu 2004 inšpektorice in inšpektorji za delo niso ugotovili kršitev v zvezi s tem, da bi delodajalka oziroma delodajalec v postopku sklepanja pogodbe o zaposlitvi delavki postavil pogoj o odlogu materinstva. Poročajo pa o nekaterih primerih, ko so se delavke anonimno po telefonu pri inšpektorih oziroma inšpektorjih zanimale o tem, ali je pogojevanje zaposlovanja s prepovedjo nosečnosti oziroma materinstva dovoljeno. Inšpektorice oziroma inšpektorji prav tako niso ugotovili kršitev v zvezi s prepovedjo opravljanja določenih del v času nosečnosti in dojenja ter v zvezi z obveznostjo zagotavljanja pravice do odmora za dojenje. V letu 2004 pa so inšpektorice in inšpektorji ugotovili 5 kršitev 190. člena Zakona o delovnih razmerjih, ko so delodajalke oziroma delodajalci delavkam v času nosečnosti in delavcem ali delavkam, ki negujejo otroka, starega do treh let, naložili opravljanje nadurnega dela ali dela ponoči brez njihovega predhodnega pisnega soglasja.<sup>43</sup>

118. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, ki je bil predstavljen že v tretjem poročilu, je uvedel neprenosljivo pravico očetov do očetovskega dopusta v skupnem trajanju 90 dni, od katerih mora oče izrabiti 15 dni v obliki polne odsotnosti z dela v času trajanja porodniškega dopusta matere, preostalih 75 dni pa lahko oče izrabi v obliki polne odsotnosti z dela najkasneje do 8. leta otrokove starosti. V času očetovskega dopusta v trajanju 15 dni pripada očetom pravica do očetovskega nadomestila, za 75 dni pa Republika Slovenija zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače.

119. Pravica do očetovskega dopusta je bila uvedena postopno, in sicer so očetje v letu 2003 lahko izrabili 15 dni v času trajanja porodniškega dopusta matere, v letu 2004 se je pravica podaljšala za 30 dni in je skupaj obsegala 45 dni, od 1. januarja 2005 pa se je pravica priznala v trajanju vseh 90 dni. Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je to pravico izkoristilo 10.971 očetov otrok, rojenih v letu 2003, in sicer v povprečnem trajanju 8 dni. V letu 2004 pa je očetovski dopust s pripadajočim očetovskim nadomestilom koristilo 12.667 upravičencev, kar predstavlja približno 72-odstotni delež. Največja pomanjkljivost obstoječe ureditve je v tem, da očetje niso upravičeni do očetovskega nadomestila za 75 dni očetovskega dopusta, ki jih lahko izrabijo po izteku porodniškega dopusta matere, ampak jim je v tem obdobju zagotovljeno le plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Taka ureditev ne spodbuja očetov, da bi očetovski dopust koristili v polnem obsegu. V letu 2004 je le približno 9 odstotkov očetov koristilo očetovski dopust brez nadomestila.

120. Inšpektorice in inšpektorji za delo poročajo, da v zvezi s kršitvami Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih v letu 2004 skoraj ni bilo prijav. Vendar pa so se delavke in delavci ter delodajalke in delodajalci pogosto obračali na inšpektorice in inšpektorje po informacije, kako uveljavljati oziroma zagotavljati pravice po tem zakonu.

---

<sup>42</sup> Vir: Inšpektorat RS za delo, julij 2005.

<sup>43</sup> Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo, julij 2005.

121. V letu 2004 je Urad za enake možnosti financiral raziskavo »Starši med delom in družino«. Namen raziskave je bil ugotoviti, kako starševstvo vpliva na poklicno delo ter zaposlitvene in karierne možnosti obeh staršev ter kakšni so trendi usklajevanja družinskih in poklicnih obveznosti v Sloveniji. Eden od ciljev raziskave je bil tudi predlog možnih politik oziroma rešitev za lažje usklajevanje poklicnih obveznosti in starševstva. Raziskava je pokazala, da so prevladujoči vzorci skrbi za družino še vedno tradicionalno razdeljeni glede na spol, pri čemer matere uporabljajo veliko več različnih oblik starševskih dopustov (z izjemo očetovskega dopusta) in hkrati ženske pogosteje kot moški sodelujejo pri skrbi za otroke. Starši se pogosto poslužujejo institucionalnih oblik varstva otrok, ki pa po mnenju staršev niso v zadostni meri prilagojene potrebam zaposlenih staršev. Ženske imajo v povezavi s starševstvom tudi več negativnih izkušenj pri zaposlovanju in na delovnem mestu kot moški (npr. iskanje službe, napredovanje, poslabšanje odnosov z nadrejenimi).

122. V letu 2005 je bil Urad za enake možnosti partner v projektu Programa EU za enakost spolov »Moški in starševstvo – aktivno očetovstvo«, ki ga vodi Danski Urad za enakost žensk in moških. V okviru projekta je bila izvedena raziskava »Perspektive novega očetovstva v Sloveniji: vpliv mehanizma očetovskega dopusta na aktivno očetovanje in starševstvo«. Glavni namen raziskave je identifikacija razlogov in opredelitev glavnih ovir, ki preprečujejo hitrejše uresničevanje aktivnega očetovstva v Sloveniji. Poleg raziskave je bil cilj projekta tudi ozaveščanje, namenjeno spodbujanju aktivnega očetovstva in preseganju stereotipov o vlogi žensk in moških v družbi. Akcija ozaveščanja je začela potekati jeseni 2005.

123. Z vidika spodbujanja skupne odgovornosti žensk in moških pri vzgoji otrok je pomembno tudi koriščenje starševskega dopusta in uveljavljanje pravic, ki iz njega izhajajo, kot na primer delitev dopusta za nego in varstvo otroka v trajanju 260 dni med oba starša po izteku 105 dni porodniškega dopusta matere. V Sloveniji dopust za nego in varstvo otroka večinoma v celoti koristijo ženske. Tako je bilo v letu 2003 med upravičenkami in upravičenci, ki so uveljavljali pravico do dopusta za nego in varstvo otroka, le 2,3 odstotka očetov. Kljub temu to nakazuje pozitivne spremembe, saj je bil ta delež očetov v prejšnjih letih manjši od 1 odstotka.

124. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih je uvedel tudi pravico staršev do krajšega delovnega časa do otrokovega tretjega leta starosti. Rezultati raziskave »Starši med delom in družino« kažejo, da 3 do 4 odstotki staršev po končanem dopustu za nego in varstvo otroka delajo s krajšim delovnim časom, med njimi pa je kar 90 odstotkov mater. Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve pa je v letu 2004 pravico do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva uporabilo približno 10 odstotkov upravičenk in upravičencev.

125. Podatki o koriščenju bolniškega staleža za nego družinskih članic in članov, bodisi otrok, ostarelih ali drugih pomoči potrebnih, kažejo, da to skrb večinoma prevzemajo ženske, saj so šestkrat pogosteje odsotne z dela zaradi nege družinske članice oziroma člana kot moški.<sup>44</sup> Zaradi staranja prebivalstva je mogoče tudi pričakovati, da bo velik del skrbi za starejše prešel na družinski krog, zaradi česar bodo potrebne nadaljnje strategije, ki bi preprečile povečevanje obremenjenosti žensk z družinskim delom.

126. V letu 2003 je bil na podlagi Zakona o delovnih razmerjih sprejet Pravilnik o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile ter doječih delavk, po katerem mora delodajalka oziroma delodajalec za vsa dela, pri katerih obstaja tveganje za izpostavljenost dejavnikom, ki lahko negativno vplivajo na zdravje nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile, ter doječih delavk, v okviru ocene tveganja oceniti vrsto, stopnjo in trajanje izpostavljenosti, vrsto in stopnjo tveganja za poškodbe in zdravstvene okvare ter določiti in izvesti ustrezne varnostne ukrepe. V skladu s pravilnikom ima delavka pravico do plačane odsotnosti z dela za čas tistih preventivnih pregledov v zvezi z nosečnostjo, porodom in dojenjem, ki jih ni mogoče opraviti izven rednega delovnega časa.

---

<sup>44</sup> Evidenca začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb, nege in drugih vzrokov, 2003. Inštitut za varovanje zdravja RS, 2004.

## Zaposlenost

127. Stopnja aktivnosti prebivalstva in stopnja delovne aktivnosti sta se v zadnjih letih nekoliko povečali. V letu 2004 je bila stopnja aktivnosti 59,0 (52,5 pri ženskah; 65,9 pri moških), stopnja delovne aktivnosti pa 55,3 (48,9 pri ženskah; 62,0 pri moških). Tako pri moških kot pri ženskah je stopnja delovne aktivnosti najvišja v starostni skupini od 25. do 49. leta (86,3 pri moških; 84,3 pri ženskah v letu 2004).<sup>45</sup>

128. V letu 2004 je bil delež žensk med delovno aktivnim prebivalstvom 45,9 odstotka. Ženske so prevladovale med pomožnimi družinskimi članicami in člani, od katerih jih je bilo 58 odstotkov, med zaposlenimi jih je bilo 47,3 odstotka, med samozaposlenimi pa le 27,9 odstotka.<sup>46</sup>

129. Večina delovno aktivnega prebivalstva so zaposlene osebe s polnim delovnim časom. Zaposlitev s krajšim delovnim časom je imelo leta 2004 11 odstotkov zaposlenih žensk in 7,9 odstotka zaposlenih moških. Približno 22 odstotkov delovno aktivnega prebivalstva običajno dela tudi ob sobotah in 13 odstotkov ob nedeljah, med njimi je približno 44 odstotkov žensk. V zadnjih letih se povečuje stopnja zaposlenosti za določen čas, ki je nekoliko višja pri ženskah. Leta 2003 je bilo za določen čas zaposlenih 14,9 odstotka vseh zaposlenih žensk in 12,7 odstotka vseh zaposlenih moških. Pogostejše so tudi nove oblike dela. Med delovno aktivnim prebivalstvom je 5,4 odstotka zaposlenih (6,1 odstotka žensk in 4,8 odstotka moških) opravljalo teledelo, to je delo doma, v stanovanju.<sup>47</sup>

130. Delež samozaposlenih žensk in moških v zadnjih letih upada. Leta 2004 je bilo samozaposlenega 9,8 odstotka delovno aktivnega prebivalstva, med njimi je bila le četrtnina žensk. Kot pomagajoča družinska članica oziroma član pa je delalo 5,7 odstotka delovno aktivnega prebivalstva, med njimi je bilo približno 60 odstotkov žensk.<sup>48</sup>

131. Analize trga dela v Sloveniji potrjujejo obstoj vertikalne in horizontalne segregacije zaradi spola na trgu delovne sile.<sup>49</sup> Podatki za leto 2004 kažejo, da je žensk, kljub temu, da v povprečju dosegajo višjo izobrazbeno stopnjo od moških, na najvišjih in najbolje plačanih delovnih mestih (visoke uradnice in uradniki, menedžerke in menedžerji, zakonodajalke in zakonodajalci) zgolj tretjina (33,3 odstotka). Glede na poklic so ženske nadpovprečno zastopane v uradniških poklicih (65,3 odstotka), storitvah in prodaji (63,8 odstotka), strokovnih službah (60,2 odstotka), najmanj pa jih je v poklicih za neindustrijski način dela (8,2 odstotka).<sup>50</sup>

132. Glede na dejavnosti ženske prevladujejo med zaposlenimi v storitvenih dejavnostih (55,3 odstotka), predvsem na področjih zdravstva in socialnega varstva, izobraževanja, finančnega posredništva ter gostinstva in turizma. V nekmetijskih dejavnostih predstavljajo ženske eno tretjino vseh delovno aktivnih, najmanj žensk pa je zaposlenih na področju gradbeništva.<sup>51</sup>

133. Podatki za leto 2002 kažejo, da ženske z enako stopnjo strokovne usposobljenosti kot moški za svoje delo v povprečju zaslužijo 9,5 odstotnih točk manj. Povprečno so ženske v Sloveniji v družbah, podjetjih in organizacijah po stopnjah strokovne usposobljenosti zaslužile 90,5 odstotka moške plače. V primerjavi z letom 2000, ko so ženske v povprečju zaslužile 12,2 odstotka manj kot moški, se je vrzel v plačah med moškimi in ženskami zmanjšala za 2,7

---

<sup>45</sup> Glej Dodatek, Tabela 32 in 33.

<sup>46</sup> Letno poročilo 2004, Zavod RS za zaposlovanje.

<sup>47</sup> Vir: Aktivno prebivalstvo (po anketi o delovni sili). Statistične informacije, št. 225/2004 in št. 185/2005; 15. julij 2005. Statistični urad RS. 2004, 2005.

<sup>48</sup> Vir: Aktivno prebivalstvo (po anketi o delovni sili). Statistične informacije, št. 85/2005. Statistični urad RS. 2004, 2005.

<sup>49</sup> Glej npr.: Kanjuro Mrčela, A., Černigoj Sadar, N.: Gender, Work and Employment in Ten Candidate Countries of Central and Eastern Europe. Final Report. Country: Slovenia. European Foundation: 2004.

<sup>50</sup> Glej Dodatek, Tabela 34.

<sup>51</sup> Uporabljeni standardna klasifikacija poklicev in standardna klasifikacija dejavnosti. Vir: Aktivno prebivalstvo (po anketi o delovni sili). Statistične informacije, št. 225/2004. Statistični urad RS. 2004. Glej Dodatek, Tabela 35.

odstotne točke. V letu 2002 je bila najvišja razlika med osebami s poklicno kvalifikacijo (23,7 odstotka) in najnižja med osebami z doktorskim nazivom (7,8 odstotka).<sup>52</sup>

## **Brezposelnost**

134. Od leta 2000 je zaznati upadanje brezposelnosti, vendar pa se je brezposelnost žensk povečala. V zadnjih letih delež žensk med vsemi brezposelnimi narašča in je v letu 2004 znašal 53,1 odstotka. Prestrukturiranja industrijskih panog, kot so tekstilna, usnjarska in obutvena, so najbolj prizadela ženske, ki predstavljajo večino zaposlenih v teh dejavnostih.

135. V letu 2004 je stopnja anketne brezposelnosti znašala 6,4 odstotka pri ženskah in 5,7 odstotka pri moških, stopnja registrirane brezposelnosti pa 12,4 odstotka pri ženskah in 9,1 odstotka pri moških. Največja razlika po spolu je obstajala v stopnji brezposelnosti mladih v starostnem obdobju od 15 do 24 let, kjer je bila v letu 2004 stopnja brezposelnih mladih žensk (18 odstotkov) za skoraj 7 odstotnih točk višja od brezposelnosti mladih moških (11,2 odstotka), med brezposelnimi iskalkami in iskalci prve zaposlitve z visoko izobrazbo pa je bilo kar 75 odstotkov žensk. Ob upadanju stopnje brezposelnosti se je zmanjševal tudi delež dolgotrajno brezposelnih oseb. V obdobju od 2000 do 2004 se je število registrirano brezposelnih oseb nad eno leto zmanjšalo za 16,7 odstotkov. Nasprotno pa se je delež žensk med dolgotrajno brezposelnimi osebami od 2000 do 2004 leta povečal za 2,8 odstotni točki, in sicer z 51,3 na 54,1 odstotka.<sup>53</sup>

136. Izobrazba je eden od dejavnikov, ki vplivajo na možnost za zaposlitev. Brezposelne osebe z višjimi stopnjami izobrazbe lažje najdejo zaposlitev, čeprav se v zadnjih letih zaradi vedno večjega priliva diplomantov in diplomantov na trg dela razmere spreminjajo. Vedno pomembnejša postaja smer zaključenega študija, pogosto pa delodajalci zahtevajo tudi ustrezne delovne izkušnje. Med registrirano brezposelnimi osebami še vedno ostajajo predvsem osebe z nižjimi stopnjami izobrazbe ali osebe z izobrazbo, po kateri na trgu dela ni povpraševanja. Več kot tretjina registrirano brezposelnih oseb ima nedokončano osnovno šolo, delež žensk med njimi pa je v letu 2004 znašal 50 odstotkov. Največji delež žensk je med brezposelnimi z visokošolsko izobrazbo (63,6 odstotka) ter z nižjo poklicno izobrazbo (63,3 odstotka).<sup>54</sup>

137. Podatki o starostni strukturi registrirano brezposelnih oseb kažejo, da je brezposelna populacija iz leta v leto mlajša. Konec leta 2002 je bilo največ brezposelnih v starostnem obdobju nad 40 do 50 let (23,5 odstotka), v letu 2004 pa jih je bilo največ v starostnem obdobju 18 do 25 let (22,5 odstotka). Med registrirano brezposelnimi osebami prevladujejo ženske v starostni skupini nad 25 do 30 let in nad 35 do 40 let.<sup>55</sup>

## **Ukrepi za zagotavljanje enakosti spolov na trgu dela in pri zaposlovanju**

138. V tretjem poročilu so predstavljeni Nacionalni program razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006 ter ukrepi Nacionalnega programa, namenjeni zagotavljanju enakih možnosti med spoloma na trgu dela ter usklajevanju poklicnega in družinskega življenja. Ukrepi iz Nacionalnega programa se izvajajo preko akcijskih programov zaposlovanja in programov aktivne politike zaposlovanja za posamezna leta. Od leta 2004 vsi programi aktivne politike zaposlovanja enakost spolov uvajajo kot horizontalni pristop, kar pomeni, da je v okviru vsakega ukrepa določen delež žensk, ki morajo biti vključene v ukrep in da so ženske ena izmed osnovnih ciljnih skupin, glede na katere se meri uspešnost in učinkovitost ukrepov. Poleg tega ženske spadajo v skupino težje zaposljivih oseb, ki jim je namenjena posebna pozornost.

139. Poročilo o izvajanju programa ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leto 2003 kaže, da je bilo v vse ukrepe vključenih najmanj 50 odstotkov žensk, največji delež (66 odstotkov) žensk pa je bilo vključenih v program pospeševanja zaposlovanja za krajši delovni čas.<sup>56</sup> Ocena vpliva realizacije programa aktivne politike zaposlovanja za leto 2004 na trg dela kaže, da se je v letu

---

<sup>52</sup> Glej Dodatek, Tabela 36.

<sup>53</sup> Letno poročilo Zavoda RS za zaposlovanje za leto 2000, 2001, 2002, 2003, 2004. Glej Dodatek, Tabela 37.

<sup>54</sup> Glej Dodatek, Tabela 38.

<sup>55</sup> Glej Dodatek, Tabela 39.

<sup>56</sup> Vir: Poročilo o izvajanju programa Aktivne politike zaposlovanja za leto 2003.

2004 brezposelnost v Sloveniji na splošno znižala, vendar pa se je povečal delež brezposelnih žensk (z 52,4 odstotka v letu 2003 na 52,7 odstotka v letu 2004) in iskalcev oziroma iskalk prve zaposlitve (s 25,5 odstotka na 26,1 odstotka).<sup>57</sup> V letu 2005 sta bila med prioriteta program aktivne politike zaposlovanja 50-odstotno vključevanje žensk v ukrepe in aktivnosti ter prednostno vključevanje v aktivnosti samozaposlovanja.

140. Z vstopom v Evropsko unijo je Slovenija v obdobju 2004 - 2006 upravičena do črpanja pomoči Evropskih strukturnih skladov. Načrt izvajanja ukrepov in aktivnosti, ki bodo sofinancirane s pomočjo strukturnih skladov, je opredeljen v Enotnem programskem dokumentu Republike Slovenije 2004 - 2006. Ta dokument kot horizontalno prednostno nalogo opredeljuje tudi enake možnosti. Načelo enakih možnosti spolov mora biti upoštevano v vseh ukrepih in aktivnostih programskega dokumenta, torej pri pripravi programov in projektov ter njihovem izvajanju in spremljanju. Glede na zavezo Slovenije za uresničevanje horizontalne politike enakih možnosti v nalogah, opredeljenih v Enotnem programskem dokumentu, je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pripravilo smernice za integracijo načela enakosti spolov v Strukturne sklade.

141. Del sredstev, ki jih Slovenija v obdobju 2004 - 2006 črpa iz Evropskega socialnega sklada, je namenjen izvajanju programov Pobude skupnosti EQUAL, katere cilj je odprava različnih oblik diskriminacije, kamor spada tudi večkratna diskriminacija (na osnovi etničnega porekla, spola itd.). Integracija načela enakosti spolov je opredeljena kot horizontalna politika oziroma strategija, ki se bo uporabljala v programu Pobude EQUAL. Dve temi Pobude EQUAL sta namenjeni izključno zagotavljanju enakih možnosti žensk in moških:

- Tema 7: Usklajevanje družinskega in poklicnega življenja in ponovno vključevanje moških in žensk, ki so zapustili trg dela, z razvijanjem prožnih in učinkovitih oblik organizacije dela in podpornih storitev;

- Tema 8: Zmanjšanje razlik med spoloma in podpiranje enakopravnosti na delovnem mestu.

V programskem obdobju 2004 - 2008 se bo Slovenija osredotočila na temo 8, v okviru katere bo podpirala ukrepe in aktivnosti za boj proti diskriminaciji pri zaposlovanju in za pospeševanje udeležnosti žensk na trgu dela.

142. Socialni sporazum za obdobje 2003 - 2005 je med nalogami socialnih partnerjev posebej opredeljeval zagotavljanje enakih možnosti. Zagotavljanje enakih možnosti in spoštovanja različnosti izpostavlja tudi predlog socialnega sporazuma za obdobje 2006 - 2008. Kot naloge vlade na področju zagotavljanja enakih možnosti so v socialnem sporazumu za obdobje 2003 - 2005 kot tudi v predlogu socialnega sporazuma za obdobje 2006 - 2008 opredeljene:

- zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških z razvijanjem ukrepov za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje posredne in neposredne diskriminacije žensk in moških na trgu dela;

- zagotavljanje enakih možnosti žensk in moških s sprejetjem ukrepov, s katerimi bodo zagotovljeni posebna podpora ženskam pri ustanavljanju lastnih podjetij, večja udeležba žensk v programih izobraževanja in usposabljanja ter zmanjševanje segregacije in plačne neenakosti;

- zagotavljanje izvajanja Zakona o enakih možnostih žensk in moških ter v njem predvidenih pozitivnih ukrepov kot orodja za pospešitev procesa, ki vodi v doseganje dejanske enakosti spolov in odpravljanje prikrite diskriminacije;

- spodbujanje podjetij, da zagotavljajo delovno okolje, ki upošteva potrebe družin z odvisnimi družinskimi članicami in člani (otroci, starejši in druge pomoči potrebne članice in člani), med drugim z uvedbo tekmovanja za družini prijazno podjetje;

- sprejem ukrepov za spodbujanje koriščenja očetovskega dopusta in delitve dopusta za nego in varstvo otroka med oba starša ter enakomernejše odsotnosti z dela zaradi nege bolne družinske članice ali člana;

- spodbujanje enakih možnosti žensk in moških, predvsem na področjih vzgoje in izobraževanja, trga dela in zaposlovanja ter usklajevanja poklicnega in družinskega življenja.

## **12. člen ZDRAVJE ŽENSK**

143. Od nastanka tretjega periodičnega poročila so bile v Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju uvedene spremembe določb, ki urejajo zdravstveno zavarovanje kmetov in kmetič, članov in članic njihovih gospodarstev in drugih oseb, ki v Republiki Sloveniji

---

<sup>57</sup> Vir: Poročilo o izvajanju programa Aktivne politike zaposlovanja za leto 2004.

opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic. Sprememba je podrobneje predstavljena v delu besedila poročila o uresničevanju 14. člena konvencije (glej 171. odstavek tega poročila).

## **Zdravstveno varstvo žensk**

### *Reproduktivno zdravje*

144. Slovenija je sprejela ukrepe za zmanjšanje stopnje maternalne umrljivosti, kar je priporočil v svojem poročilu o obravnavi drugega in tretjega poročila Republike Slovenije tudi Odbor za odpravo diskriminacije žensk. Ustanovljena je bila Delovna skupina za obravnavo primerov maternalnih smrti, ki pripravlja poročilo o maternalni umrljivosti v zadnjem obdobju s priporočili za strokovne klinične in javnozdravstvene ukrepe na področju reproduktivnega zdravja. Preliminarni podatki za leti 2001 in 2002 kažejo, da se je stopnja maternalne umrljivosti v Sloveniji bistveno znižala.<sup>58</sup> Petletno povprečje stopnje maternalne umrljivosti za obdobje 1998 – 2002 znaša 12,5/100.000 živorojenih otrok (glej 151. odstavek tega poročila).

145. V Sloveniji imamo že dolgo tradicijo aktivne skrbi za zdravje prebivalstva v celoti, kar se posebej kaže v preventivnih programih, pripravljenih in izvajanih za različne skupine prebivalstva. Za vse preventivne zdravstvene aktivnosti je značilno, da so enako dostopne vsem državljanom in državljanom Slovenije, saj se v celoti financirajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. V tretjem prednostnem cilju Nacionalnega programa zdravstvenega varstva RS iz leta 2000 je bil poseben ukrep namenjen pospeševanju spolnega in reproduktivnega zdravja. Ta ukrep se je izvajal s programom za zdravo spolnost, ki je vključeval tri področja: spolno vzgojo, načrtovanje družine in preprečevanje spolno prenosljivih bolezni. Poseben ukrep v četrtem prednostnem cilju je bil namenjen preučevanju škodljivih vplivov na zdravje posameznih skupin prebivalcev, s poudarkom na nosečnicah.

146. Večina prednostnih nalog s področja varovanja zdravja odraslih se nanaša na reproduktivno zdravje. Pristop k reproduktivnemu zdravju prebivalcev in prebivalcev Slovenije je celosten, odvija pa se na različnih področjih:

- razvoj medsektorskega načrtovanja varovanja reproduktivnega zdravja (sodelovanje različnih državnih sektorjev in nevladnih organizacij);
- varovanje reproduktivnega zdravja (aktivna skrb za zdravje, izvajanje preventivnih programov ter spodbujanje k večji skrbi za zdravje, s poudarkom na skupinah s povečanim tveganjem, izboljšanje prednosečnostnega, predporodnega, obporodnega in poporodnega odkrivanja raka materničnega vratu, v pripravi pa je tudi državni program organiziranega zgodnjega odkrivanja raka dojke);
- krepitev zdravstveno vzgojnega dela na področju spodbujanja varovanja reproduktivnega zdravja (zagotavljanje zdravega načina življenja, zadovoljujočega in varnega spolnega življenja ter odgovornega starševstva; zagotavljanje informacij, vzgoje in preventivnih programov za odgovornega starševstva, zagotavljanje informacij, vzgoje in preventivnih programov za odgovorno in prostovoljno odločanje o spolnem življenju in rojstvu otrok; dostopnost do čim večje izbire sodobnih metod za načrtovanje družine in drugih metod za urejanje plodnosti po izbiri; ozaveščanje mladostnic in mladostnikov ter otrok pred različnimi zlorabami).

147. V Sloveniji preventivni programi na področju reproduktivnega zdravja, ki so dostopni vsem ženskam oziroma vsem bodočim staršem, potekajo na naslednjih področjih:

- *Preventivni program za načrtovanje družine.* Sem sodijo pregledi in nasveti za uspešno načrtovanje družine, za rabo kontracepcije, preprečevanje spolno prenosljivih okužb in posledične neplodnosti.

---

<sup>58</sup> Pri podatkih o stopnji maternalne umrljivosti so precejšnja nihanja, do katerih prihaja zaradi relativno nizkega števila živorojenih otrok (v povprečju med 17.000 in 18.000 letno) ter zaradi specifične metodologije štetja maternalne umrljivosti, saj poleg smrtnih primerov otročnic v predporodnem in porodnem obdobju vključuje tudi celotno poporodno obdobje. Zato je petletno povprečje zanesljivejši indikator za stopnjo maternalne umrljivosti kot podatki po posameznih letih.



- *Preventivni program za varno nosečnost.* Predpisana je minimalno zagotovljena raven skrbi za vsako nosečnico in otročnico, ki vsebuje 10 preventivnih pregledov v času nosečnosti, individualno zdravstveno vzgojno svetovanje, dve ultrazvočni preiskavi, laboratorijske preiskave in presejalne teste za toksoplazmozo ter za nosečnice, stare nad 35 let tudi presejalne teste za Downov sindrom. V ta program so vključeni tudi pregledi in svetovanja po porodu, spontani in dovoljeni prekinitvi nosečnosti ter zunajmaternične nosečnosti, preventivni obiski patronažne medicinske sestre pri nosečnici, otročnici in novorojenčku ter ženskah, ki se še niso opredelile za osebno ginekologinjo oziroma ginekologa.

- *Preventivni program za preprečevanje raka materničnega vratu.* Zaradi zahtevnosti tega programa je bil leta 2002 formalno ustanovljen Državni program zgodnjega odkrivanja raka materničnega vratu, imenovan ZORA. Namen programa je aktivno povabiti na ginekološki pregled z odvzemom brisa vse ženske med 20. in 64. letom starosti. Enak pregled je omogočen tudi ženskam med 65. in 74. letom, ki pa na pregled niso vabljeni aktivno. Program je v slabih dveh letih po uveljavitvi že pokazal prve pozitivne rezultate. Opredeljenost žensk v starostni skupini 20 – 74 let za osebnega ginekologa oziroma ginekologinjo se je zaradi izboljšane in urejene dostopa povečala za 20 odstotkov (povprečje 80 odstotkov), s tem se je povečal tudi delež tistih, ki imajo opravljen pregled brisa materničnega vratu. Dostop do ginekologinje oziroma ginekologa se je izboljšal v vseh starostnih skupinah, najbolj pa pri ženskah po 50. letu starosti.<sup>59</sup>

- *Preventivni program zgodnjega odkrivanja raka dojk.* Že nekaj let poteka na celotnem področju Republike Slovenije oportuno mamografsko presejanje za raka dojk, namenjeno vsem ženskam v starosti 50 – 69 let in družinsko ogroženim ženskam v starosti 40 – 49 let. Ženska v omenjeni starosti (gre za mednarodno sprejete standarde, v kateri starosti je strokovno upravičeno mamografsko presejanje) je do pregleda, kritega iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja, upravičena vsaki dve leti. Junija 2004 je bil sprejet državni program za postopno vzpostavitev organiziranega mamografskega presejanja za zgodnje odkrivanje raka dojk. Organiziran presejalni program bo zajel ženske istih starostnih skupin, ki pa bodo na pregled vabljene, saj želimo, da se z možnostjo pregleda seznanijo vse ženske, ne le tiste, ki za svoje zdravje boljše skrbijo.

- *Preventivni program pri predpisovanju hormonskih nadomestnih zdravil v perimenopavzi in pomenopavzi.* Ta vsebuje navodila pri svetovanju in predpisovanju hormonskega nadomestnega zdravljenja.

- *Programirana zdravstvena vzgoja in promocija zdravja v primarnem zdravstvenem varstvu žensk.* Program vsebuje navodila za vzpodbujanje zdravega telesnega, duševnega in spolnega razvoja, odgovornega starševstva in krepitev sposobnosti ljudi za preprečevanje bolezni in odzivanje na zdravstvene probleme. S tem programom se zagotavlja dobra informiranost in usposobljenost ciljnih skupin prebivalstva.

- *Predporodna zdravstvena vzgoja – šola za starše.* Program vsebuje navodila za zagotovitev optimalnega perinatalnega zdravja nosečih žensk in njihovih partnerjev ter za posebej ogrožene skupine nosečnic (mladostnice, nosečnice s socialnimi in zdravstvenimi tveganji).

148. V postopku sprejema je Nacionalni program telesne dejavnosti za zdravje, ki med drugim opredeljuje strateške usmeritve in naloge države za ciljne skupino žensk in nosečnic s ciljem zmanjšanja dejavnikov tveganja za razvoj bolezni, povezanih z nosečnostjo. Tudi Resolucija o nacionalnem programu prehranske politike 2005 – 2010, ki jo je marca 2005 sprejel Državni zbor Republike Slovenije, med drugim opredeljuje cilje in ukrepe države na področju zdrave prehrane, zdravega življenjskega sloga in zdravstvene vzgoje za nosečnice, otročnice in doječe matere.

149. V glavnem mestu Republike Slovenije je v letu 2002 začela delovati Ambulanta za osebe brez zdravstvenega zavarovanja. Obisk splošnih in številnih specialističnih ambulantah ter posvetovalnic je namenjen vsem osebam brez urejenega zdravstvenega zavarovanja in je brezplačen. V ambulantah izvajajo zdravstvene storitve za brezdomke in brezdomce, tujke in tujce, prosilke in prosilce za azil, begunke in begunce ter druge osebe brez zdravstvenega zavarovanja. Poleg ambulate delujejo tudi posvetovalnice, in sicer splošna, otroška, za nosečnice in ljudi z diabetesom. V letu 2003 je ambulanto obiskalo 8.101 ljudi, najpogosteje pa jo obiskujejo osebe s hudimi kroničnimi boleznimi, nosečnice, osebe s kronično hipertenzijo, okvarami ožilja in rakavimi obolenji.

---

<sup>59</sup> Vir: Poročilo o poteku državnega programa ZORA v letih 2003 in 2004. Onkološki inštitut. 2004.

150. Reproduktivno zdravstveno varstvo je v Republiki Sloveniji organizirano na več ravneh; na primarni, sekundarni in terciarni. Na primarni ravni (v zdravstvenem domu) deluje skupina ginekologinje oziroma ginekologa, diplomirane babice in medicinske sestre oziroma zdravstvenega tehnika, ki celovito skrbi za reproduktivno zdravje žensk (dispanzer za ženske). V Sloveniji torej za žensko že na primarni ravni skrbi specialistka oziroma specialist ginekologije. V letih pred uvedbo organiziranega programa za odkrivanje raka materničnega vratu ZORA je bil delež pregledovanih žensk okoli 25-30 odstotka. Zaradi nizkega deleža žensk v preventivnih programih reproduktivnega varstva pa sta bila toliko višja delež kurativnih obiskov pri ginekologinji oziroma ginekologu ter obolevnost raka materničnega vratu. V letu 2002 se je delež obiskov v primarnem zdravstvenem varstvu žensk povečal za 12,7 odstotnih točk, delež preventivnih pregledov pa za 2 odstotni točki. Povečanje je posledica zgoraj navedenega organiziranega pristopa pri izvajanju preventivnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu, raka dojke in spremenjene preventivne obravnave nosečnic. V letu 2002 se je povečalo tudi število obiskov zaradi kontracepcijskega svetovanja, kar je posledica nove ureditve, s katero se recepti predpisujejo za največ 3 mesece. Spodbuden je podatek, da se delež napotitev k specialistkam oziroma specialistom na sekundarno raven še naprej zmanjšuje (4,9 odstotka obravnavanih žensk) oziroma se zmanjšuje tudi delež napotitev na nadaljevanje zdravljenja v bolnišnico (3,2 odstotka obravnavanih žensk). Večji delež napotitev na sekundarno raven so v večji meri preventivni ali kurativni pregledi z mamografijo, sledijo pa napotitve na porod in obravnave v zvezi z dovoljeno ali spontano splavnostjo.<sup>60</sup>

151. Glede na zgoraj omenjeno dobro dostopnost žensk do ginekologinje oziroma ginekologa že na primarni ravni je dostopnost do kontracepcije za ženske vseh starostnih skupin dobra.

152. Najnovejše raziskave o spolnem vedenju slovenskih srednješolk in srednješolcev kažejo, da je povprečna starost ob prvem spolnem odnosu 17 let. Najpogostejša oblika kontracepcije med spolno aktivnimi srednješolkami in srednješolci je uporaba kondoma (49 odstotkov), sledijo kontracepcijske tablete (32 odstotkov), tablete in kondom (4 odstotki), prekinjen odnos (4 odstotki) in druge oblike (4 odstotki). Sedem odstotkov srednješolk in srednješolcev ne uporablja nobene oblike kontracepcije. V primerjavi z letom 1996 se je uporaba oralne kontracepcije zvišala s 14 na 32 odstotkov, delež nezaščitenih spolnih odnosov pa se je znižal z 19 na 7 odstotkov. V Republiki Sloveniji zaradi dostopnosti do reproduktivnega zdravstvenega varstva vsem ženskam, ne glede na starost, še naprej opažamo zniževanje dovoljene splavnosti med mladostnicami, ki se je konec devetdesetih let gibala okrog 12/1.000, leta 2002 pa je bila 9/1.000 mladostnic.<sup>61</sup> Pri zniževanju splavnosti mladostnic in zgodnjega materinstva ima pomembno vlogo tudi izobraževanje o spolni vzgoji v osnovnih in srednjih šolah, ki sledi cilju krepitve znanja in veščin ter sposobnosti samonadzora, kakovosti komunikacije in medosebnih odnosov ter oblikovanja zdravih (sodobnih) stališč in prepričanj, ki jih mladi potrebujejo za ozaveščeno in odgovorno odločanje o svojem spolnem življenju. V okviru zdravstvenega varstva je izobraževanje, vključno s svetovanjem o spolnem zdravju, organizirano tudi za mladostnice in mladostnike, ki zapustijo formalne oblike izobraževanja. Informacije o spolnosti in svetovanje o kontracepciji sta mladostnicam in mladostnikom dostopna tudi na brezplačni telefonski številki Zveze prijateljev mladine.

#### *Obolevnost in umrljivost žensk ter maternalna umrljivost*

153. Stopnja umrljivosti dojenčkov je bila leta 2004 3,7 na 1.000 živorojenih, kar uvršča Slovenijo med države z najnižjo umrljivostjo dojenčkov. V zadnjih letih se je v Republiki Sloveniji rodilo povprečno 17.000 – 18.000 otrok letno, v letu 2000 je umrlo med nosečnostjo, med porodom ali v poporodnem obdobju (maternalna umrljivost) 5 žensk, leta 2001 3 ženske, leta 2002 in 2003 pa nismo zabeležili nobene maternalne smrti.

154. Podatki Registra raka za Slovenijo kažejo, da je bila zbolevnost in umrljivost zaradi raka na materničnem vratu najvišja v letu 1997 (23,1/100.000 ženske), kljub temu, da so bili vsem ženskam omogočeni redni ginekološki pregledi. To je bil močan argument za uvedbo organiziranega programa presejanja z aktivnim vabljenjem žensk. Podatki zadnjih let nakazujejo

<sup>60</sup> Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002. Inštitut za varovanje zdravja. 2004.

<sup>61</sup> Pinter, B. in Pretnar-Darovec, A. *S kontracepcijo proti neželeni zanositvi*. V: Pinter, B. in Pretnar-Darovec (eds). *Umetna prekinitev nosečnosti v Sloveniji I*. Zbornik. SPS Ginekološka klinika, Klinični center. 2004.

zmanjševanje zbolewnosti. Leta 2001 je zbolela 201 ženska (19,7/100.000), leta 2002 je bilo prijavljenih 186 novih primerov, leta 2003 pa 181.<sup>62</sup>

155. Zbolewnost zaradi raka dojke se je v zadnjih desetletjih postopno povečevala in se zadnja leta giblje okrog 91,2/100.000 žensk.<sup>63</sup> Ta podatek je zaskrbljujoč, posebej ker gre za obliko raka, za katero obstaja metoda zgodnjega odkrivanja s pregledovanjem celotne populacije žensk, zato se je Republika Slovenija, ko je omenjeno že v odstavku 153, odločila za uvedbo organiziranega aktivnega presejanja, ki bo v nekaj letih zamenjalo sedanje oportuno presejanje na področju celotne države.

156. Pomemben kazalec zdravja sta obolewnost in umrljivost prebivalstva. V Republiki Sloveniji je dostopnost do zdravnice oziroma zdravnika splošne medicine dobra in izenačena za oba spola. Podatki o umrljivosti odraslega prebivalstva kažejo, da so bolezni obtočil vodilni vzrok smrti tako pri moških kot ženskah. Ženske zbolijo za boleznimi srca in ožilja v povprečju 10 let kasneje kot moški. Pri ženskah so na drugem mestu bolezni možganskih žil in druge bolezni srca. Pri ženskah, mlajših od 65 let, sta drugi in tretji najpogostejši vzrok smrti rak dojke in rak prebavil. Razlike med spoloma obstajajo tudi v uporabi zdravstvenih storitev, saj ženske na primarni ravni pogosteje iščejo pomoč kot moški. Precejšnje razlike med spoloma se kažejo tudi pri uporabi ambulantno predpisanih zdravil oziroma pogostnosti predpisovanja zdravil. V letu 2002 so zdravniki in zdravnice ženskam predpisali 61,7 odstotka vseh zdravil.<sup>64</sup> Ob kurativni obravnavi na primarni ravni na področju celotne države poteka tudi preventiva srčnožilnih bolezni, ki je v celoti financirana iz sredstev osnovnega zdravstvenega zavarovanja in torej za uporabnice in uporabnike brezplačna. V okviru te preventive potekajo redni preventivni pregledi celotne populacije v določenem starostnem obdobju, ki jih izvaja izbrani zdravnik oziroma zdravnica in s katerimi oceni stopnjo ogroženosti posameznice oziroma posameznika za razvoj srčnožilne bolezni ter nato glede na ogroženost tudi ukrepa. V zdravstvenih domovih se odvijajo tudi zdravstvenovzgonje aktivnosti na tem področju, ki so prav tako enako dostopne vsem prebivalkam in prebivalcem Slovenije.

157. Različne raziskave kažejo, da socialno-ekonomski dejavniki pomembno vplivajo na vzrok smrti in na starost, ob kateri nastopi prezgodnja umrljivost (pred 65. letom starosti). Ženske z nedokončano osnovno šolo bolj pogosto umirajo za boleznimi srca in ožilja, ženske z višjo izobrazbo pa pogosteje umirajo za rakom dojke. Posameznice in posamezniki z nižjo stopnjo izobrazbe manj pogosto poiščejo pomoč na primarni ravni zdravstvenega varstva in so pogosteje hospitalizirani, kar kaže na dejstvo, da zdravstveno pomoč poiščejo šele, ko je bolezen že napredovala.<sup>65</sup>

#### *Duševno zdravje žensk*

158. Motnje v duševnem zdravju žensk se kažejo kot depresivnost in strah ter psihosomatske bolezni. Za depresijo vsaj enkrat v življenju zbolijo 10 – 25 odstotkov žensk. Na primarni ravni zdravstvene pomoči zaradi duševnih in vedenjskih motenj je delež žensk višji od deleža moških (v letu 2002 61,7 odstotka žensk), vendar pa je delež moških v bolnišnični obravnavi višji kot delež žensk in iz leta v leto narašča. Povečuje se uporaba zdravil za lajšanje in zdravljenje motenj v duševnem zdravju, ženskam pa je izdanih več receptov kot moškim.<sup>66</sup>

159. Slovenija se uvršča med prvih deset držav na svetu z najvišjim samomorilnim količnikom, ki presega 25 samomorov na 100.000 prebivalk in prebivalcev. Delež moških je štirikrat višji od deleža žensk, vendar pa je pri poskusih samomora delež žensk višji od deleža moških.

---

<sup>62</sup> Vir: Program in register organiziranega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu ZORA. Onkološki inštitut, Ljubljana.

<sup>63</sup> Vir: Register raka za Slovenijo. Onkološki inštitut Ljubljana.

<sup>64</sup> Vir: Ambulantno predpisovanje zdravil v Sloveniji po ATC klasifikaciji v letu 2002. Inštitut za varovanje zdravje. 2003.

<sup>65</sup> Vir: Poročilo o človekovem razvoju 2002/2003. Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2004.

<sup>66</sup> Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002. Inštitut za varovanje zdravja. 2004.

160. Podobno kot v drugih državah se tudi v Sloveniji soočamo s problemom različnih vrst motenj hranjenja (anoreksija, bulimija in kompulzivno prenašanje), ki so v 90 odstotkih primerov »ženska« bolezen in ki so najbolj pogoste med ženskami med 15. in 25. letom. Po ocenah strokovnjakinj in strokovnjakov za anoreksijo zbolijo 1 odstotek žensk med 12. in 25. letom starosti. Vendar se starostna meja obolelih v zadnjih letih znižuje. Približno 95 odstotkov obolelih za anoreksijo je žensk. Pogostejša je razširjenost bulimije, ki naj bi prizadela do 5 odstotkov populacije, od tega je od 80 do 90 odstotkov žensk. Najpogostejša motnja hranjenja je kompulzivno prenašanje, ki naj bi prizadelo približno 12 odstotkov populacije in se pojavlja v zgodnjem in srednjem odraslem obdobju, od tega je okrog 90 odstotkov žensk.<sup>67</sup>

#### *Spolno prenosljive bolezni, aids in HIV*

161. Med najpogostejše spolno prenosljive okužbe v Sloveniji se uvrščajo klamidijske okužbe, gonoreja, nespecifični uretritis, genitalni herpes in genitalne bradavice, zaslediti pa je tudi primere sifilisa. Ženske se redkeje kot moški okužijo z gonorejo (10,7 odstotka primerov v letu 2002), pri ženskah pa je nekoliko pogostejša klamidajska okužba (56,7 odstotka primerov v letu 2001).<sup>68</sup>

162. V Sloveniji je vsem prebivalkam in prebivalcem omogočeno testiranje za HIV, ki je brezplačno ter enako dostopno obema spoloma. Enkrat tedensko poteka na Infekcijski kliniki v Ljubljani celo ambulanta, kjer je testiranje anonimno in brezplačno ter prav tako namenjeno vsem. V Sloveniji je bilo od leta 1986, ko sta bila prijavljena prva primera, do 30. junija 2005 prijavljenih skupno 119 primerov aidsa, in sicer pri 15 ženskah in 104 moških (od tega dva otroka, deklica in deček). V istem obdobju je bilo skupno prijavljenih 139 primerov okužbe s HIV, kjer se aids še ni razvil, pri 108 moških, 26 ženskah, treh dečkih (dveh hemofilikih) in dveh deklicah. Trenutno naj bi v Sloveniji živelo najmanj 130 oseb s prepoznano okužbo s HIV, ki še niso zbolele za aidsom, ter 43 bolnic in bolnikov z aidsom. Predvidevamo pa, da je v Sloveniji precej več okuženih s HIV, kot kažejo številke o prijavljenih primerih, saj je obseg testiranja v primerjavi z drugimi evropskimi državami relativno majhen (1,1 test na 100 prebivalcev v letu 2004). V prvi polovici leta 2005 je bilo prijavljenih 16 primerov prepoznanih okužb, in sicer pri 3 ženskah in 13 moških.<sup>69</sup>

#### **Programi za ozaveščanje prebivalstva in programi za ozaveščanje žensk**

163. Od nastanka tretjega poročila so potekale številne dejavnosti, namenjene ozaveščanju na področju zdravja žensk. V letu 2003 je Onkološki inštitut v okviru programa »ZORA« izdal zloženko »Tudi ti se odloči za ginekološki pregled!«. Inštitut za varovanje zdravja je v letu 2005 ob svetovnem dnevu zdravja organiziral kongres pod geslom »Za vsako mamo in vsakega otroka«, pri katerem je sodeloval tudi Urad za enake možnosti. Ob tej priložnosti je Inštitut izdal »Vodnik po pravicah nosečnic«, v letu 2004 pa je izdal tudi knjižico »Onstran smehljaja: poporodne duševne stiske«, v kateri so zbrane informacije, kako prepoznati poporodno stisko, kje poiskati pomoč in kako zdraviti tovrstno stisko.

164. Pri ozaveščanju imajo pomembno vlogo tudi nevladne organizacije. V boju proti raku dojke je najbolj aktivno slovensko združenje Europa Donna, ki deluje od leta 1997. Glavni cilj te nevladne organizacije je zagotoviti vsem ženskam v Sloveniji enake možnosti in pogoje za zgodnje odkrivanje bolezni ter takojšnje učinkovito zdravljenje. Za doseganje tega cilja izvaja predvsem dejavnosti, namenjene informiranosti, svetovanju, dodatnemu izobraževanju, posodabljanju medicinske opreme in pomoči ženskam, ki so zaradi bolezni v stiski ali na robu revščine.

<sup>67</sup> Vir: Društvo ženska svetovalnica.

<sup>68</sup> Vir: Center za nalezljive bolezni, Oddelek za AIDS in spolno prenosljive bolezni. Inštitut za varovanje zdravja RS.

<sup>69</sup> Vir: Center za nalezljive bolezni, Oddelek za AIDS in spolno prenosljive bolezni. Inštitut za varovanje zdravja RS, julij 2005. Glej Dodatek, Tabela 44.

### 13. člen DRUGA PODROČJA EKONOMSKEGA IN DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA

165. Od nastanka tretjega poročila je bil v decembru 2003 spremenjen Zakon o socialnem varstvu, ki je polnoletnim osebam s težko motnjo v duševnem razvoju in polnoletnim težko gibalno oviranim osebam, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb, zagotovil pravico do družinske pomočnice oziroma pomočnika. Družinska pomočnica oziroma pomočnik je lahko oseba, ki ima isto stalno prebivališče kot invalidna oseba, oziroma eden od družinskih članic oziroma članov invalidne osebe. Podatki za leto 2004 kažejo, da je med pomožnimi družinskimi članicami in člani 58 odstotkov žensk.

166. Podatki o izplačanih denarnih socialnih pomočeh po Zakonu o socialnem varstvu kažejo, da število vlagateljic in vlagateljev narašča, obenem pa narašča tudi delež žensk med prejemniki tovrstne pomoči. V januarju 2003 je bilo izplačanih 45.922 denarnih socialnih pomoči (od tega je bilo 49,2 odstotka prejemnic), v decembru 2003 jih je bilo izplačanih 57.742 (od tega 53,3 odstotka prejemnic), v decembru 2004 pa 62.256 (od tega 54,4 odstotka prejemnic).<sup>70</sup>

167. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih je bil predstavljen že v tretjem poročilu. V letu 2004 je bilo povprečno število otrok, ki je prejemale otroški dodatek, 383.570. Do starševskega nadomestila plače je bilo v istem letu v povprečju mesečno upravičenih 16.032 upravičenk in upravičencev, do starševskega dodatka pa 2.806 upravičenk in upravičencev. Višina minimalnega dohodka, do katere je mogoče pridobiti denarno socialno pomoč, je v letu 2005 za samsko osebo in prvo odraslo osebo v družini znašala 46.981 SIT (približno 235 USD), za vsako naslednjo odraslo osebo v družini 32.887 SIT (približno 165 USD), za otroka 14.094 SIT (približno 70 USD), povišanje za enostarševsko družino pa 14.094 SIT (približno 70 USD).<sup>71</sup>

168. Julija 2004 je Slovenija sprejela Nacionalni akcijski načrt o socialnem vključevanju (2004 – 2006) (National Action Programme on Social Inclusion – NAP), ki uresničuje politiko socialnega vključevanja, opredeljeno že v Programu boja proti revščini in socialni izključenosti iz leta 2000 ter Skupnem memorandumu o socialnem vključevanju (Joint Inclusion Memorandum – JIM) iz leta 2003, ki ga je Slovenija podpisala z Evropsko komisijo.

169. Stopnja tveganja revščine<sup>72</sup> je, ob upoštevanju dohodka v denarju in naravi, v letu 2002 znašala 9,9 odstotka (8,5 odstotka za moške in 11,2 odstotka za ženske), kar je za 1,4 odstotne točke manj kot v letu 2000. Analize revščine in socialne izključenosti kažejo, da znotraj posameznih skupin z večjim tveganjem revščine in socialne izključenosti (nekatero skupine invalidk in invalidov, brezposelni mladi, Rominje in Romi, ljudje v enostarševskih družinah, žrtve nasilja, starejši itd.) obstajajo tudi razlike po spolu. Največje razlike so pri starih nad 65 let (stopnja tveganja za ženske je 24,1 odstotka, za moške pa 10,8 odstotka) ter med moškimi in ženskimi enočlanskimi gospodinjstvi (stopnja tveganja za žensko enočlansko gospodinjstvo je 38,7 odstotka, za moško pa 30,5 odstotka). Med gospodinjstva z višjim tveganjem revščine od slovenskega povprečja spadajo tudi enostarševska gospodinjstva z najmanj enim vzdrževanim otrokom (17,2 odstotka), velika večina enostarševskih družin pa so materinske enostarševske družine (86 odstotkov). Vendar pa podatki kažejo, da se stopnja tveganja enostarševskih družin v zadnjih letih znižuje (v obdobju 2000 – 2002 se je stopnja tveganja znižala za 3,9 odstotne točke). Višjo stopnjo tveganja revščine imajo tudi brezposelni (37,5 odstotka ženske; 39,3 odstotka moški) ter najemnice in najemniki stanovanj (21,4 odstotka ženske; 18,3 odstotka moški). V obdobju 2000 – 2002 je stopnja tveganja revščine med najemnicami narasla za 4,6 odstotne točke.<sup>73</sup>

170. Glede vključenosti žensk v rekreativne dejavnosti in druge oblike kulturnega življenja, podatki za leto 2000/2001 kažejo, da ženske bistveno manj časa kot moški namenjajo kulturi, športu, konjičkom in družabnemu življenju (ženske 39 minut, moški 1 uro in 2 minuti).<sup>74</sup>

---

<sup>70</sup> Glej Dodatek, Tabela 45.

<sup>71</sup> Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, maj 2005.

<sup>72</sup> Izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z neto ekvivalentnim dohodkom pod pragom tveganja revščine. Podatki o stopnji tveganja revščine so glede na dohodek v denarju in naravi.

<sup>73</sup> Glej Dodatek, Tabela 46 in 47.

<sup>74</sup> Glej Dodatek, Tabela 48.

171. Raziskava Eurostata iz leta 2004<sup>75</sup> je pokazala, da slovenske ženske v starostnem obdobju od 20 do 74 let prostemu času v povprečju namenjajo 1 uro in 5 minut manj kot moški v istem starostnem obdobju (ženske 4:29, moški 5:34). Podobno je pri zaposlenih ženskah, ki prostemu času namenjajo 1 uro in 1 minuto manj kot zaposleni moški (ženske 3:51, moški 4:52).

#### **14. člen KMEČKE ŽENSKÉ**

172. V skladu s priporočili Odbora v zvezi s kmečkimi ženskami, predvsem starejšimi ženskami, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v sodelovanju z Organizacijo za hrano in kmetijstvo ter Biotehniško fakulteto v Ljubljani pripravlja nacionalni program za integracijo načela enakih možnosti spolov ter različnih starostnih in socialnih skupin v kmetijstvu in razvoju podeželja. Eden od pričakovanih rezultatov je vzpostavitev nacionalne mreže strokovnjakinj in strokovnjakov, s pomočjo katere bo mogoča izmenjava izkušenj, znanj in dobrih praks s področja integracije načela enakosti spolov v strategije razvoja kmetijstva in podeželja.

173. Od nastanka tretjega poročila je bil spremenjen Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju v delu, ki določa, da so zavarovanci po tem zakonu tudi kmetje, članice in člani njihovih gospodarstev ter druge osebe, ki v Republiki Sloveniji opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic. Sprememba zakona iz leta 2003 je natančneje določila, da se kot zavarovanci štejejo kmetje, članice in člani njihovih gospodarstev in druge osebe, ki v Republiki Sloveniji opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic, ustvarjajo s to dejavnostjo dohodek in so na tej podlagi vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ali so se v to zavarovanje vključile prostovoljno; ter kmetje, članice in člani njihovih gospodarstev ter druge osebe, ki v Republiki Sloveniji opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic in niso pokojninsko in invalidsko zavarovane, če kmečko gospodarstvo dosega na članico oziroma člana gospodarstva mesečno najmanj tolikšen katastrski in drug dohodek, ki ustreza znesku 25 odstotkov minimalne plače, zmanjšane za davke in prispevke. Za članice oziroma člane kmečkega gospodarstva se štejejo vse osebe, ki v okviru tega gospodarstva opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini ali glavni poklic.

174. Anketa podeželske ženske v Sloveniji iz leta 2002<sup>76</sup> je pokazala, da se mlajše kmečke ženske po svojih produktivnih aktivnostih pomembno razlikujejo od celotne populacije kmečkih žensk. Po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2000 (predstavljen je bil v tretjem poročilu) je v celotni populaciji žensk, ki živijo in delajo na kmetijskih gospodarstvih, je 30 odstotkov takih, ki svoje delo opravlja v drugih dejavnostih, medtem ko se jih s kmetovanjem preživlja 13 odstotkov. Med ženskami, stari od 20 do 50 let, ki so odgovarjale v anketi, pa jih je le 8 odstotkov kot glavni vir svojega dohodka navedlo kmetijsko dejavnost. Iz iste skupine pa je izven kmetije zaposlenih kar 64 odstotkov žensk, starih 30 do 50 let. Poleg njih sta v tej skupini še 2 odstotka podjetnic. Ostalim ženskam iz vzorca so glavni viri dohodka razna nadomestila (5 odstotkov) in štipendije (6 odstotkov), 13 odstotkov žensk pa nima nobenega samostojnega vira dohodka (med njimi je polovica študentk, tretjina brezposelnih, ostale pa so gospodinje).<sup>77</sup>

175. Statistični urad Republike Slovenije poroča, da je po zadnjih razpoložljivih podatkih, ki jih je zbral spomladi 2005, povprečna kmečka ženska v Sloveniji stara 50 let, ima končano osnovno šolo, v povprečju obdeluje (skupaj z ostalimi članicami in člani gospodinjstva) 6,3 ha kmetijskih zemljišč in redi 6,6 glave velike živine, za kar vsak teden porabi 42 ur. Kmečka ženska, mlajša od 45 let, poleg časa za obdelovanje kmetijskih zemljišč in rejo živine skrbi še v povprečju za 1,3 otroka. Z vidika formalnega statusa kmečkih žensk v Sloveniji jih je kar tri četrtine gospodinj in upokojenk. Med mlajšimi ženskami (stari 45 let ali manj), ki delajo v kmetijstvu, je slaba tretjina gospodinj, slaba petina pa jih je brezposelnih. Omenjeni statusi se med seboj prepletajo,

<sup>75</sup> *How Europeans spend their time: Everyday life of women and men (Data 1998 – 2002)*. Eurostat. 2004. Glej Dodatek, Tabela 49 in 50.

<sup>76</sup> Anketa je razlikovala med dvema reprezentativnima vzorcema podeželskih žensk: 1. živečih na kmetijah in 2. neživečih na kmetijah.

<sup>77</sup> Vir: Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Anketa podeželske ženske v Sloveniji, 2002. Glej Dodatek, Tabela 51.

saj veliko brezposelnih oseb na podeželju, medtem ko iščejo delo, pomaga doma na družinski kmetiji. Podatki o izobrazbeni ravni žensk, ki delajo v kmetijskih dejavnostih, kažejo, da jih ima kar dve tretjini med njimi končano ali nedokončano osnovno šolo, dobra tretjina pa jih ima doseženo srednješolsko izobrazbo. Mlajše ženske, zaposlene v kmetijstvu, so bolj izobražene, saj je med njimi le tretjina takih, ki imajo končano osnovno šolo, dve tretjini pa jih ima končano srednješolsko izobrazbo. Pri mlajših ženskah je tudi bolj izražena želja po izobraževanju, saj se jih skoraj četrtina redno izobražuje, manj pogosto pa obiskujejo različne krožke, seminarje, tečaje ipd., kar utegne biti posledica pomanjkanja časa.<sup>78</sup>

176. Med podeželskimi ženskami so še posebej prizadete Rominje, saj po nekaterih podatkih skoraj polovica romskih družin še vedno živi v neprimernih bivanjskih razmerah (brez elektrike in tekoče vode).<sup>79</sup> Zato je Vlada Republike Slovenije v svojem Sklepu iz oktobra 2004 sklenila, da morajo biti področja bivalnih razmer, izobraževanja in zaposlovanja Romov in Rominj v okviru državnih sredstev deležna posebne pozornosti in pomoči. Republika Slovenija si ves čas prizadeva aktivno reševati romsko problematiko na vseh področjih, predvsem pa s prizadevanji za izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja Rominj in Romov. Med nekatere pomembne aktivnosti sodijo objava javnega razpisa za sredstva za urejanje osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih (objavilo ga je Ministrstvo za gospodarstvo v letu 2002) in objava Javnega razpisa za sofinanciranje projektov osnovne komunalne ureditve infrastrukture v romskih naseljih, ki ga je septembra 2004 objavil Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja. Vlada Republike Slovenije je julija 2005 sprejela tudi Izvedbeni program pomoči občinam pri urejanju najnujnejše komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letu 2005. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko bo vsako leto objavila nov poziv za prijavo projektov v vsakoletni izvedbeni program pomoči občinam pri urejanju najnujnejše osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih.

#### **15. člen** **ENAKOST PRED ZAKONOM**

177. V obdobju, za katerega Republika Slovenija poroča v tem poročilu, pri izvajanju določb tega člena ni bilo sprememb.

#### **16. člen** **ZAKONSKA ZVEZA IN DRUŽINSKA RAZMERJA**

178. Glede zakonske zveze in družinskih razmerjih sta bila od nastanka tretjega poročila spremenjena Zakon o jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije, katerega predlog je bil predstavljen v tretjem poročilu, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih in Kazenski zakonik. Sprejet pa je bil tudi Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti.

179. Maja 2004 so začele veljati spremembe in dopolnitve Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki so podrobneje uredile zlasti razmerja staršev do otrok, prenesla pa je tudi pristojnost odločanja o pravicah otrok s centrov za socialno delo na sodišča. Po sedaj veljavni ureditvi se lahko starša v primeru ločenega življenja oziroma razveze zakonske zveze odločita, da otroci ostanejo pri enem od njiju oziroma da eni ostanejo pri enem in drugi pri drugem od staršev. Obenem pa se lahko sporazumeta tudi, da oba obdržita varstvo in vzgojo otrok (skupno starševstvo). Za skupno starševstvo se lahko starša odločita samo sporazumno, če pa se ne moreta sporazumeti, o dodelitvi otrok odloči sodišče, ki pa ne more odločiti, da se otrok dodeli obema, temveč lahko vse otroke dodeli enemu staršu, ali dodeli nekatere otroke enemu in druge otroke drugemu staršu, ali pa jih zaupa tretji osebi. Sprememba zakona je podrobneje uredila tudi otrokovo pravico do stika z obema staršema, če starša ne živita skupaj, dodatno pa je sprememba zakona določila pravico otroka do stikov tudi z drugimi osebami, s katerimi je otrok družinsko povezan in nanje osebno navezan. Sprememba zakona je podrobneje uredila tudi izvrševanje roditeljske pravice in preživljanje otrok.

<sup>78</sup> Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Kmečke ženske v Sloveniji, 14. 10. 2005

<sup>79</sup> Vir: Poročilo o položaju Romov v Republiki Sloveniji (2004), Urad Vlade RS za narodnosti, 2004.

180. S spremembo Kazenskega zakonika iz leta 2004 je bilo spremenjeno in dopolnjeno kaznivo dejanje izmikanja plačevanju preživnine (203. člen). Z uveljavitvijo spremembe in dopolnitve tega člena ni več potrebno dokazovati »izmikanja« plačevanju preživnine, ampak zadošča že samo neplačevanje preživnine, čeprav bi tisti, ki je preživnino dolžan dati, to zmoget. Če je zaradi izmikanja plačevanja preživnine ogroženo ali bi lahko bilo ogroženo preživljanje upravičenke oziroma upravičenca ali če se storilka oziroma storilec izmika dati preživnino, je določena nova kvalificirana oblika tega kaznivega dejanja s strožjo predpisano kaznijo zapora do treh let.

181. V juliju 2005 je bil sprejet Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti, ki določa postopek in pogoje za registracijo istospolne partnerske skupnosti, pravne posledice registracije, način prenehanja registrirane skupnosti ter razmerja med partnericama oziroma partnerjema po prenehanju registrirane istospolne partnerske skupnosti. Na podlagi registracije skupnosti imata partnerici oziroma partnerja pravico do preživljanja in preživnine, pravico do pridobivanja skupnega premoženja in urejanja premoženjskih razmerij v okviru skupnosti, pravico do stanovanjskega varstva, pravico do dedovanja na deležu skupnega premoženja po umrli partnerici oziroma partnerju in pravico do pridobivanja informacij o zdravstvenem stanju oboje partnerice oziroma partnerja ter do obiskov v zdravstvenih ustanovah. Zakon ne ureja razmerij in pravic istospolnih partneric oziroma partnerjev v enaki meri kot to ureja zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih za raznospolna partnerja. Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti tako ne daje partnericama oziroma partnerjema možnosti posvojitve otrok. Po zakonu je omejeno tudi dedovanje, saj ima partnerica oziroma partner pravico do dedovanja le na deležu skupnega premoženja (t.j. premoženju, ki ga partnerici oziroma partnerja pridobita z delom v času trajanja partnerske skupnosti), nima pa pravice do dedovanja po zakonu tudi ostalega premoženja partnerice oziroma partnerja.

182. Na področju družinskega življenja v Sloveniji opažamo podobne socio-demografske značilnosti in razvojne trende kot drugod po Evropi. Ob »klasičnih« družinah poročenega para z otroki narašča število enostarševskih družin, dopoljenih ali reorganiziranih družin, zunajzakonskih družinskih skupnosti in družin istospolnih partneric in partnerjev.

183. Pri popisu prebivalstva iz leta 2002 je bilo v Sloveniji naštetih 555.945 družin, kar je za 12.000 družin oziroma 2,2 odstotka več kot leta 1991. Enostarševske družine predstavljajo skoraj eno petino vseh družin, med katerimi prevladujejo enostarševske materinske družine, ki predstavljajo 86 odstotkov vseh enostarševskih družin. Ob popisu leta 2002 je bilo 23 odstotkov družin brez otrok, povprečna družina pa je štela 3,1 članico oziroma člana, v družine pa je bilo vključenih 86,7 odstotka prebivalstva Slovenije. Med družinskimi oblikami prevladuje nuklearna družina poročenih parov z otroki (53 odstotka), parov v izvenzakonski skupnosti z otroki pa je bilo ob popisu 5,3 odstotka.<sup>80</sup>

184. Število otrok, rojenih zunaj zakonske zveze, narašča in v Sloveniji predstavlja 44,8 odstotka otrok, rojenih v letu 2004. Narašča tudi število razvez. V Sloveniji se je v letu 2004 v povprečju razvezala vsaka tretja sklenjena zakonska zveza. V zadnjih letih je med razvezami zakonskih zvez približno 60 odstotkov družin, v katerih so živeli tudi vzdrževani otroci. Večinoma so otroci v varstvo in vzgojo zaupani materam, vendar pa je v zadnjem obdobju zabeležen porast dodelitve otrok v oskrbo obeh staršev. Samo očetu je bilo v letu 2003 v oskrbo dodeljenih 7 odstotkov vzdrževanih otrok iz razvezanih zakonskih zvez.

185. Preživnine so večinoma določene na podlagi dogovora med staršema na centru za socialno delo (54 odstotkov) in na podlagi sodbe o določitvi preživnine (41 odstotkov), le manjši del pa jih je doseženih na temelju sodne poravnave (5 odstotkov). V večini primerov so prejemnice preživnin matere otrok (v 75 odstotkov primerov) ali pa otroci sami (v 21 odstotkov primerov). Zavezanci za plačilo preživnine so v 93 odstotkov primerov očetje otrok.<sup>81</sup>

---

<sup>80</sup> Glej Dodatek, Tabela 52.

<sup>81</sup> Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2005.



## DODATEK 1

### Uporabljeni pravni viri

1. Ustava Republike Slovenije, Uradni list RS, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04,
2. Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, Uradni list RS, št. 50/04,
3. Zakon o enakih možnostih žensk in moških, Uradni list RS, št. 59/02,
4. Zakon o političnih strankah, Uradni list RS, št. 62/94, 13/98 – odločba US, 24-1127/1999 – odločba US, 70/2000, 51/2002, 94-4708/2002 – odločba US,
5. Zakon o volitvah poslancev iz Republike Slovenije v evropski parlament – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 40/2004,
6. Zakon o lokalnih volitvah, Uradni list RS, št. 72/93, 7/94, 33/94, 61/95 – sklep US, 70/95, 20/98 – odločba US, 51/02, 11/03 – sklep US, 73/03 – odločba US, 72/05,
7. Kazenski zakonik – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 95/04,
8. Zakon o kazenskem postopku – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 96/04,
9. Zakon o zaščiti prič, Uradni list RS, št. 113/05,
10. Zakon o policiji – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 70/05,
11. Zakon o prekrških zoper javni red in mir, Uradni list SRS, št. 16/74, 15/76 – ZVPH, 42/86, Uradni list RS, št. 8/90 – ZSDZ, 67/94 – ZGSH, 29/95 – ZPDF, 98/99 – ZZZiv in 15/2003 – ZOPA,
12. Zakon o državnem tožilstvu, Uradni list RS, št. 63/94, 59/99, 110/02,
13. Zakon o državljanstvu – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 7/03,
14. Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 42/02,
15. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 69/04,
16. Zakon o jamstvenem in preživninskem skladu Republike Slovenije – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 26/03,
17. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 76/03,
18. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 14/03,
19. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 20/04,
20. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 20/04, 76/05,
21. Zakon o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo, Uradni list RS, št. 70/00,
22. Zakon o varnosti in zdravju pri delu, Uradni list RS, št. 56/99, 64/01,
23. Stanovanjski zakon, Uradni list RS, št. 69/03, 18/04,
24. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, Uradni list RS, št. 63/04, 72/05,
25. Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti, Uradni list RS, št. 65/05,
26. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, Uradni list RS, št. 5/91, ..., 63/04,
27. Zakon o socialnem varstvu, Uradni list RS, št. 36/04, 6/05, 69/05 – odločba US,
28. Zakon o javnih uslužbencih – uradno prečiščeno besedilo, Uradni list RS, št. 35/05, 62/05 – odločba US,
29. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih uslužbencih, Uradni list RS, št. 113/05,
30. Zakon o tujcih, Uradni list RS, št. 108/02 – uradno prečiščeno besedilo,
31. Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS, št. 72/93, ..., 72/05,
32. Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, Uradni list RS, št. MP-15/04,
33. Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Uradni list RS, št. MP- 14/04,
34. Zakon o ratifikaciji Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine s ljudmi, zlasti ženskami in otroci, ki dopolnjuje konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Uradni list RS, št. MP-15/04,
35. Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih do leta 2010, Uradni list RS, št. 70/2004,
36. Resolucija o nacionalnem programu o varnosti in zdravju pri delu, Uradni list RS, št. 126/03,

37. Socialni sporazum za obdobje 2003-2005, Uradni list RS, št. 40/03,  
 38. Uredba o kriterijih za upoštevanje načela uravnotežene zastopanosti spolov, Uradni list RS, št. 103/04,  
 39. Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi, Uradni list RS, št. 95/04,  
 40. Pravilnik o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile ter doječih delavk, Uradni list RS, št. 82/03.  
 41. Pravilnik o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, Uradni list RS, št. 14/04, 34/04.

## DODATEK 2

Statistični podatki

**Tabela 1: Prebivalstvo RS po spolu 31. 12., za leta 2002, 2003 in 2004**

|      | <b>Skupaj</b> | <b>Moški</b> | <b>Ženske</b> | <b>% žensk</b> |
|------|---------------|--------------|---------------|----------------|
| 2002 | 1.995.033     | 975.598      | 1.019.446     | 51,10          |
| 2003 | 1.996.433     | 976.802      | 1.019.631     | 51,07          |
| 2004 | 1.997.590     | 977.052      | 1.020.538     | 51,09          |

Vir: Statistični letopis 2003 in Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 2: Prebivalstvo in državljanke/državljeni RS po spolu, popis 2002**

|        | <b>Skupaj</b> |               |                | <b>Državljeni in državljanke RS</b> |               |                |
|--------|---------------|---------------|----------------|-------------------------------------|---------------|----------------|
|        | <b>Skupaj</b> | <b>Ženske</b> | <b>% žensk</b> | <b>Skupaj</b>                       | <b>Ženske</b> | <b>% žensk</b> |
| SKUPAJ | 1.964.036     | 1.005.460     | 51,2           | 1.924.677                           | 992.281       | 51,6           |

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 31.3.2002, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 3: Prebivalstvo RS po narodni pripadnosti in spolu, popis 2002\***

|                               | <b>Skupaj</b>    | <b>Delež (%)</b> | <b>Ženske</b>    | <b>% žensk</b> |
|-------------------------------|------------------|------------------|------------------|----------------|
| <b>Skupaj</b>                 | <b>1.964.036</b> | <b>100,00</b>    | <b>1.005.460</b> | <b>51,2</b>    |
| <b>Narodno opredeljeni</b>    | <b>1.766.982</b> | <b>89,97</b>     | <b>920.187</b>   | <b>52,1</b>    |
| Slovenci/Slovenke             | 1.631.363        | 83,06            | 858.750          | 52,6           |
| Italijani/Italijanke          | 2.258            | 0,11             | 1.173            | 51,9           |
| Madžari/Madžarke              | 6.243            | 0,32             | 3.360            | 53,8           |
| Romi/Rominje                  | 3.246            | 0,17             | 1.601            | 49,3           |
| Albanci/Albanke               | 6.186            | 0,31             | 2.057            | 33,2           |
| Bošnjaki/Bošnjakinje          | 21.542           | 1,10             | 9.191            | 42,7           |
| Črnogorci/Črnogorke           | 2.667            | 0,14             | 1.143            | 42,9           |
| Hrvati/Hrvatice               | 35.642           | 1,81             | 17.086           | 47,9           |
| Makedonci/Makedonke           | 3.972            | 0,20             | 1.507            | 37,9           |
| Muslimani/Muslimanke**        | 10.467           | 0,53             | 4.671            | 44,6           |
| Srbi/Srbkinje                 | 38.964           | 1,98             | 17.372           | 44,6           |
| <b>Narodno neopredeljeni</b>  | <b>22.141</b>    | <b>1,13</b>      | <b>10.847</b>    | <b>49,0</b>    |
| Opredeljeni kot               |                  |                  |                  |                |
| Bosanci/Bosanke               | 8.062            | 0,41             | 3.869            | 48,0           |
| Drugi/Druge***                | 12.085           | 0,62             | 6.173            | 51,1           |
| <b>Niso želeli odgovoriti</b> | <b>48.588</b>    | <b>2,47</b>      | <b>24.356</b>    | <b>50,1</b>    |
| <b>Neznano</b>                | <b>126.325</b>   | <b>6,43</b>      | <b>50.070</b>    | <b>39,6</b>    |

\* Etnične skupine, ki predstavljajo več kot 0,1 odstotka celotnega prebivalstva.

\*\*V smislu etnične in ne verske pripadnosti.

\*\*\* Osebe, ki so označile, da so narodno neopredeljene.

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 31.3.2002, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 4: Število živorojenih otrok po spolu, RS, od leta 2000 do leta 2004**

|      | Št. živorojenih otrok | Št. živorojenih dečkov | Št. živorojenih deklic | % živorojenih deklic |
|------|-----------------------|------------------------|------------------------|----------------------|
| 2000 | 18.180                | 9.368                  | 8.812                  | 48,47                |
| 2001 | 17.477                | 9.064                  | 8.413                  | 48,14                |
| 2002 | 17.501                | 9.025                  | 8.476                  | 48,43                |
| 2003 | 17.321                | 8.930                  | 8.391                  | 48,44                |
| 2004 | 17.961                | 9.101                  | 8.860                  | 49,33                |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 5: Starost matere (pri živorojenih otrocih) in starost matere ob rojstvu prvega otroka, RS, od leta 2000 do 2004**

|      | Starost matere pri živorojenih | Starost matere ob rojstvu 1. otroka |
|------|--------------------------------|-------------------------------------|
| 2000 | 28,3                           | 26,5                                |
| 2001 | 28,5                           | 26,7                                |
| 2002 | 28,8                           | 27,2                                |
| 2003 | 29,0                           | 27,3                                |
| 2004 | 29,2                           | 27,5                                |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 6: Sklenitve zakonskih zvez in razveze zakonskih zvez, RS, od leta 2000 do 2004**

|      | Sklenitve zakonskih zvez | Razveze zakonskih zvez |
|------|--------------------------|------------------------|
| 2000 | 7.201                    | 2.125                  |
| 2001 | 6.935                    | 2.274                  |
| 2002 | 7.064                    | 2.457                  |
| 2003 | 6.756                    | 2.461                  |
| 2004 | 6.558                    | 2.411                  |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 7: Povprečna starost ženina in neveste, RS, od leta 2000 do 2004**

|      | Ženin | Nevesta |
|------|-------|---------|
| 2000 | 31,4  | 28,4    |
| 2001 | 31,8  | 28,8    |
| 2002 | 32,3  | 29,2    |
| 2003 | 32,3  | 29,2    |
| 2004 | 32,6  | 29,6    |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 8: Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, po spolu, RS, 2000/2001 do 2003/2004**

|           | <b>Moški</b> | <b>Ženske</b> |
|-----------|--------------|---------------|
| 2000/2001 | 72,1         | 79,6          |
| 2001/2002 | 72,3         | 79,9          |
| 2002/2003 | 73,2         | 80,7          |
| 2003/2004 | 73,5         | 81,1          |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 9: Umrli po spolu, RS, od leta 2000 do 2004**

|      | <b>Skupaj</b> | <b>Moški</b> | <b>Ženske</b> | <b>% žensk</b> |
|------|---------------|--------------|---------------|----------------|
| 2000 | 18.588        | 9.557        | 9.031         | 48,6           |
| 2001 | 18.508        | 9.654        | 8.854         | 47,8           |
| 2002 | 18.701        | 9.696        | 9.005         | 48,2           |
| 2003 | 19.451        | 10.075       | 9.376         | 48,2           |
| 2004 | 18.523        | 9.479        | 9.044         | 48,8           |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 10: Umrljivost dojenčkov po spolu, RS, od leta 2000 do 2004**

|      | <b>Skupaj</b> | <b>Dečki</b> | <b>Deklice</b> | <b>% deklic</b> | <b>Umrljivost dojenčkov/1000 živorojenih</b> |
|------|---------------|--------------|----------------|-----------------|--|
| 2000 | 89            | 52           | 37             | 41,6            | 4,9  |
| 2001 | 74            | 44           | 30             | 40,5            | 4,2  |
| 2002 | 67            | 44           | 23             | 34,3            | 3,8  |
| 2003 | 69            | 37           | 32             | 46,4            | 4,0  |
| 2004 | 66            | 32           | 34             | 51,5            | 3,7  |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 11: Stopnje anketne brezposelnosti, po spolu, RS, od leta 2000 do leta 2004 (2. četrtletje)**

|        | <b>2000</b> | <b>2001</b> | <b>2002</b> | <b>2003</b> | <b>2004</b> |
|--------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Skupaj | 7,2         | 5,9         | 5,9         | 6,6         | 6,1         |
| Ženske | 7,4         | 6,3         | 6,3         | 7,1         | 6,4         |
| Moški  | 7,0         | 5,6         | 5,7         | 6,1         | 5,7         |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 12: Pobude, naslovljene na zagovornico enakih možnosti žensk in moških, v letih 2003, 2004 in 2005**

| <b>Leto</b>     | <b>2003</b>  | <b>2004</b>  | <b>2005*</b> |
|-----------------|--------------|--------------|--------------|
| Skupaj          | 13           | 8            | 7            |
| Ženske          | 9            | 5            | 3            |
| Moški           | 3            | 1            | 3            |
| Institucije     | 1            | 2            | 1            |
| Delež žensk (%) | <b>69,2%</b> | <b>62,5%</b> | <b>42,9%</b> |

\*Podatki za leto 2005 so od 1. 1. – 30. 6. 2005.

Vir: Urad za enake možnosti, 2005.

**Tabela 13: Kazniva dejanja zoper življenje in telo in delež žensk, žrtev teh dejanj, 2002-2004**

| Leto |              | Umor | Posebno huda telesna poškodba | Huda telesna poškodba | Lahka telesna poškodba | Ogrožanje z nevarnim orodjem |
|------|--------------|------|-------------------------------|-----------------------|------------------------|------------------------------|
| 2002 | skupaj       | 78   | 21                            | 389                   | 2.043                  | 341                          |
|      | zoper ženske | 22   | 6                             | 69                    | 496                    | 80                           |
|      | % žensk      | 28,2 | 28,6                          | 17,7                  | 24,3                   | 23,5                         |
| 2003 | skupaj       | 57   | 18                            | 295                   | 2.084                  | 353                          |
|      | zoper ženske | 23   | 2                             | 43                    | 483                    | 87                           |
|      | % žensk      | 40,4 | 11,1                          | 14,5                  | 23,2                   | 24,7                         |
| 2004 | skupaj       | 95   | 10                            | 306                   | 2.331                  | 365                          |
|      | zoper ženske | 25   | 0                             | 45                    | 562                    | 88                           |
|      | % žensk      | 26,3 | 0                             | 14,7                  | 24,1                   | 24,1                         |

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, 2005.

**Tabela 14: Število prekrškov zoper javni red in mir, število in delež oškodovanih žensk, število in delež prekrškov z elementi nasilja v družini po kraju, 2001-2004**

| Leto | Število prekrškov zoper javni red in mir | Število oškodovanih žensk | % oškodovanih žensk | Število prekrškov, kvalificiranih kot nasilje v družini | % prekrškov, kvalificiranih kot nasilje v družini |
|------|--|---------------------------|---------------------|---|---|
| 2001 | skupaj                                   | 6.999                     | 42,3                | 2.566   | 15,5  |
|      | stanovanje                               | 3.975                     | 55,4                | 2.307   | 89,9  |
| 2002 | skupaj                                   | 7.342                     | 42,3                | 3.038   | 17,5  |
|      | stanovanje                               | 4.138                     | 52,9                | 2.754   | 90,7  |
| 2003 | skupaj                                   | 6.460                     | 36,1                | 5.014   | 28,0  |
|      | stanovanje                               | 3.092                     | 37,3                | 4.477   | 89,3  |
| 2004 | skupaj                                   | 6.450                     | 38,8                | 4.443   | 26,7  |
|      | stanovanje                               | 3.122                     | 40,3                | 3.992   | 89,8  |

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, 2005.

**Tabela 15: Kandidatke in kandidati za volitve po spolu in delež žensk na volitvah v Državni zbor, 2000 in 2004**

| Leto    | 2000  | 2004  |
|---------|-------|-------|
| Skupaj  | 1.007 | 1.395 |
| Ženske  | 236   | 347   |
| % žensk | 23,4  | 24,9  |

Vir: Statistični letopis 2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 16: Število in delež žensk v parlamentarnih strankah, volitve v Državni zbor 2004**

| Parlamentarne stranke | Število sedežev | Delež (%) | Število žensk | % žensk |
|-----------------------|-----------------|-----------|---------------|---------|
| Slovenska demokratska | 29              | 29,08     | 3             | 10,3    |

|  |    |       |   |      |
|--|----|-------|---|------|
| stranka (SDS)                                    |    |       |   |      |
| Liberalna demokracija Slovenije LDS              | 23 | 22,80 | 3 | 13,0 |
| Združena lista socialnih demokratov (ZLSD)*      | 10 | 10,17 | 2 | 20,0 |
| Slovenska ljudska stranka (SLS)                  | 7  | 6,82  | 0 | 0    |
| Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka (NSi) | 9  | 9,09  | 2 | 22,2 |
| Demokratska stranka upokojenecv (DeSUS)          | 4  | 4,04  | 0 | 0    |
| Slovenska nacionalna stranka (SNS)               | 6  | 6,27  | 1 | 16,7 |
| Predstavnik narodnih skupnosti                   | 2  | 2,2   | 1 | 50,0 |

\* 2. 4. 2005 se je stranka preimenovala v Socialni demokrati (SD).

Vir: Državni zbor RS, 2005.

**Tabela 17: Župani in županje na lokalnih volitvah, RS, 1998 in 2002**

| Leto                    | 1998 | 2002 |
|-------------------------|------|------|
| Županska mesta (skupaj) | 191  | 193  |
| Moški                   | 183  | 181  |
| Ženske                  | 8    | 12   |
| % žensk                 | 4,2  | 6,2  |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 18: Sodniki in sodnice po vrsti sodišč, RS, za obdobje 2000 – 2003**

| Leto           | 2000 |         |         | 2001 |         |         | 2002 |         |         | 2003 |         |         |
|----------------|------|---------|---------|------|---------|---------|------|---------|---------|------|---------|---------|
|                | Vsi  | Sodnice | % žensk | Vsi  | Sodnice | % žensk | Vsi  | Sodnice | % žensk | Vsi  | Sodnice | % žensk |
| <b>SKUPAJ</b>  | 728  | 483     | 66,3    | 745  | 497     | 66,7    | 764  | 521     | 68,2    | 763  | 533     | 69,9    |
| <b>Okrajna</b> | 276  | 209     | 75,7    | 290  | 221     | 76,2    | 300  | 229     | 76,3    | 303  | 234     | 77,2    |
| Okrožna        | 229  | 144     | 62,9    | 225  | 143     | 63,6    | 229  | 150     | 65,5    | 224  | 151     | 67,4    |
| Višja          | 97   | 54      | 55,7    | 99   | 54      | 54,5    | 100  | 58      | 58,0    | 104  | 62      | 59,6    |
| Vrhovno        | 33   | 11      | 33,3    | 35   | 12      | 34,3    | 37   | 13      | 35,1    | 36   | 13      | 36,1    |
| Upravno        | 27   | 20      | 74,1    | 28   | 21      | 75,0    | 27   | 20      | 74,0    | 27   | 20      | 74,0    |
| Višje DSS*     | 15   | 7       | 46,7    | 17   | 8       | 47,1    | 18   | 8       | 44,4    | 17   | 10      | 58,8    |
| DS in DSS**    | 51   | 38      | 74,5    | 51   | 38      | 74,5    | 53   | 43      | 81,1    | 52   | 43      | 82,7    |

\* Višje delovno in socialno sodišče.

\*\* Delovno sodišče in delovno in socialno sodišče

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 19: Diplomatk in diplomati po spolu (30. 6. 2005)**

| Naziv                          | Vsi | Ženske | % žensk |
|--------------------------------|-----|--------|---------|
| Veleposlanik/veleposlanica     | 53  | 12     | 22,6    |
| Generalni konzul/konzulka      | 5   | 1      | 20,0    |
| Pooblaščen minister/ministrica | 44  | 17     | 38,6    |
| Minister/ministrica svetovalka | 66  | 41     | 62,1    |

|                                    |            |            |             |
|------------------------------------|------------|------------|-------------|
| Prvi svetovalec/svetovalka         | 4          | 3          | 75,0        |
| Svetovalec/svetovalka              | 78         | 43         | 55,1        |
| I. sekretar/sekretarka             | 48         | 27         | 56,2        |
| II. sekretar/sekretarka            | 25         | 16         | 64,0        |
| III. sekretar/sekretarka           | 78         | 40         | 51,3        |
| Ataše/atašejka*                    | 6          | 3          | 50,0        |
| Konzul/konzulka                    | 2          | 1          | 50,0        |
| Vicekonzul/vicekonzulka            | 2          | 1          | 50,0        |
| Konzul/konzulka 1. razreda         | 2          | 0          | 0           |
| <b>Diplomatke/diplomati skupaj</b> | <b>413</b> | <b>205</b> | <b>49,6</b> |

Od 18.5.2005 ta naziv samo še v tujini.

Vir: Ministrstvo za zunanje zadeve, 2005.

**Tabela 20: Vrtci in priprava na osnovno šolo, RS, v šolskih letih 2001/2002 – 2004/2005**

| Leto    | Vrtci | Oddelki | Otroci skupaj | Deklice | % deklic | Osebe skupaj | Ženske | % žensk |
|---------|-------|---------|---------------|---------|----------|--------------|--------|---------|
| 2001/02 | 801   | 3.477   | 61.803        | 29.293  | 47,4     | 7.099        | 6.956  | 98,0    |
| 2002/03 | 773   | 3.342   | 58.968        | 28.177  | 47,8     | 6.949        | 6.829  | 98,3    |
| 2003/04 | 767   | 3.243   | 54.515        | 25.815  | 47,4     | 6.729        | 6.636  | 98,6    |
| 2004/05 | 752   | 3.232   | 54.815        | 26.033  | 47,5     | 6.762        | 6.716  | 99,3    |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 21: Število učenk/učencev osnovnih šol in dijakinj/dijakov srednjih šol, RS, konec šolskega leta 2000/01 do 2003/04**

| Leto    | Osnovne šole |         |          | Srednje šole |           |            |
|---------|--------------|---------|----------|--------------|-----------|------------|
|         | Skupaj       | Deklice | % deklic | Skupaj       | Dijakinje | % dijakinj |
| 2000/01 | 180.874      | 87.980  | 48,6     | 100.858      | 50.375    | 49,9       |
| 2001/02 | 177.755      | 86.707  | 48,8     | 100.609      | 50.488    | 50,2       |
| 2002/03 | 175.743      | 85.518  | 48,7     | 98.768       | 49.494    | 50,1       |
| 2003/04 | 177.083      | 86.203  | 48,7     | 100.132      | 50.238    | 50,2       |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 22: Srednje šole – dijakinje/dijaki po področjih programov, RS, konec šolskega leta 2000/2001 in 2002/2003**

| Leto                                  | 2002/2003 |           |            | 2003/2004 |           |            |
|---------------------------------------|-----------|-----------|------------|-----------|-----------|------------|
|                                       | Skupaj    | Dijakinje | % dijakinj | Skupaj    | Dijakinje | % dijakinj |
| SKUPAJ                                | 98.768    | 49.494    | 50,1       | 100.132   | 50.238    | 50,2       |
| Agroživilsko                          | 4.850     | 2.613     | 53,9       | 4.662     | 2.468     | 52,9       |
| Gozdarsko                             | 133       | 3         | 2,3        | 132       | -         | -          |
| Usnjarsko                             | -         | -         | -          | -         | -         | -          |
| Tekstilno                             | 904       | 875       | 96,8       | 673       | 646       | 96,0       |
| Kemije, farmacije, gumarstva, nekovin | 1.010     | 654       | 64,8       | 1.006     | 671       | 66,7       |
| Lesarsko                              | 2.654     | 28        | 1,1        | 2.009     | 24        | 1,2        |
| Gradbeniško                           | 2.272     | 176       | 7,8        | 2.191     | 159       | 7,3        |
| Gostinsko in turistično               | 5.347     | 2.326     | 43,5       | 5.197     | 2.338     | 45,0       |
| Ekonomsko                             | 19.401    | 12.671    | 65,3       | 19.497    | 12.601    | 64,6       |
| Tiska in papirja                      | 684       | 229       | 33,5       | 822       | 272       | 33,1       |

|                                 |        |        |      |        |        |      |
|---------------------------------|--------|--------|------|--------|--------|------|
| Elektrotehniško in računalniško | 6.974  | 47     | 0,7  | 7.147  | 54     | 0,8  |
| Metalurško in strojniško        | 6.560  | 24     | 0,4  | 7.113  | 31     | 0,4  |
| Prometa in zveze                | 1.357  | 371    | 27,3 | 1.376  | 359    | 26,1 |
| Rudarsko                        | 95     | 0      | 0    | 100    | -      | -    |
| Zdravstveno                     | 5.282  | 3.938  | 74,6 | 5.399  | 4014   | 50,2 |
| Pedagoško                       | 1.259  | 1.203  | 95,6 | 1.388  | 1341   | 52,9 |
| Družboslovno                    | 240    | 210    | 87,5 | -      | -      | -    |
| Kulturne                        | 624    | 460    | 73,7 | 593    | 440    |      |
| Splošno izobraževalno           | 37.305 | 22.121 | 59,3 | 39.040 | 23.351 | 96,0 |
| Osebnih storitev                | 1.817  | 1.545  | 85,0 | 1787   | 1469   | 66,7 |
| Notranjih zadev                 | -      | -      | -    | -      | -      | -    |

Vir: Statistični letopis 2003, 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 23: Vpisani študenti in študentke ter diplomanti in diplomantke na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih po spolu, RS, v letih od 2002 do 2004**

| Leto | Vpisani |        |         | Diplomirani |        |         |
|------|---------|--------|---------|-------------|--------|---------|
|      | Skupaj  | Ženske | % žensk | Skupaj      | Ženske | % žensk |
| 2002 | 87.056  | 50.161 | 57,6    | 12.029      | 7.430  | 61,8    |
| 2003 | 87.205  | 50.744 | 58,2    | 11.232      | 7.183  | 64,0    |
| 2004 | 91.229  | 54.163 | 59,4    | 11.608      | 7.334  | 63,2    |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 24: Študentke/študenti po področjih izobraževanja, RS, 2004/2005**

| Področje izobraževanja               | Skupaj | Ženske | % žensk |
|--------------------------------------|--------|--------|---------|
| Skupaj                               | 91.229 | 54.163 | 59,4    |
| Izobraževanje                        | 9.766  | 7.883  | 80,7    |
| Umetnost in humanistika              | 7.651  | 5.725  | 74,8    |
| Družbene vede, poslovne vede, pravo  | 38.014 | 24.498 | 64,4    |
| Znanost, matematika in računalništvo | 5.078  | 1.635  | 32,2    |
| Tehnika, proizvodnja in gradbeništvo | 14.165 | 3.770  | 26,6    |
| Kmetijstvo in veterina               | 2.894  | 1.604  | 55,4    |
| Zdravstvo in sociala                 | 7.565  | 6.095  | 80,6    |
| Storitve                             | 6.096  | 2.953  | 48,4    |

Vir: Statistične informacije št. 121/2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 25: Diplomantke/diplomanti po področjih izobraževanja, RS, 2004**

| Področje izobraževanja               | Skupaj | Ženske | % žensk |
|--------------------------------------|--------|--------|---------|
| Skupaj                               | 11.608 | 7.334  | 63,2    |
| Izobraževanje                        | 1.407  | 1.209  | 85,9    |
| Umetnost in humanistika              | 692    | 510    | 74,0    |
| Družbene vede, poslovne vede, pravo  | 5.237  | 3.554  | 67,9    |
| Znanost, matematika in računalništvo | 407    | 163    | 40,0    |
| Tehnika, proizvodnja in gradbeništvo | 1.500  | 396    | 26,4    |
| Kmetijstvo in veterina               | 319    | 188    | 58,9    |
| Zdravstvo in sociala                 | 1.261  | 1.049  | 83,2    |
| Storitve                             | 695    | 265    | 38,1    |

Vir: Statistične informacije št. 142/2005, Statistični urad Republike Slovenije.



**Tabela 26: Število, tistih, ki so dosegli naziv doktoric/doktorjev znanosti ter magistric/magistrov znanosti in specialistk/specialistov po spolu, RS, od leta 2001 do 2004**

|      | Doktorice in doktorji skupaj | Doktorice | % doktoric | Magistric in magistri ter specialistke in specialisti skupaj | Magistric in specialistke | % magistric in specialistk |
|------|------------------------------|-----------|------------|--|---------------------------|----------------------------|
| 2001 | 298                          | 146       | 49,0       | 905  | 454                       | 50,2                       |
| 2002 | 318                          | 144       | 45,3       | 1.058  | 572                       | 54,1                       |
| 2003 | 367                          | 152       | 41,4       | 1.082  | 570                       | 52,7                       |
| 2004 | 355                          | 144       | 40,6       | 1.056  | 596                       | 56,4                       |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 27: Študentke/študenti in dijakinje/dijaki štipendistke/štipendisti po vrstah štipendij, RS, konec leta 2004**

|  | Štipendije skupaj | Vrste štipendij |                |               |
|--|-------------------|-----------------|----------------|---------------|
|  |                   | kadrovske       | republiške     | Zoisove       |
| <b>štipendistke/štipendisti skupaj</b> | <b>60.691</b>     | <b>7.077</b>    | <b>40.659</b>  | <b>12.920</b> |
| ženske                                 | 33.187            | 2.671           | 30.516*        |               |
| delež žensk (%)                        | 54,7              | 37,7            | 56,9*          |               |
| <b>študentke/študenti skupaj</b>       | <b>24.016</b>     | <b>4.449</b>    | <b>19.567*</b> |               |
| ženske                                 | 14.444            | 1.970           | 12.474*        |               |
| delež žensk (%)                        | 60,1              | 44,3            | 63,8*          |               |
| <b>dijakinje/dijaki skupaj</b>         | <b>35.675</b>     | <b>2.628</b>    | <b>33.047*</b> |               |
| ženske                                 | 18.743            | 701             | 18.042*        |               |
| delež žensk (%)                        | 51,1              | 26,7            | 54,6*          |               |

\* Republiške in Zoisove štipendije skupaj

Vir: Statistične informacije št. 220/2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 28: Udeleženos prebivalstva, starega 15 let in več, v izobraževanju za pridobitev izobrazbe, v nadaljnjem izobraževanju in v oblikah priložnostnega učenja, RS, 2. četrtletje 2003**

|                 | Prebivalstvo, staro 15 let in več | Udeleženi v izobraževanju za pridobitev izobrazbe | Udeleženi v nadaljnjem izobraževanju | Udeleženi v oblikah priložnostnega učenja |
|-----------------|-----------------------------------|---|--------------------------------------|---|
| Skupaj          | 1.698.132                         | 303.124   | 327.322                              | 1.269.318                                 |
| Ženske          | 875.575                           | 157.458   | 174.933                              | 652.352                                   |
| Delež žensk (%) | 51,6                              | 51,9  | 53,4                                 | 51,4                                      |

Vir: Statistične informacije št. 118/2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 29: Prebivalstvo, staro 15 let in več, udeleženo v nadaljnjem izobraževanju, po spolu in številu izobraževalnih aktivnosti, RS, 2. četrletje 2003**

|                 | Udeleženi v nadaljnjem izobraževanju | Udeleženi v eni izobraževalni aktivnosti | Udeleženi v dveh izobraževalnih aktivnostih | Udeleženi v treh izobraževalnih aktivnostih | Udeleženi v štirih ali več izobraževalnih aktivnostih |
|-----------------|--------------------------------------|--|---|---|---|
| Skupaj          | 327.322                              | 269.002                                  | 42.762                                      | 10.410                                      | 5.148   |
| Ženske          | 174.933                              | 139.528                                  | 25.239                                      | 6.603                                       | 3.563   |
| Delež žensk (%) | 53,4                                 | 51,9                                     | 59,0  | 63,4  | 69,2  |

Vir: Statistične informacije št. 118/2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 30: Prebivalstvo, staro 15 let in več, udeleženo v različnih oblikah priložnostnega učenja, po spolu, RS, 2. četrletje 2003**

|                 | Udeleženi vsaj v eni obliki priložnostnega učenja | Uporaba strokovne literature | Uporaba računalnika | Učenje preko televizije, z uporabo avdio- in videokaset | Obisk knjižnic, učnih centrov |
|-----------------|---|------------------------------|---------------------|---|-------------------------------|
| Skupaj          | 1.269.318   | 754.336                      | 463.265             | 1.128.795   | 224.013                       |
| Ženske          | 652.352   | 397.247                      | 217.949             | 575.914   | 138.971                       |
| Delež žensk (%) | 51,4  | 52,7                         | 47,0                | 51,0  | 62,0                          |

Vir: Statistične informacije št. 118/2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 31: Prebivalstvo, staro 15 let in več, ki ni bilo udeleženo niti v izobraževanju za pridobitev izobrazbe niti v nadaljnjem izobraževanju, po spolu in razlogih za neudeležbo, RS, 2. četrletje 2003**

| Razlog za neudeležbo                       | Skupaj    | Ženske  | % žensk |
|--|-----------|---------|---------|
| Skupaj                                     | 1.142.276 | 585.281 | 51,2    |
| Pomanjkanje časa                           | 202.930   | 91.186  | 44,9    |
| Prevelika zaposlenost na delovnem mestu    | 51.311    | 17.471  | 34,0    |
| Oddaljenost od kraja bivanja               | 16.867    | 8.069   | 47,8    |
| Družinske obveznosti                       | 27.576    | 21.911  | 79,5    |
| Predrago izobraževanje/pomanjkanje denarja | 27.209    | 15.679  | 57,6    |
| Pomanjkljiva predizobrazba                 | 1.858     | 773     | 41,6    |
| Ni bilo podpore delodajalca                | 3.477     | 1.567   | 45,0    |
| Neprimeren čas izobraževanja               | 818       | 358     | 43,8    |
| Jezikovni razlogi                          | 1.200     | 1.001   | 83,4    |
| Zdravstveni razlogi                        | 62.007    | 33.173  | 53,5    |
| Ni interesa, starost                       | 744.628   | 393.044 | 52,8    |
| Drugo                                      | 2.395     | 1.049   | 43,8    |

Vir: Statistične informacije št. 118/2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 32 Stopnja aktivnosti po spolu (letna povprečja), RS, v letih 2003 in 2004**

|        | 2003 | 2004 |
|--------|------|------|
| Skupaj |      |      |

|                            |      |      |
|----------------------------|------|------|
| Stopnja aktivnosti         | 56,6 | 59,0 |
| Stopnja delovne aktivnosti | 52,8 | 55,3 |
| <b>Moški</b>               |      |      |
| Stopnja aktivnosti         | 63,5 | 65,9 |
| Stopnja delovne aktivnosti | 59,4 | 62,0 |
| <b>Ženske</b>              |      |      |
| Stopnja aktivnosti         | 50,0 | 52,5 |
| Stopnja delovne aktivnosti | 46,5 | 48,9 |

Vir: Statistične informacije št. 225 (16. 8. 2004) in št. 185 (15. 7. 2005), Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 33: Stopnje delovne aktivnosti po starostnih skupinah in spolu (letna povprečja), RS, v letih 2003 in 2004**

|                                   | 2003 | 2004 |
|-----------------------------------|------|------|
| <b>Skupaj</b>                     |      |      |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-64  | 62,6 | 65,3 |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-24  | 29,2 | 34,0 |
| Stopnja delovne aktivnosti 25-49  | 85,5 | 86,3 |
| Stopnja delovne aktivnosti 50-64  | 41,4 | 45,8 |
| Stopnja delovne aktivnosti nad 65 | 6,2  | 8,6  |
| <b>Moški</b>                      |      |      |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-64  | 67,4 | 70,0 |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-24  | 33,7 | 39,0 |
| Stopnja delovne aktivnosti 25-49  | 87,5 | 88,2 |
| Stopnja delovne aktivnosti 50-64  | 51,4 | 55,6 |
| Stopnja delovne aktivnosti nad 65 | 9,5  | 12,8 |
| <b>Ženske</b>                     |      |      |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-64  | 57,6 | 60,5 |
| Stopnja delovne aktivnosti 15-24  | 24,4 | 28,7 |
| Stopnja delovne aktivnosti 25-49  | 83,4 | 84,3 |
| Stopnja delovne aktivnosti 50-64  | 31,2 | 36,1 |
| Stopnja delovne aktivnosti nad 65 | 4,2  | 6,0  |

Vir: Statistične informacije št. 225 (16. 8. 2004) in št. 185 (15. 7. 2005), Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 34: Delež žensk med delovno-aktivnim prebivalstvom po glavnih poklicnih skupinah (letna povprečja), RS, v letih 2003 in 2004**

|  | 2003 | 2004 |
|--|------|------|
| <b>Skupaj</b>                              | 45,4 | 45,6 |
| Zakonodajalci, visoki uradniki, menedžerji | 33,2 | 33,3 |
| Strokovnjaki                               | 59,6 | 60,2 |
| Tehniki in drugi strokovni sodelavci       | 53,3 | 53,6 |
| Uradniki                                   | 65,4 | 65,3 |
| Poklici za storitve, prodajalci            | 64,9 | 63,8 |
| Kmetovalci, gozdarji, ribiči               | 43,7 | 45,5 |
| Poklici za neindustrijski način dela       | 8,0  | 8,2  |

|   |      |      |
|---|------|------|
| Upravljalci strojev in naprav, industrijski izdelovalci in sestavljavci | 35,2 | 34,0 |
| Poklici za preprosta dela   | 56,0 | 57,4 |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 35: Delež žensk med aktivnim prebivalstvom po področjih dejavnosti (letna povprečja), RS, v letih 2003 in 2004**

|   | 2003   | 2004 |
|---|--------|------|
| <b>Skupaj</b>   | 45,4   | 45,6 |
| <b>Kmetijske dejavnosti</b>                                   | 43,5   | 45,2 |
| <b>Nekmetijske dejavnosti (razen storitvenih)</b>             | 32,3   | 31,7 |
| Rudarstvo   | -      | -    |
| Predelovalne dejavnosti                                       | 38,9   | 37,4 |
| Oskrba z elektriko, plinom in vodo                            | (16,0) | -    |
| Gradbeništvo  | 9,9    | 8,6  |
| <b>Storitvene dejavnosti</b>                                  | 54,9   | 55,3 |
| Trgovina; popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe  | 54,1   | 53,5 |
| Gostinstvo  | 60,3   | 59,8 |
| Promet, skladiščenje in zveze                                 | 21,1   | 21,4 |
| Finančno posredništvo   | 68,5   | 67,7 |
| Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve       | 44,0   | 47,5 |
| Dejavnost javna uprave, obrambe, obvezno socialno zavarovanje | 53,1   | 50,2 |
| Izobraževanje   | 76,0   | 76,4 |
| Zdravstvo in socialno varstvo                                 | 80,2   | 82,5 |
| Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti           | 50,5   | 48,2 |

Vir: Statistične informacije št. 225 (16. 8. 2004) in št. 185 (15. 7. 2005), Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 36: Povprečna mesečna bruto plača zaposlenih žensk v družbah, podjetjih in organizacijah v deležu od moških povprečnih mesečnih bruto plač po stopnjah strokovne usposobljenosti za opravljanje določenih del, RS, v letih 2000 in 2002**

| Leto | Skupaj | Visoko strokovno usposobljeni |          |      | Višja strok. uspos. | Srednja strok. uspos. | Nižja strok. uspos. | Visoko kvalificirani | Kvalificirani | Polkvalificirani | Ne-kvalificirani |
|------|--------|-------------------------------|----------|------|---------------------|-----------------------|---------------------|----------------------|---------------|------------------|------------------|
|      |        | doktorji                      | magistri | vsi  |                     |                       |                     |                      |               |                  |                  |
| 2000 | 87,8   | 85,9                          | 83,2     | 79,3 | 87,5                | 88,5                  | 85,9                | 83,0                 | 80,1          | 84,8             | 88,0             |
| 2002 | 90,5   | 92,2                          | 88,2     | 80,3 | 91,3                | 91,8                  | 90,9                | 80,0                 | 76,2          | 88,1             | 88,6             |

Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 37: Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti od leta 2000 do leta 2004**

|                                 | 2000 | 2001 | 2002 | 2003 | 2004 |
|---------------------------------|------|------|------|------|------|
| Skupaj                          | 12,2 | 11,6 | 11,6 | 11,2 | 10,6 |
| Moški                           | 11,1 | 10,4 | 10,4 | 9,7  | 9,1  |
| Ženske                          | 13,5 | 12,9 | 13,1 | 13,0 | 12,4 |
| % žensk                         | 50,7 | 50,8 | 51,1 | 52,8 | 53,1 |
| Iskalke/iskalci prve zaposlitve | 17,9 | 18,8 | 19,6 | 23,2 | 25,2 |
| % žensk                         | 54,1 | 54,8 | 55,5 | 56,2 | 56,6 |
| Brezposelni nad 1 leto          | 62,9 | 58,9 | 54,4 | 48,6 | 46,2 |
| % žensk                         | 51,3 | 50,9 | 51,0 | 54,1 | 54,1 |

Vir: Letno poročilo 2000, 2001, 2002, 2003 in 2004, Zavod RS za zaposlovanje.

**Tabela 38: Struktura registrirano brezposelnih oseb po stopnjah izobrazbe in delež žensk, 31. 12. 2002, 31.12.2003 in 31.12.2004**

|                                   | 2002   |        |         | 2003   |        |         | 2004   |        |         |
|-----------------------------------|--------|--------|---------|--------|--------|---------|--------|--------|---------|
|                                   | Vsi    | Ženske | % žensk | Vsi    | Ženske | % žensk | Vsi    | Ženske | % žensk |
| <b>Skupaj</b>                     | 99.607 | 51.378 | 51,6    | 95.993 | 50.324 | 52,4    | 90.728 | 47.817 | 52,7    |
| Stopnja izobrazbe                 |        |        |         |        |        |         |        |        |         |
| Nedokončana osnovna šola          | 39.130 | 19.826 | 50,7    | 35.531 | 18.038 | 50,8    | 32.262 | 16.120 | 50,0    |
| Osnovna šola                      | 6.324  | 2.436  | 38,5    | 5.533  | 2.219  | 40,1    | 4.936  | 1.988  | 40,3    |
| Nižja poklicna izobrazba          | 1.393  | 850    | 61,0    | 1.185  | 734    | 61,9    | 1.037  | 656    | 63,3    |
| Poklicna šola                     | 24.810 | 11.873 | 47,9    | 22.471 | 10.977 | 48,8    | 20.995 | 10.533 | 50,2    |
| Srednja šola                      | 22.668 | 13.360 | 58,9    | 24.840 | 14.494 | 58,3    | 24.846 | 14.523 | 58,5    |
| Višja šola                        | 2.049  | 1.032  | 50,4    | 2.083  | 1.095  | 52,6    | 2.078  | 1.087  | 52,3    |
| Visoka šola, fakulteta, akademija | 3.233  | 2.001  | 61,9    | 4.350  | 2.767  | 63,6    | 4.574  | 2.910  | 63,6    |

Vir: Letno poročilo 2002, 2003 in 2004, Zavod RS za zaposlovanje.

**Tabela 39: Starostna struktura registrirano brezposelnih oseb po spolu, 31. 12. 2002, 31. 12. 2003 in 31. 12. 2004**

|  | 2002 |        |         | 2003 |        |         | 2004 |        |         |
|--|------|--------|---------|------|--------|---------|------|--------|---------|
|  | Vsi  | Ženske | % žensk | Vsi  | Ženske | % žensk | Vsi  | Ženske | % žensk |
|  |      |        |         |      |        |         |      |        |         |

|                  |        |        |      |        |        |      |        |        |      |
|------------------|--------|--------|------|--------|--------|------|--------|--------|------|
| <b>Skupaj</b>    | 99.607 | 51.378 | 51,6 | 95.993 | 50.324 | 52,4 | 90.728 | 47.817 | 52,7 |
| do 18 let        | 359    | 147    | 41,0 | 285    | 135    | 47,4 | 270    | 129    | 47,8 |
| nad 18 do 25 let | 21.828 | 11.594 | 53,1 | 22.206 | 11.597 | 52,2 | 20.437 | 10.705 | 52,4 |
| nad 25 do 30 let | 13.471 | 7.850  | 58,3 | 14.524 | 8.520  | 58,7 | 14.754 | 8.637  | 58,5 |
| nad 30 do 40 let | 17.643 | 10.134 | 57,4 | 17.700 | 10.294 | 58,2 | 16.917 | 9.926  | 58,7 |
| nad 40 do 50 let | 23.455 | 12.393 | 52,8 | 21.326 | 11.697 | 54,8 | 19.408 | 10.845 | 55,9 |
| nad 50 do 60 let | 21.628 | 9.142  | 42,3 | 19.052 | 8.009  | 42,0 | 18.057 | 7.511  | 41,6 |
| nad 60 let       | 1.223  | 118    | 9,6  | 900    | 72     | 8,0  | 885    | 64     | 7,2  |

Vir: Letno poročilo 2002, 2003 in 2004, Zavod RS za zaposlovanje.

**Tabela 40: Stopnja preskrbljenosti žensk, starih 15 let in več, z zdravstvenim osebjem iz delovnih ur v letu 2002**

| Leto        | Št. žensk (15 let in več) na zdravstveno delavko/delavca iz delovnih ur/1430 ur <sup>1</sup> |   |                    |                      | % preskrbljenih žensk z zdravnicami/zdravniki iz delovnih ur <sup>2</sup> | Št. zdravstvenih delavk/delavcev <sup>1</sup>   |                              |                                |
|-------------|--|---|--------------------|----------------------|---|---|------------------------------|--------------------------------|
|             | Na zdravniko oziroma zdravniko   | Na zaposlene z visoko oz. univerzitetno izobrazbo | Na višjo izobrazbo | Na srednjo izobrazbo |   | Visoka oz. univerzitetna izobrazba <sup>3</sup> | Višja izobrazba <sup>4</sup> | Srednja izobrazba <sup>5</sup> |
|             |  |   |                    |                      |   |   |                              |                                |
| <b>2002</b> | <b>7.169,6</b>   | <b>198.305,2</b>                                  | <b>18.330,7</b>    | <b>6.991,5</b>       | <b>90,7</b>   | <b>0,0</b>                                      | <b>0,4</b>                   | <b>1,0</b>                     |

1) Zdravstvena delavka/delavec iz delovnih ur

2) Izračun na zdravniko/zdravnika iz delovnih ur

3) Visoka strokovna/univerzitetna izobrazba – všteti so diplomirane medicinske sestre in babice ter zdravstvene delavke/delavci z univerzitetno izobrazbo

4) Višja izobrazba – všteti so višje medicinske sestre – zdravstvenice/zdravstveniki

5) Srednja izobrazba – všteti so zdravstveni tehniki s srednjo izobrazbo, babice in druge zdravstvene delavke/delavci s srednjo izobrazbo

Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002, Inštitut RS za varovanje zdravja.

**Tabela 41: Preventivni obiski v dispanzerjih za ženske ter delež napotenih k specialistu in v bolnišnico v letih 2001 in 2002**

| Leto | Vsi obiski | Vsi preventivni obiski | %     | Preventivni obiski |      |               |      |               |      |
|------|------------|------------------------|-------|--------------------|------|---------------|------|---------------|------|
|      |            |                        |       | Nosečnice          | %    | Kontracepcija | %    | Drugi razlogi | %    |
| 2001 | 731.550    | 412.171                | 100,0 | 118.158            | 28,7 | 116.271       | 28,2 | 177.742       | 43,1 |
| 2002 | 824.677    | 419.333                | 100,0 | 129.839            | 31,0 | 121.871       | 29,0 | 167.623       | 40,0 |

Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002, Inštitut za varovanje zdravja.

**Tabela 42: Kurativni obiski v dispanzerjih za ženske v letih 2001 in 2002**

| Leto | Vsi obiski | Vsi kurativni obiski | Prvi kurativni obisk |       | Napoteni k specialistu/specialistki |      | Napoteni v bolnišnico |      |
|------|------------|----------------------|----------------------|-------|-------------------------------------|------|-----------------------|------|
|      |            |                      | Število              | %     | Število                             | %    | Število               | %    |
|      |            |                      |                      |       |                                     |      |                       |      |
| 2001 | 731.550    | 319.379              | 169.339              | 53,02 | 40.946                              | 5,60 | 24.301                | 3,32 |

|      |         |         |         |       |        |      |        |      |
|------|---------|---------|---------|-------|--------|------|--------|------|
| 2002 | 824.677 | 405.344 | 230.018 | 56,75 | 40.920 | 4,96 | 26.508 | 3,21 |
|------|---------|---------|---------|-------|--------|------|--------|------|

Vir: Inštitut za varovanje zdravja, Zdravstveni statistični letopis 2002.

**Tabela 43: Najpogostejše bolezni (diagnoze) po šifrah MKB-10 in spolu v letu 2002**

| Bolezni   | Vsi              |              | Ženske           |                       |                     |
|---|------------------|--------------|------------------|-----------------------|---------------------|
|   | Število          | % bolezni    | Število          | % žensk med obolelimi | % žensk po diagnozi |
| <b>Skupaj</b>   | <b>4.542.688</b> | <b>100,0</b> | <b>2.738.932</b> | <b>100,0</b>          | <b>60,3</b>         |
| Infekcijske in parazitske bolezni                               | 309.998          | 6,8          | 172.540          | 6,3                   | 55,7                |
| Neoplazme   | 65.054           | 1,4          | 41.726           | 1,5                   | 64,1                |
| Bolezni krvi in krvotvornih organov                             | 18.660           | 0,4          | 14.601           | 0,5                   | 78,2                |
| Endokrine prehranske in presnovne bolezni                       | 88.768           | 2,0          | 52.215           | 1,9                   | 58,8                |
| Duševne in vedenjske motnje                                     | 90.094           | 2,0          | 55.624           | 2,0                   | 61,7                |
| Bolezni živčevja  | 38.905           | 0,9          | 22.930           | 0,8                   | 58,9                |
| Bolezni očesa in adneksov                                       | 119.513          | 2,6          | 67.674           | 2,5                   | 56,6                |
| Bolezni ušesa in mastoida                                       | 171.111          | 3,8          | 88.228           | 3,2                   | 51,6                |
| Bolezni obtočil   | 301.893          | 6,6          | 175.714          | 6,4                   | 58,2                |
| Bolezni dihal   | 804.571          | 17,7         | 436.720          | 15,9                  | 54,3                |
| Bolezni prebavil  | 190.496          | 4,2          | 102.885          | 3,8                   | 54,0                |
| Bolezni kože in podkožja  | 272.240          | 6,0          | 159.849          | 5,8                   | 58,7                |
| Bolezni mišičnoskeletnega sistema in veziva                     | 422.137          | 9,3          | 247.531          | 9,0                   | 58,6                |
| Bolezni sečil in spolovil                                       | 303.100          | 6,7          | 255.927          | 9,3                   | 84,4                |
| Nosečnost, porod in poporodna doba                              | 20.699           | 0,5          | 20.699           | 0,8                   | 100,0               |
| Stanja, ki izvirajo v perinatalnem obdobju                      | 2.908            | 0,06         | 1.442            | 0,1                   | 49,6                |
| Prirojene malforacije, deformacije in kromosomske nenormalnosti | 5.769            | 0,1          | 2.997            | 0,1                   | 52,0                |
| Simptomi, znaki, nenormalnosti, izvidi, neuvrščeni              | 293.287          | 6,5          | 182.598          | 6,7                   | 62,3                |
| Dejavniki, ki vplivajo na zdravstveno stanje in stik            | 1.023.485        | 22,5         | 637.032          | 23,3                  | 62,2                |

Vir: Zdravstveni statistični letopis 2002, Inštitut za varovanje zdravja.

**Tabela 44: Skupno število prijavljenih primerov aidsa do 30. junija 2005 glede na spol in starostno skupino**

| Starostna skupina | Moški |       | Ženske |       | Skupaj |       |
|-------------------|-------|-------|--------|-------|--------|-------|
|                   | št.   | %     | št.    | %     | št.    | %     |
| Skupaj            | 104   | 100,0 | 15     | 100,0 | 119    | 100,0 |
| do 1 leta         | 1     | 1,0   | 0      | 0,0   | 1      | 0,8   |
| 1 - 4 let         | 0     | 0,0   | 0      | 0,0   | 0      | 0,0   |

|               |    |      |   |      |    |      |
|---------------|----|------|---|------|----|------|
| 5 - 9 let     | 0  | 0,0  | 1 | 6,7  | 1  | 0,8  |
| 10 - 12 let   | 0  | 0,0  | 0 | 0,0  | 0  | 0,0  |
| 13 - 14 let   | 0  | 0,0  | 0 | 0,0  | 0  | 0,0  |
| 15 - 19 let   | 0  | 0,0  | 0 | 0,0  | 0  | 0,0  |
| 20 - 24 let   | 3  | 2,9  | 0 | 0,0  | 3  | 2,5  |
| 25 - 29 let   | 15 | 14,4 | 3 | 20,0 | 18 | 15,1 |
| 30 - 34 let   | 17 | 16,3 | 7 | 46,7 | 24 | 20,2 |
| 35 - 39 let   | 23 | 22,1 | 1 | 6,7  | 24 | 20,2 |
| 40 - 49 let   | 31 | 39,8 | 2 | 13,3 | 33 | 27,7 |
| 50 - 59 let   | 8  | 7,7  | 1 | 6,7  | 9  | 7,6  |
| 60 let in več | 6  | 5,8  | 0 | 0,0  | 6  | 5,1  |

Vir: Inštitut za varovanje zdravja RS, 2005.

**Tabela 45: Izplačane denarne socialne pomoči za mesec po spolu vlagateljice/vlagatelja**

|                | Januar 2002 | Januar 2003 | December 2003 | December 2004 |
|----------------|-------------|-------------|---------------|---------------|
| Skupaj         | 31.577      | 45.922      | 57.742        | 62.256        |
| Ženske         | 15.442      | 22.589      | 30.758        | 33.865        |
| <b>% žensk</b> | <b>48,9</b> | <b>49,2</b> | <b>53,3</b>   | <b>54,4</b>   |

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2005.

**Tabela 46: Kazalniki socialne povezanosti - dohodek in revščina, Slovenija, 2000-2002**

|   | Dohodek               |      |      |                     |      |      |
|---|-----------------------|------|------|---------------------|------|------|
|   | brez dohodka v naravi |      |      | z dohodkom v naravi |      |      |
|   | 2000                  | 2001 | 2002 | 2000                | 2001 | 2002 |
| Stopnja tveganja revščine                                 | 13,0                  | 12,9 | 11,9 | 11,3                | 10,6 | 9,9  |
| <b>Stopnja tveganja revščine glede na starost in spol</b> |                       |      |      |                     |      |      |
| moški   | 12,5                  | 12,4 | 11,1 | 10,5                | 9,6  | 8,5  |
| ženske  | 13,5                  | 13,3 | 12,6 | 12,0                | 11,6 | 11,2 |
| 0-15 let  | 11,2                  | 11,7 | 10,5 | 9,3                 | 8,7  | 7,4  |
| 16-24 let   | 12,3                  | 13,4 | 12,3 | 10,3                | 10,3 | 10,0 |
| moški   | 13,2                  | 14,1 | 12,9 | 10,7                | 10,4 | 10,2 |
| ženske  | 11,2                  | 12,5 | 11,6 | 9,9                 | 10,3 | 9,9  |
| 25-49 let   | 10,8                  | 10,3 | 9,0  | 9,2                 | 8,6  | 7,4  |
| moški   | 11,3                  | 10,6 | 9,3  | 9,5                 | 8,7  | 7,6  |
| ženske  | 10,3                  | 9,9  | 8,6  | 8,9                 | 8,5  | 7,2  |
| 50-64 let   | 12,0                  | 11,7 | 11,3 | 10,6                | 9,7  | 9,7  |
| moški   | 12,3                  | 11,8 | 11,9 | 10,9                | 9,3  | 9,7  |
| ženske  | 11,7                  | 11,6 | 10,6 | 10,3                | 10,1 | 9,7  |
| 65 let ali več  | 23,4                  | 22,3 | 21,4 | 21,2                | 19,5 | 19,2 |
| moški   | 18,5                  | 19,6 | 16,7 | 14,0                | 12,9 | 10,8 |
| ženske  | 26,3                  | 23,8 | 24,1 | 25,4                | 23,5 | 24,1 |
| 0-64 let  | 11,4                  | 11,4 | 10,3 | 9,7                 | 9,1  | 8,3  |
| moški   | 11,9                  | 11,6 | 10,5 | 10,1                | 9,2  | 8,3  |
| ženske  | 10,8                  | 11,1 | 10,1 | 9,3                 | 9,1  | 8,4  |
| 16 let ali več  | 13,4                  | 13,1 | 12,2 | 11,7                | 11,0 | 10,4 |
| moški   | 12,8                  | 12,7 | 11,5 | 10,6                | 9,7  | 9,0  |



|   | Dohodek               |      |      |                     |      |      |
|---|-----------------------|------|------|---------------------|------|------|
|   | brez dohodka v naravi |      |      | z dohodkom v naravi |      |      |
|   | 2000                  | 2001 | 2002 | 2000                | 2001 | 2002 |
| ženske  | 13,9                  | 13,6 | 12,8 | 12,7                | 12,2 | 11,8 |
| 16–64 let   | 11,4                  | 11,3 | 10,2 | 9,8                 | 9,2  | 8,5  |
| moški   | 11,9                  | 11,6 | 10,7 | 10,1                | 9,2  | 8,7  |
| ženske  | 10,8                  | 10,9 | 9,7  | 9,5                 | 9,2  | 8,4  |
|   |                       |      |      |                     |      |      |
| <b>Stopnja tveganja revščine glede na najpogostejši status aktivnosti in spol</b> |                       |      |      |                     |      |      |
| delovno aktivni   | 6,8                   | 6,8  | 5,6  | 5,2                 | 4,8  | 3,7  |
| moški   | 7,4                   | 7,5  | 6,3  | 5,6                 | 5,4  | 4,1  |
| ženske  | 6,1                   | 6,0  | 4,8  | 4,8                 | 4,1  | 3,3  |
| zaposleni   | 5,0                   | 5,0  | 4,2  | 4,4                 | 4,1  | 3,2  |
| moški   | 5,3                   | 5,4  | 4,8  | 4,6                 | 4,4  | 3,6  |
| ženske  | 4,5                   | 4,5  | 3,5  | 4,2                 | 3,7  | 2,8  |
| samozaposleni   | 18,6                  | 19,1 | 15,2 | 10,3                | 9,7  | 7,3  |
| moški   | 17,4                  | 18,4 | 13,9 | 10,3                | 10,3 | 7,1  |
| ženske  | 20,9                  | 20,6 | 18,2 | 10,3                | 8,6  | 7,8  |

Vir: Kazalniki socialne povezanosti (Laekenski indikatorji), 2000–2002.  
Statistični urad Republike Slovenije, 2004.

**Tabela 46a: Kazalniki socialne povezanosti - dohodek in revščina, Slovenija, 2000–2002 (nadaljevanje)**

|   | Dohodek               |      |      |                     |      |      |
|---|-----------------------|------|------|---------------------|------|------|
|   | brez dohodka v naravi |      |      | z dohodkom v naravi |      |      |
|   | 2000                  | 2001 | 2002 | 2000                | 2001 | 2002 |
| brezposelni in neaktivni                                    | 20,4                  | 19,9 | 19,1 | 18,5                | 17,6 | 17,4 |
| moški   | 20,2                  | 19,9 | 18,8 | 17,5                | 15,8 | 15,7 |
| ženske  | 20,5                  | 19,8 | 19,3 | 19,3                | 18,9 | 18,6 |
| brezposelni   | 39,5                  | 40,3 | 39,1 | 42,1                | 40,8 | 38,4 |
| moški   | 41,5                  | 38,8 | 41,7 | 41,6                | 36,9 | 39,3 |
| ženske  | 37,1                  | 42,3 | 36,2 | 42,8                | 45,8 | 37,5 |
| upokojeni   | 15,8                  | 15,4 | 15,7 | 15,0                | 14,5 | 15,3 |
| moški   | 15,3                  | 16,1 | 15,6 | 12,3                | 11,7 | 12,1 |
| ženske  | 16,2                  | 14,9 | 15,7 | 16,9                | 16,4 | 17,4 |
| drugi neaktivni   | 23,3                  | 22,7 | 20,2 | 19,1                | 17,9 | 16,3 |
| moški   | 21,9                  | 20,8 | 17,5 | 18,9                | 16,4 | 14,8 |
| ženske  | 24,2                  | 24,0 | 22,1 | 19,2                | 18,8 | 17,4 |
|   |                       |      |      |                     |      |      |
| <b>Stopnja tveganja revščine glede na tip gospodinjstva</b> |                       |      |      |                     |      |      |
| gospodinjstva brez vzdrževanih otrok - skupaj               | 16,6                  | 15,5 | 15,1 | 14,8                | 13,6 | 13,8 |
| enočlansko gospodinjstvo                                    | 34,4                  | 33,3 | 35,7 | 36,2                | 35,2 | 36,1 |
| moško   | 29,9                  | 34,2 | 38,4 | 28,5                | 27,7 | 30,5 |
| žensko  | 36,2                  | 32,9 | 34,5 | 39,3                | 38,6 | 38,7 |

|   | Dohodek               |      |      |                     |      |      |
|---|-----------------------|------|------|---------------------|------|------|
|   | brez dohodka v naravi |      |      | z dohodkom v naravi |      |      |
|   | 2000                  | 2001 | 2002 | 2000                | 2001 | 2002 |
| gospodinjstva z vzdrževanimi otroki – skupaj                    | 10,9                  | 11,3 | 9,9  | 9,2                 | 8,7  | 7,5  |
| enostarševsko gospodinjstvo z najmanj enim vzdrževanim otrokom  | 17,5                  | 18,0 | 14,8 | 21,1                | 19,8 | 17,2 |
| <b>Stopnja tveganja revščine glede na stanovanjsko razmerje</b> |                       |      |      |                     |      |      |
| lastnik ali ne plačuje najemnine                                | 12,8                  | 12,8 | 11,5 | 10,9                | 10,2 | 9,2  |
| moški   | 12,2                  | 12,3 | 10,7 | 10,0                | 9,2  | 7,9  |
| ženske  | 13,3                  | 13,3 | 12,3 | 11,7                | 11,2 | 10,5 |
| najemnik  | 16,6                  | 14,6 | 17,6 | 16,8                | 16,2 | 19,9 |
| moški   | 17,6                  | 14,8 | 17,8 | 16,8                | 15,0 | 18,3 |
| ženske  | 15,8                  | 14,3 | 17,4 | 16,8                | 17,2 | 21,4 |

Vir: Kazalniki socialne povezanosti (Laekenski indikatorji), 2000-2002.  
Statistični urad Republike Slovenije, 2004.

**Tabela 47: Poraba časa pri osebah starih 10 ali več let, april 2000 – marec 2001**

| Dejavnosti   | Moški  | Ženske |
|--|--------|--------|
| Skupaj   | 24h    | 24h    |
| Spanje   | 8h 31' | 8h 40' |
| Uživanje obrokov                                     | 1h 31' | 1h 25' |
| Osebna nega  | 1h 19' | 1h 16' |
| Zaposlitev   | 3h 13' | 2h 13' |
| Študij   | 43'    | 42'    |
| Skrb za gospodinjstvo in pomoč drugim gospodinjstvom | 2h 23' | 4h 4'  |
| Skrb za družino                                      | 11'    | 27'    |
| Udeležba na prireditvah, verskih aktivnostih         | 9'     | 8'     |
| Kultura, šport, konjički, družabno življenje         | 1h 2'  | 39'    |
| Družabno življenje                                   | 1h 1'  | 1h     |
| TV   | 2h 12' | 1h 50' |
| Drugi množični mediji                                | 32'    | 31'    |
| Pot, potovanje                                       | 1h 11' | 1h 1'  |
| Drugo, nedoločeno                                    | 2'     | 2'     |

Vir: Statistični letopis 2004, Statistični urad Republike Slovenije.

**Tabela 48: Poraba časa po spolu v starosti med 20 in 74 let, april 2000 – marec 2001**

| Dejavnosti                | Moški | Ženske |
|---------------------------|-------|--------|
| Skupaj                    | 24h   | 24h    |
| Prosti čas, nedoločen čas | 5:34  | 4:29   |
| Hrana, osebna nega        | 2:13  | 2:08   |
| Spanje                    | 8:17  | 8:24   |
| Potovanje                 | 1:09  | 1:02   |
| Domače delo               | 2:39  | 4:57   |
| Delo, študij              | 4:07  | 2:59   |

Vir: How Europeans spend their time: Everyday life of women and men (Data 1998 – 2002),

Eurostat, 2004.

**Tabela 49: Poraba časa zaposlenih oseb po spolu, april 2000 – marec 2001**

| Dejavnosti                | Moški | Ženske |
|---------------------------|-------|--------|
| Skupaj                    | 24h   | 24h    |
| Prosti čas, nedoločen čas | 4:52  | 3:51   |
| Hrana, osebna nega        | 2:07  | 2:02   |
| Spanje                    | 8:06  | 8:12   |
| Potovanje                 | 1:14  | 1:09   |
| Domače delo               | 2:24  | 4:24   |
| Delo, študij              | 5:20  | 4:23   |

Vir: *How Europeans spend their time: Everyday life of women and men (Data 1998 – 2002)*, Eurostat, 2004.

**Tabela 50: Glavni vir dohodka anketiranih kmečkih in podeželskih žensk (deleži v %)**

|   | Vse  | Kmečke ženske | Podeželske ženske |
|---|------|---------------|-------------------|
| Nima nobenega   | 12,9 | 12,8          | 13,0              |
| Štipendija/pokojnina po starših                                 | 4,4  | 7,1           | 2,5               |
| Pokojnina, invalidnina, socialna pomoč zaradi starosti, bolezni | 3,8  | 2,8           | 4,5               |
| Kmetijstvo-ni pokojninsko zavarovana                            | 0,9  | 2,1           | 0,0               |
| Kmetijstvo-pokojninsko zavarovana                               | 2,6  | 5,7           | 0,0               |
| Zaposlitev  | 65,7 | 62,4          | 68,0              |
| Samostojna dejavnost  | 4,1  | 2,1           | 5,5               |
| Dopolnilna dejavnost  | 0,3  | 0,0           | 0,5               |
| Razna nadomestila (brezposelnost, bolezni...)                   | 5,3  | 5,0           | 5,5               |

Vir: *Anketa podeželske ženske v Sloveniji, Biotehniška fakulteta, 2002.*

**Tabela 51: Družine po številu otrok in tipu družine, RS, popis 1991 in 2002**

| Tip družine                        | Popis 1991 (delež %) | Popis 2002 (delež %) |
|------------------------------------|----------------------|----------------------|
| <b>Skupaj pari</b>                 | 82                   | 81                   |
| Zakonski pari z otroki             | 59                   | 53                   |
| Zakonski pari brez otrok           | 20                   | 21                   |
| Zunajzakonski partnerji z otroki   | 2                    | 5                    |
| Zunajzakonski partnerji brez otrok | 1                    | 2                    |
|                                    |                      |                      |
| <b>Enostarševske družine</b>       | 18                   | 19                   |
| Matere z otroki                    | 15                   | 16                   |
| Očetje z otroki                    | 2                    | 3                    |

Vir: *Statistični letopis 2004, Statistični urad Republike Slovenije in Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, 31.3.1991, Statistični urad Republike Slovenije.*

**Tabela 52: Otroci, rojeni v zakonski in zunaj zakonske zveze, RS, od leta 2001 do leta 2004**

| Leto        | Skupaj | Rojeni v zakonski zvezi | Rojeni v izvenzakonski zvezi | Delež rojenih v izvenzakonski zvezi (%) |
|-------------|--------|-------------------------|------------------------------|---|
| <b>2001</b> | 17.477 | 10.596                  | 6.881                        | 39,4                                    |
| <b>2002</b> | 17.501 | 10.464                  | 7.037                        | 40,2                                    |
| <b>2003</b> | 17.321 | 9.967                   | 7.354                        | 42,5                                    |

|             |        |       |       |      |
|-------------|--------|-------|-------|------|
| <b>2004</b> | 17.961 | 9.908 | 8.053 | 44,8 |
|-------------|--------|-------|-------|------|

*Vir: Statistični letopis 2005, Statistični urad Republike Slovenije.*